

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra obchodního práva

**Péče řádného hospodáře v představenstvu a
dozorčí radě akciové společnosti**

Rigorózní práce

Jiří Kubricht

Praha, červenec 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že

- a) jsem tuto rigorózní práci zpracoval samostatně,
- b) jsem v této rigorózní práci vyznačil všechny prameny, z nichž jsem čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým,
- c) jsem této práci nepoužil k získání stejného nebo jiného titulu.

V Praze 16. 7. 2012

Jiří Kubricht

OBSAH:

Úvod	1
1. PŮSOBNOST PŘEDSTAVENSTVA	4
1.1. Vnější působnost představenstva	4
1.1.1. Omezení jednatelského oprávnění	5
1.2. Vnitřní působnost představenstva	6
1.2.1. Obchodní vedení	7
1.2.1.1. Pozitivní vymezení	7
1.2.1.2. Negativní vymezení	8
1.2.1.3. Obchodní vedení v. jednatelské oprávnění	8
1.2.1.4. Nedotknutelnost obchodního vedení	9
1.2.1.5. Ostatní záležitosti spadající do vnitřní působnosti	11
2. PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE	12
2.1. Kořeny a východiska současné právní úpravy povinné péče	12
2.1.1. Základní problém správy a řízení společností	13
2.1.2. Subjektivní přístup	13
2.1.3. Objektivní přístup	15
2.1.4. Kombinace obou přístupů aneb zlatá střední cesta	16
2.2. Situace v ČR aneb jak vypadá český řádný hospodář	17
2.2.1. Řádný hospodář a odbornost	18
2.2.2. Řádný hospodář a delegace	20
2.2.3. Řádný hospodář a jeho přístup ke své funkci	23
2.2.4. Řádný hospodář, právní předpisy a pokyny valné hromady	24
2.2.5. Řádný hospodář při vymáhání pohledávek	25
2.2.6. Řádný hospodář a jeho vztah k riziku	26
2.2.6.1. Business Judgment Rule	29
2.2.6.2. Zamyšlení nad aplikací pravidla podnikatelského rozhodování v ČR	32
2.2.6.3. První vlašťovky	33
2.2.7. Řádný hospodář v insolvenční	34
2.2.8. Praktické příklady porušení péče řádného hospodáře	35
3. POVINNOST LOAJALITY	36

3.1.	Co to vlastně znamená být loajální a z čeho tato povinnost plyne?	36
3.2.	Vztah povinnosti loajality a péče řádného hospodáře	38
4.	ŘÁDNÝ HOSPODÁŘ V ZAHRANIČNÍ ÚPRAVĚ.....	40
4.1.1.	Sedm povinností	41
4.1.2.	Povinnost jednat v mezích svého oprávnění.....	42
4.1.3.	Povinnost vytvářet podmínky pro úspěch společnosti.....	43
4.1.4.	Povinnost rozhodovat se na základě vlastního úsudku.....	44
4.1.5.	Povinnost jednat s přiměřenou péčí, dovedností a pečlivostí	45
4.1.6.	Povinnost vyhnout se střetu zájmů	48
4.1.7.	Povinnost nepřijímat úplatky od třetích osob	48
4.1.8.	Povinnost odkrýt svůj zájem v připravované transakci či obchodě.....	49
4.1.9.	Srovnání anglické a české úpravy.....	51
5.	ZÁKON O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH.....	56
5.1.	Nová úprava povinné péče.....	57
5.2.	Pravidlo podnikatelského rozhodování.....	58
5.2.1.	Jaký zájem je obhajitelný?	60
5.3.	Zásadní zlom?	62
6.	PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE V DOZORČÍ RADĚ.....	62
6.1.	Rozdělení působnosti dozorčí rady podle charakteru činnosti	62
6.2.	Ustanovení § 193 odst. 2 ObchZ	64
6.2.1.	Důsledky neudělení souhlasu.....	67
6.2.2.	Souhlas předem pro více případů?	69
6.3.	Ustanovení § 201 odst. 4 ObchZ	71
6.4.	Ustanovení § 191 odst. 2 ObchZ	71
7.	ŘÁDNÝ VÝKON DOZOROVÉ PŮSOBNOSTI	73
7.1.	Obecně k vlastnostem řádného hospodáře v dozorčí radě	73
7.2.	Odbornost člena dozorčí rady	73
7.3.	Delegace aneb problematika osobního výkonu funkce	74
7.4.	Četnost zasedání dozorčí rady	75
7.5.	Výkon kontrolní činnosti s péčí řádného hospodáře.....	76
7.5.1.	V čem tedy spočívá kontrolní činnost?.....	76
7.5.2.	Nástroje kontroly	77

7.5.3.	Řádný postup po kontrole	78
7.6.	Problém „informačního toku“	78
8.	SVOLÁVÁNÍ VALNÉ HROMADY V ZÁJMU SPOLEČNOSTI.....	80
8.1.	Koncepce „shareholder value“	81
8.2.	Koncepce „stakeholder value“ (koncepce zainteresovaných osob).....	83
8.3.	Kořeny obou koncepcí a souvislosti s vlastnickou strukturou.....	84
8.4.	Zájem společnosti v ČR.....	85
8.4.1.	Kdy je zájem společnosti jednoznačný	87
8.4.2.	Rozporné zájmy různých zainteresovaných osob	87
8.4.3.	Rozporné zájmy akcionářů	88
8.4.4.	Hospodárný aspekt řádného hospodáře při svolávání valné hromady.....	89
8.5.	Vymáhal by řádný hospodář škodu po členu představenstva?	89
9.	KOLEKTIVNÍ ODPOVĚDNOST A MENŠINOVÁ STANOVISKA	92
9.1.	Význam zápisu ze zasedání dozorčí rady	92
9.2.	Chování řádného hospodáře při hlasování	93
9.2.1.	Doktrína „nezávislého úsudku“	94
9.2.2.	Neúčast na hlasování aneb zbabělé chování	95
9.2.3.	Alibistické chování	95
9.3.	Řádný hospodář a špatné rozhodnutí	96
10.	ŘÁDNÝ HOSPODÁŘ A TŘETÍ OSOBY	96
ZÁVĚR	.....	98
SEZNAM LITERATURY.....		100
NÁZEV PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE		101
RESUMÉ, ABSTRAKT, KLÍČOVÁ SLOVA		102

Úvod

Pojem péče řádného hospodáře se ve stále větší míře dostává do podvědomí nejen právníků pohybujících se v oblasti obchodního práva, ale i širší podnikatelské veřejnosti. Ve své koncipientické praxi se poměrně často setkávám s případy vrcholových manažerů, kteří se na nás obrací za účelem posouzení, zda by to či ono jednání bylo v souladu s péčí řádného hospodáře. Toto jejich chování je velmi praktické, neboť důsledky nezodpovědného chování vrcholového managementu mohou být velmi nepříjemné. Zatímco řadový zaměstnanec odpovídá za škodu způsobenou z nedbalosti pouze do výše čtyřapůlnásobku svého průměrného měsíčního výdělku¹, tak jednatel nebo člen představenstva akciové společnosti odpovídá celým svým majetkem. Navíc zde existuje rovněž trestněprávní rovina – nedbalé jednání při řízení společnosti může být posouzeno rovněž jako trestný čin porušování povinností při správě cizího majetku.² Ačkoli tento trestný čin může být spáchán i zaměstnancem, tak je v praxi mnohem více pravděpodobné, že soud odsoudí nedbalého (nezodpovědného) manažera než nedbalého (nebohého) zaměstnance. Toto souvisí s českou kulturou vycházející ze špatných zkušeností z minulosti, kdy manažeři velkých firem v lepších případech pouze plýtvali zdroji společnosti a v horších případech to byli vychytralí a bezohlední zločinci. I když se ještě v současnosti takovéto případy objevují, tak ve své praxi se spíše setkáváme se zodpovědnými a opatrnými lidmi, kteří se snaží svou práci dělat, jak nejlépe dovedou. Z tohoto důvodu je péče řádného hospodáře velmi živým a praktickým tématem.

Péče řádného hospodáře prožila v posledních dvaceti letech poměrně bouřlivým rozvojem. Na první pohled to tak sice nevypadá, neboť zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „**ObchZ**“ nebo „**obchodní zákoník**“) byl v této oblasti za celou dobu novelizován pouze jedinkrát (pojem „náležitá péče“ byl na přelomu tisíciletí nahrazen pojmem „péče řádného hospodáře“³). Bouřlivý rozvoj ovšem zaznamenala judikatura a literatura – bylo totiž nezbytně nutné vymezit, co se za pojmem péče řádného hospodáře

---

¹ § 257 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

² § 221 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

³ Podrobnější rozbor této věci je uveden v kapitole 2.

skrývá - jak tento pojem správně vykládat. Tento rozvoj v judikatuře a literatuře byl poháněn hlavně tím, že (i) za posledních dvacet let zažila česká společnost mnoho skutečně nemravných a leckdy zločinných praktik ve vedení státních i soukromých společností a že (ii) se české právo otevřelo a inspirovalo mnohem rozvinutějšími právními úpravami v zahraničí. Po otevření hranic na západ bylo mnohým studentům či absolventům umožněno studovat na zahraničních školách a po návratu uplatnit své poznatky a zkušenosti na domácí půdě. Tento trend zahraničního vlivu pokračuje i nadále a odráží se zejména v nově přijatém zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „**zákon o obchodních korporacích**“). Úprava povinné péče v zákoně o obchodních korporacích vychází jak z dosavadní, více než dvacetileté, domácí zkušenosti, tak se nově obohacuje o prvky obvyklé v rozvinutých zahraničních právních řádech. Dá se tedy předpokládat, že další vývoj v této oblasti obchodního práva ještě není ukončen a bude velmi zajímavé sledovat, jakým způsobem budou ustanovení týkající se povinné péče v novém zákoně o obchodních korporacích vykládána.

Tato práce je věnována primárně péči řádného hospodáře ve vztahu k představenstvu a dozorčí radě akciové společnosti. Nicméně závěry v ní uvedené se dají stejně tak dobře uplatnit i na jednatele a případně i dozorčí radu společnosti s ručením omezeným.⁴ Je dokonce trochu paradoxní, že většina soudních rozhodnutí se týká právě péče řádného hospodáře ve společnostech s ručením omezeným.⁵ Závěry z této práce se dají obdobně použít i na představenstvo družstva.⁶ Dokonce i společníci veřejné obchodní společnosti mají od 1. 1. 2001 uloženu povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.⁷

Tato práce je rozdělena do deseti kapitol. První kapitola vymezuje působnost představenstva akciové společnosti, neboť je to právě *působnost*, která má být vykonávána s předepsanou péčí. Druhá kapitola potom zkoumá, jaké jsou základní

---

⁴ Odkaz obsažený v § 135 odst. 2 ObchZ a § 138 odst. 2 ObchZ

⁵ Toto bude patrné zejména v kapitole 2, která poměrně hodně vychází z judikatury Nejvyššího soudu ČR.

⁶ Odkaz obsažený v § 243 odst. 8 ObchZ.

⁷ § 79a ObchZ.

světové přístupy k povinné péči, jaký byl vývoj povinné péče v České republice a jak je péče řádného hospodáře vykládána v současnosti. Třetí kapitola je věnována povinnosti loajality, která je něco jako sestrou péče řádného hospodáře – navzájem se totiž prolínají a doplňují. Ve čtvrté kapitole je potom poměrně podrobně rozebrána úprava povinné péče ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska (resp. Anglii), neboť úprava povinné péče v této zemi je jednou z nejstarších a nejrozvinutějších na světě a prošla v nedávné době poměrně zajímavou změnou. Tato práce se rovněž nemůže vyhnout novému zákonu o obchodních korporacích, který již v dohledné době nabude účinnosti. Ačkoli se může na první pohled zdát, že nová úprava je značně revoluční, tak v páté kapitole je argumentováno, že tomu tak úplně není. Šestá, sedmá, osmá a devátá kapitola jsou potom věnovány péči řádného hospodáře ve vztahu k dozorčí radě. Právě péče řádného hospodáře ve vztahu k dozorčí radě stojí trochu stranou odborné veřejnosti, neboť případy v praxi s ní spojené jsou mnohem vzácnější. O to zajímavější bylo zamýšlet se nad některými otázkami. Závěrečná, desátá kapitola, je nejkratší a upozorňuje na skutečnost, že znalost péče řádného hospodáře není důležitá pouze pro společnost a její orgány, ale může být využita i třetími osobami, zejména věřiteli.

Cílem této práce je snaha o vyčerpávající vymezení pojmu péče řádného hospodáře v České republice. Rozbor zahraniční úpravy slouží především k „rozšíření obzorů“, neboť autor je z vlastní zkušenosti toho názoru, že rozsáhlejší znalost zahraniční úpravy znamená i mnohem hlubší pochopení institutu povinné péče, což následně vede k jeho mnohem rozumnější aplikaci v praxi.

Tato práce je zaměřena na odbornou veřejnost, ale přesto je psána prostým jazykem, aby byla srozumitelná a dobře pochopitelná i pro právní laiky z řad podnikatelů.

Na závěr těchto úvodních slov bych rád poděkoval všem pedagogům Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, kteří mne jako první seznamovali s tak nádherným oborem, jakým je právo, dále svému zaměstnavateli, který mne umožňuje se podílet na zajímavých případech z praxe, které jsou zdrojem mnoha nových poznatků a zkušeností,

a v neposlední řadě své rodině, která mi poskytla zázemí a podporu při výzkumu a psaní této práce.

1. Působnost představenstva

Podle § 194 odst. 5 ObchZ jsou členové představenstva povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře. Pro účely této práce je tedy nezbytné vymezit nejprve působnost představenstva, neboť povinnost péče řádného hospodáře se vztahuje právě k jednání v rámci působnosti statutárního orgánu.

Podle § 191 odst. 1 ObchZ je představenstvo statutárním orgánem, jenž jedná jménem akciové společnosti a řídí její činnost. Na základě tohoto ustanovení je tedy možné rozlišovat dvojí působnost – vnější a vnitřní.

1.1. Vnější působnost představenstva

Nejdůležitějším projevem vnější působnosti představenstva je oprávnění jednat jménem společnosti navenek (tzv. jednatelské oprávnění). Představenstvo je statutárním orgánem společnosti a v důsledku této skutečnosti jsou tedy úkony představenstva úkony samotné společnosti.⁸ Přitom oprávnění jednat jménem společnosti náleží každému členu představenstva, ledaže by stanovy stanovily jiný způsob jednání.⁹ Členové představenstva, kteří zavazují společnost a způsob, kterým tak činí, se zapisují do obchodního rejstříku.¹⁰ To znamená, že pokud stanovy o způsobu jednání nehovoří, tak je každý člen představenstva oprávněn společností zavazovat, a to bez ohledu na to, zda s jeho jednáním souhlasí ostatní členové orgánu. Je tedy možné, aby člen představenstva uzavřel jménem společnosti platnou smlouvu, o které by ostatní členové představenstva nemuseli ani vědět. Z tohoto důvodu obchodní zákoník nabízí společnostem, aby způsob, jakým společnost jedná, samy blíže vymezily. Stanovy tak mohou např. určit, že jménem společnosti jedná pouze předseda představenstva společně s místopředsedou představenstva. Tím se vyloučí, aby ostatní členové představenstva uzavírali platné smlouvy a zavazovali tak společnost. Zároveň je

---

⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2001, sp. zn. 29 Cdo 695/2000.

⁹ § 191 odst. 1 ObchZ.

¹⁰ Tamtéž.

zavedena větší kontrola, neboť k platnosti právního úkonu se požadují dva podpisy (předsedy a místopředsedy) a tudíž se podstatně omezuje svévolné jednání (tzv. pravidlo „čtyř očí“). Možností, kterými lze způsob jednání vymezit je přitom mnoho, a nemusí se omezovat pouze na společné jednání dvou osob. Je možné např. i určit, že do výše určité peněžní částky mohou činit právní úkony všichni členové představenstva samostatně a nad tuto částku potom pouze předseda. Také je možné určit, že právní úkony týkající se nemovitostí musí být podepsány všemi členy, kdežto ostatní úkony pouze společným jednáním jakýchkoliv dvou členů představenstva. Z tohoto pohledu je klíčový zápis v obchodním rejstříku, který slouží zejména k tomu, aby třetí osoby věděly, kdo je oprávněn společnost zavazovat a mohly tak mít jistotu, že např. uzavírané smlouvy budou platné.

Naopak, pokud není dodržen způsob jednání zapsaný v obchodním rejstříku, tak je takto učiněný právní úkon společnosti absolutně neplatný.¹¹ V této souvislosti se rovněž nabízí otázka, zda je možné v případě, kdy jménem společnosti musí jednat dva členové představenstva společně, aby jeden z nich udělil druhému generální plnou moc. Tuto praxi ovšem rezolutně odmítl Nejvyšší soud, který rozhodl, že připuštěním možnosti zmocnění by se zcela setřel význam zákonné úpravy, která umožňuje společnosti určit způsob svého jednání.¹² V tom samém rozhodnutí potom Nejvyšší soud konstatoval, že obchodní společnosti volí společný způsob jednání právě proto, aby zamezily rizikům vyplývajícím z podpůrné úpravy v obchodním zákoníku, která umožňuje jednat členům představenstva ve všech věcech samostatně.

1.1.1. Omezení jednatelského oprávnění

Způsob, kterým představenstvo jedná, je třeba striktně odlišovat od případů omezení jednatelského oprávnění.¹³ Podle § 191 odst. 2 ObchZ může být právo představenstva jednat jménem společnosti omezeno, a to buď rozhodnutím valné hromady či dozorčí

---

¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. 32 Cdo 118/2007.

¹² Tamtéž.

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002.

rady¹⁴ anebo může vyplývat ze stanov společnosti. Jedná se o tzv. „vnitřní omezení“, která se nezapisují do obchodního rejstříku. Z tohoto důvodu nejsou účinná vůči třetím osobám.¹⁵ Pokud tedy představenstvo učiní právní úkon, který je v rozporu s jeho jednatelským omezením, tak je takový právní úkon platný a dozorčí rada ani třetí osoba se nemůže domáhat určení jeho neplatnosti, a to ani v případě, když jednatelské omezení bylo zveřejněno¹⁶ nebo dokonce když o této skutečnosti protistrana věděla¹⁷. Vnitřní omezení mohou mít opět velmi rozmanitou podobu. Časté mohou být případy, kdy stanovy určí, že ke smlouvám přesahujícím určitou částku je třeba předchozího souhlasu dozorčí rady nebo valné hromady.

Zvláštním institutem majícím vliv na jednatelské oprávnění představenstva jsou tzv. pokyny k jednání, které udílí valná hromada. Členové představenstva jsou potom povinni jednat jménem společnosti tak, jak určila valná hromada. Členové představenstva ovšem nesmí plnit pokyny valné hromady, které jsou v rozporu s právními předpisy.¹⁸

1.2. Vnitřní působnost představenstva

Podle § 191 odst. 1 ObchZ představenstvo rozhoduje o všech záležitostech, které nejsou obchodním zákoníkem nebo stanovami vyhrazeny do působnosti valné hromady nebo dozorčí rady. Jedná se o negativní vymezení působnosti¹⁹, a to proto, aby za života společnosti nevznikaly situace, které by nebyl žádný orgán společnosti oprávněn a povinen řešit. Představenstvo řídí společnost a jeho zdaleka nejdůležitější úkol je zabezpečovat obchodní vedení.²⁰

---

¹⁴ ObchZ v § 201 odst. 4 výslovně stanoví, že dozorčí má právo určité jednání jménem společnosti představenstvu zakázat.

¹⁵ § 191 odst. 2 ObchZ.

¹⁶ § 13 odst. 5 ObchZ.

¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2004, sp. zn. 29 Odo 34/2004.

¹⁸ Pokud by takový pokyn splnili, tak společnosti odpovídají za vzniklou škodu podle § 194 odst. 5.

¹⁹ Někdy se rovněž nazývá jako „zbytková působnost“.

²⁰ § 192 odst. 1 ObchZ.

1.2.1. Obchodní vedení

Obchodní vedení není obchodním zákoníkem jakkoli definováno. Je proto na literatuře a judikatuře, aby tomuto pojmu dala obsah.

1.2.1.1. Pozitivní vymezení

Všeobecně přijímaná definice obchodního vedení jej vymezuje jako řízení společnosti, zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech.²¹ Je to průběžná pravidelná správa záležitostí společnosti, tzn. rozhodování o organizačních, technických, obchodních, personálních a finančních otázkách.²² Důležitým aspektem obchodního vedení je jeho každodennost či pravidelnost.²³

Výše uvedené definice nesporně obchodní vedení vymezují, nicméně judikatura nám naštěstí poskytuje i praktické případy. Do obchodního vedení tak např. spadá:

- rozhodnutí o tom, jakým způsobem se bude postupovat při vymáhání pohledávek,²⁴
- rozhodnutí o tom, zda společnost uhradí dluh,²⁵
- zavádění marketingu, řešení závazků společnosti či řešení optimálního způsobu řízení,²⁶
- organizace a řízení podniku, řízení zaměstnanců, rozhodování o provozních záležitostech, tj. např. zásobování, odbyt, reklama či vedení účetnictví.²⁷

---

²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003.

²² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. března 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003.

²³ Čech, P. *Hlavní změny v obchodním zákoníku po 1. lednu 2012*, Právní rádce, Leden 2012, s. 21.

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3139/2007.

²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005.

²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006.

1.2.1.2. Negativní vymezení

Obchodní vedení je možné rovněž vymežit negativním způsobem, tj. jako okruh oblastí, které do obchodního vedení nespádají. Tak např. Nejvyšší soud poznamenal, že:

„Do obchodního vedení společnosti nenáleží ty činnosti, které [člen představenstva] provádí ve vztahu k [akcionářům] či orgánům společnosti, např. svolávání valné hromady, oznámení o následném přijetí usnesení valné hromady, vedení seznamu [akcionářů] apod., neboť tyto činnosti se nedotýkají každodenní podnikatelské činnosti společnosti a směřují k výkonu práv společníků.“²⁸

Stejně tak do obchodního vedení nepatří rozhodnutí strategického, koncepčního, resp. zásadního významu pro další podnikání (či dokonce existenci) společnosti.²⁹ Jedná se o rozhodnutí, kterými se „určuje směr“ společnosti, kterými se rozhoduje o základním zaměření obchodního vedení společnosti.

1.2.1.3. Obchodní vedení v. jednatelské oprávnění

Obchodní vedení je třeba odlišovat od jednání jménem společnosti (jednání navenek). Nejvyšší soud to vyjádřil takto:

„Přestože se rozhodnutí... [o obchodním vedení]... mohou následně realizovat formou právních úkonů (tj. i uzavíráním smluv, včetně smluv kupních), nelze tyto právní úkony pod rozhodnutí o obchodním vedení společnosti subsumovat.“³⁰

Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že jednání jménem společnosti se realizuje vůči třetím osobám, zatímco obchodní vedení směřuje dovnitř společnosti.³¹ Obchodní vedení slouží k „vytvoření vůle“ společnosti³². Jednání jménem společnosti je potom navazující úkon, kterým se vůle společnosti realizuje. Na rozhodnutí učiněná v rámci

---

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Čech, P. *Hlavní změny v obchodním zákoníku po 1. lednu 2012*, Právní rádce, Leden 2012, s. 22.

³⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003.

³¹ Dědič, J., Lasák J., *Právo kapitálových obchodních společností*, 1. díl, Linde Praha 2010, s. 857.

³² Stejně tak jako když se např. fyzická osoba rozhodne, že bude nějakým způsobem jednat.

obchodního vedení pak bude jednání jménem společnosti navazovat jen v některých případech, a to tehdy, kdy je nutné právní jednání ve vztahu k třetím osobám.

1.2.1.4. Nedotknutelnost obchodního vedení

Obchodní vedení náleží výlučně představenstvu a je v zásadě nedotknutelné. Podle § 194 odst. 4 ObchZ se představenstvo řídí zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu s právními předpisy a stanovami. Poslední věta téhož paragrafu ovšem říká, že nikdo není oprávněn dávat představenstvu pokyny týkající se obchodního vedení. Tyto pokyny mohou nejčastěji přicházet od akcionářů (popř. valné hromady jako celku) nebo dozorčí rady, ale nelze vyloučit ani vliv třetích osob, které nejsou se společností jakkoli právně spojeny. Obchodní zákoník je v tomto ohledu přísný a použitý výraz „*nikdo* není oprávněn“ vylučuje skutečně každého.

Dokonce i ustanovení stanov, kterým by se obchodní vedení omezovalo, by bylo absolutně neplatné. Stanovy jsou totiž smlouvou *sui generis*, ve které lze upravit vztahy mezi členy v rozsahu, v němž to připouští dispozitivní úprava v zákoně nebo v němž zákon tyto vztahy neupravuje vůbec.³³ V otázce obchodního vedení jsou ovšem vztahy obchodním zákoníkem zcela jasně vymezeny, a proto ustanovení, která by se v tomto směru odchylovala, by byla absolutně neplatná pro rozpor se zákonem podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „**ObčZ**“).³⁴

Od pokynů je ovšem třeba odlišit zásady, které schvaluje valná hromada a kterými je představenstvo povinno se řídit. Obchodní zákoník nevylučuje ovlivňování obchodního vedení prostřednictvím zásad, neboť zákaz zásahu do obchodního vedení se vztahuje pouze na pokyny. Významné je proto rozlišit, co je pokyn a co už je zásada. Jelikož tento problém není v judikatuře ani v literatuře příliš rozveden, tak autor navrhuje následující úvahu. „Pokyn“ může být vymezen jako příkaz k určitému konkrétnímu jednání v určité věci. Naproti tomu „zásada“ se vztahuje na *okruh* neurčitého počtu případů s obdobnými znaky, které nastanou v budoucnosti. Zásada je charakterizována poměrně vysokým stupněm obecnosti na rozdíl od pokynu, který je velmi konkrétní a

³³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 382/2005.

³⁴ Dědič, J., Lasák J., *Právo kapitálových obchodních společností*, 1. díl, Linde Praha 2010, s. 858.

vybízí k určitému jednání či nejednání. Akcionáři tak např. mohou stanovit zásady, na jakých se má představenstvo rozhodovat o investicích (tj. zda být více opatrný nebo naopak více riskovat), ale již nemohou přikázat představenstvu, zda konkrétní investici učinit či nikoli. Zásady tedy nezasahují do obchodního vedení přímo, ale v dlouhodobém horizontu jej bezesporu ovlivňují.³⁵ Tímto způsobem mohou akcionáři společnost „kormidlovat“ tj. stanovit základní směr, kterým se má ubírat. Pro úplnost je vhodné dodat, že valná hromada je orgánem, který rozhoduje o personálním složení představenstva, a proto si akcionáři vždy mohou vybrat do vedení takové osoby, které uskutečňují obchodní vedení v souladu s jejich představami.³⁶

V této souvislosti je rovněž vhodné zmínit § 201 odst. 4, na základě kterého je dozorčí rada oprávněna zakázat představenstvu určité jednání. Nejedná se o pokyn, kterým se zasahuje do obchodního vedení (tj. do vnitřní působnosti), ale zasahuje se jím do jednatelského oprávnění (tj. do vnější působnosti). Konkrétní jednání představenstva je pouze projevem (následkem) určitého vnitřního rozhodnutí v rámci společnosti. Dozorčí rada tak sice nemůže udílet pokyny představenstvu přímo, ale do obchodního vedení může zasahovat nepřímou prostřednictvím zákazů určitých jednání.

Zajímavá je rovněž otázka, zda by se mohl akcionář soudně domáhat neplatnosti usnesení představenstva učiněných v rámci obchodního vedení. V obchodním zákoníku není tato situace nijak řešena a nabízela by se možnost postupovat analogicky podle ustanovení týkající se neplatnosti usnesení valné hromady. Nejvyšší soud k tomuto ovšem zaujal rezolutně odmítavé stanovisko, které vysvětlil takto:

„Jednou ze zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník, je zásada, že soud může zásadně zasahovat do vnitřních poměrů obchodní společnosti jen v zákonem stanovených případech a za zákonem stanovených podmínkách... protože obchodní zákoník nepřipouští napadat u soudu platnost rozhodnutí dalších orgánů společnosti, vyplývá z uvedeného závěr, že tato rozhodnutí u soudu napadat nelze, resp. že soud není

---

³⁵ Podobně Dědič, J., Štenglová, I., Kříž, R., Čech, P. *Akciové společnosti*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 478 a 479.

³⁶ Ve stejném duchu se vyjádřil i Nejvyšší soud v usnesení ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004.

*oprávněn tato rozhodnutí přezkoumávat jinak, než v rejstříkovém řízení, pokud rozhoduje o zápisu skutečnosti, založené takovým rozhodnutím, do obchodního rejstříku.*³⁷

Jinými slovy, akcionáři nemají možnost se soudně domoci vyslovení neplatnosti usnesení představenstva týkající se obchodního vedení. Jediná možnost, jak lze tato rozhodnutí soudně přezkoumat, je pouze v rámci rejstříkového řízení. Jelikož se toto děje z úřední povinnosti, tak akcionáři nemají možnost celý proces jakkoli ovlivňovat, ať již o to mají zájem či nikoli. Navíc ta nejdůležitější rozhodnutí (ohledně investic, uzavření pro společnost důležitých smluv apod.) se do obchodního rejstříku vůbec nezapisují.

Jelikož obchodní zákoník neumožňuje do obchodního vedení zasahovat, tak by na závěr bylo vhodné zanalyzovat, co se stane, když k tomu přesto dojde. Podle § 194 odst. 4 se musí členové představenstva řídit pokyny, pokud jsou v souladu s právními předpisy. Výkladem *a contrario* je tedy možné dojít k závěru, že pokyny, které jsou v rozporu s právními předpisy, nemusí být představenstvem plněny.³⁸ Tomu nasvědčuje i poslední věta § 194 odst. 5, podle které členové představenstva odpovídají za škodu, kterou způsobili společnosti plněním pokynu valné hromady, který byl v rozporu s právními předpisy. Pokyn týkající se obchodního vedení je přitom vždy v rozporu s právními předpisy³⁹, a proto jím představenstvo není vázáno.

1.2.1.5. Ostatní záležitost spadající do vnitřní působnosti

Obchodní vedení je hlavní, nikoli však jedinou náplní vnitřní působnosti představenstva. Existují i další činnosti, o kterých je představenstvo oprávněno a zároveň povinno rozhodovat, ale které nespadají pod obchodní vedení. Jedná se např. o:

---

³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004.

³⁸ Členové představenstva jsou dokonce takové pokyny *povinni* odmítnout, neboť si to vyžaduje péče řádného hospodáře (viz kapitola, která vysvětluje péči řádného hospodáře).

³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 5 Tdo 488/2008.

- zabezpečování řádného vedení účetnictví;⁴⁰
- svolávání valné hromady, zabezpečování jejího průběhu a realizace jejich rozhodnutí;⁴¹ nebo
- schvalování volebního řádu a organizaci voleb a odvolávání členů dozorčí rady zaměstnanci akciové společnosti nebo voliteli.⁴²

2. Péče řádného hospodáře

Vymezení působnosti představenstva v první kapitole bylo důležité, neboť povinnost jednat s péčí řádného hospodáře se vztahuje jak na vnější působnost (jednání jménem společnosti), tak na působnost vnitřní (tedy zejména obchodní vedení). Na úvod je vhodné uvést, že péče řádného hospodáře se projevuje na dvou úrovních. V té první řádný hospodář plní veškeré povinnosti, které na něj klade právní řád, stanovy, smlouva o výkonu funkce apod. V té druhé potom plní tyto povinnosti v určité kvalitě (tj. v takové kvalitě, v jaké by je plnil řádný hospodář). Pokud tedy chce člen představenstva jednat s péčí řádného hospodáře, tak musí nejen plnit veškeré povinnosti na něj kladené, ale zároveň je musí plnit v určité kvalitě.

Nicméně v žádném zákoně není pojem řádného hospodáře blíže definován. Zůstává tedy hlavně na doktríně a judikatuře, aby tento pojem vymezila, aby mu dala obsah.

2.1. Kořeny a východiska současné právní úpravy povinné péče

Podle § 194 odst. 5 ObchZ jsou členové představenstva povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře. Touto jedinou větou zákonodárce stanovil, s jakou péčí má být společnost řízena a spravována. Nicméně abychom správně pochopili význam tohoto institutu, tak je třeba si uvědomit historický proces, který předcházal současné právní úpravě. Snad ani není třeba poznamenávat, že tento proces ještě není zdaleka ukončen.

---

⁴⁰ § 192 odst. 1 ObchZ.

⁴¹ § 184a, § 188 odst. 1, § 189 odst. 1, § 181 odst. 2, § 194 odst. 4 ObchZ.

⁴² § 200 odst. 5 a 7 ObchZ.

2.1.1. Základní problém správy a řízení společnosti

Kapitálové společnosti jsou specifické v tom, že řízení společnosti je odděleno od ekonomického vlastnictví společnosti. Členové představenstva společnost řídí a spravují její majetek, a proto vystupují jako správci cizího majetku. Společnost z ekonomického hlediska „vlastní“ akcionáři⁴³, kteří si vybírají členy představenstva, aby majetek společnosti pro ně spravovali. Dále do řízení společnosti nezasahují. Z toho vyplývá základní problém kapitálových společností spočívající v tom, že členové představenstva společnosti jsou náchylní k tomu spravovat majetek společnosti s méně kvalitní péčí a s menší obezřetností, než by spravovali majetek vlastní. Na tento problém „pána a správce“ (v angličtině tzv. „agency problem“) upozorňuje již Adam Smith.⁴⁴

Proto je třeba právní úpravy, která by tuto přirozenou nerovnováhu alespoň částečně vyvážila a která by stanovila, s jakou kvalitou je představenstvo povinno řídit a spravovat společnost. Pokud společnost nebude v zákonem požadované kvalitě řízena, pak nastupuje soukromoprávní odpovědnost členů představenstva za způsobenou škodu. Ve světě vznikly dvě koncepce a každá přistupuje k řešení tohoto problému rozdílně.

2.1.2. Subjektivní přístup

Subjektivní přístup k povinné péči spočívá v tom, že člen představenstva je povinen spravovat záležitosti společnosti s takovou péčí, s jakou by spravoval své vlastní záležitosti. Záleží tedy na schopnostech, dovednostech a zkušenostech každého jednotlivce. Pokud by tedy člen představenstva byl nezkušený, bez jakéhokoli vzdělání a spravoval by společnost objektivně velmi špatně, tak by za způsobenou škodu přesto neodpovídal, pokud by se ukázalo, že stejně špatně spravuje své vlastní záležitosti. Neodpovídal by, protože v rámci svých (omezených) schopností dělal vše, co mohl.⁴⁵ Naproti tomu velmi schopný a pečlivý manažer s mnohaletými zkušenostmi v oblasti

---

⁴³ Ve skutečnosti akcionáři nevlastní společnost, ale pouze akcie společnosti, se kterými jsou potom spojena příslušná práva akcionáře.

⁴⁴ Smith, A.: *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*, s. 659.

Zde jsou jeho slova: „*Poněvadž však členové představenstev takových společností spravují peníze spíše cizí než vlastní, nelze dost dobře očekávat, že je budou střežit s touž úzkostlivou bdělostí...*“

⁴⁵ Davies, P.: *Introduction to company law*, Oxford University Press, 2002, s. 154.

řízení společností, který by byl odborně vzdělán v právu a účetnictví, by odpovídal za vzniklou škodu i v případě, kdy by společnost byla objektivně dobře spravována, nicméně by se ukázalo, že její správě a řízení nevěnoval takovou péči, jakou ji byl schopen podle svých možností poskytnout. Subjektivní přístup potom může vést k tomu, že za úplně stejné jednání bude jeden člen představenstva povinen škodu nahradit a druhý nikoli. Velká odpovědnost za správu společnosti potom leží na akcionářích, kteří musí vybrat toho správného člověka, který bude schopný společnost řídit. Pokud totiž nebudou mít „šťastnou ruku“, tak domoci se následně náhrady škody na takovém „neschopném“ manažerovi bude takřka nemožné.

Subjektivní přístup se ještě do poměrně nedávné doby uplatňoval v Anglii a v Austrálii, a to díky několika soudním rozhodnutím, která zavedla tento princip na konci 19. a počátkem 20. století.⁴⁶ V té době totiž obchodní společnosti nebyly ještě tolik oblíbené a rozšířené a představenstvo bylo obvykle složeno z členů, kteří pracovali na částečný úvazek. Velmi často byli také jmenováni pro svůj původ nebo reputaci.⁴⁷ Názornou ukázkou může být případ Cardiffské spořitelny (Cardiff Savings Bank).⁴⁸ Marquis of Bute byl šlechtic, který byl jmenován do čela spořitelny ve věku pouhých šesti měsíců, aby dodal společnosti lesk šlechtického titulu.⁴⁹ Za celý život (období 38 let) se potom zúčastnil zasedání rady pouze jedenkrát.⁵⁰ Nikdo ve společnosti neočekával, že by byl nějakým zvláštním přínosem pro obchodní vedení společnosti nebo dokonce, že by společnost řídil. Proto následná žaloba spořitelny na náhradu škody tak nemohla uspět, protože uvedený šlechtic žádnou reálnou povinnost vůči spořitelně neměl. V té době

---

⁴⁶ Lipton, P., Herzberg, A.: *Understanding company law*, 14. vydání, Lawbook Co., Pymont 2008, s. 353. Toto tvrzení je podpořeno přímou citací ze dvou rozhodnutí, a to *Re City Equitable Fire Insurance Co Ltd* [1925] Ch 407 a *Overend & Guiney & Co v Gibb* (1872) LR 56 HL 480. Tato rozhodnutí vzhledem ke svému stáří zatím nejsou dostupná online.

⁴⁷ *Tamtéž*, s. 353.

⁴⁸ Davies, P.: *Introduction to company law*, Oxford University Press, 2002, s. 155.

⁴⁹ Čech, P.: *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce 3/2007, s. 4.

⁵⁰ Lipton, P., a Herzberg, A.: *Understanding company law*, 14. vydání, Lawbook Co., Pymont 2008, s. 368.

soudci zastávali názor, že pokud si akcionáři zvolili do vedení „neschopné amatéry“, tak můžou vinit leda tak sami sebe.⁵¹

Nicméně tento přístup k povinnostem, který vyhovoval podmínkám na počátku 20. století, se nemohl udržet kvůli ohromnému rozmachu obchodních společností, který zažíváme v současnosti. Proto se Anglie od subjektivního modelu u kapitálových společností začala odklánět v osmdesátých letech 20. století. První takovou vlašťovkou byl zákon o insolvenční z roku 1986.⁵² Soudy v Austrálii přijali objektivní přístup na počátku devadesátých let 20. století v sérii insolvenčních rozhodnutí.⁵³

2.1.3. Objektivní přístup

Objektivní přístup k povinné péči zakládá povinnost členu představenstva jednat s takovou péčí, s jakou by jednal řádný hospodář. Na rozdíl od subjektivního přístupu nezáleží na schopnostech, dovednostech a zkušenostech. Od jednotlivců ve vedení se zásadně vyžaduje, aby jednali právě s takovou péčí, kterou by vynaložil řádný hospodář. Pokud se tak stane, tak za vzniklou škodu neodpovídají, i kdyby jí díky svým mimořádným schopnostem a dovednostem mohli zabránit. Naopak ale za škodu odpovídají ti, kteří dělali vše, co bylo v jejich silách, ale škodu způsobili, pokud by vyšlo najevo, že řádný hospodář by se v jejich situaci dokázal škodě vyhnout. Výhodou objektivního přístupu bezesporu je, že se společnost domůže snadněji náhrady škody, pokud není objektivně řádně spravována. Akcionáři tak nejsou nuceni být tolik pečliví při výběru vedení společnosti, jako by byli v případě uplatňování subjektivního přístupu. Nevýhodou ale je, že objektivní přístup k povinné péči nemotivuje nadprůměrně schopné jedince, aby společnosti odevzdávali více, než jen „průměrnou“ péči. Velmi výstižně je to vyjádřeno větou: „*Objektivizace povinné péče glorifikuje průměrnost*“.⁵⁴

---

⁵¹ *Tamtéž*, s. 353.

⁵² Davies, P.: *Introduction to company law*, Oxford University Press, 2002, s. 155.

⁵³ Lipton, P., a Herzberg, A.: *Understanding company law*, 14. vydání, Lawbook Co., Pyrmont 2008, s. 354.

⁵⁴ Čech, P.: *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce 3/2007, s. 5.

2.1.4. Kombinace obou přístupů aneb zlatá střední cesta

V současné době je nicméně ve světě trendem oba tyto přístupy kombinovat. Dobrým příkladem je právní úprava v Anglii, respektive nedávno přijatý zákon o společnostech (dále jen „**zákon o společnostech**“).⁵⁵ V čl. 174 odst. 2 písmeno a) nejprve stanoví členům orgánů společnosti povinnost jednat s takovou péčí, dovedností a pečlivostí, jakou lze rozumně očekávat od znalé, schopné a zkušené osoby při výkonu takové funkce. Tato věta vyjadřuje objektivní přístup. Nicméně pod písmenem b) v tom samém odstavci je stanoveno, že člen orgánu je povinen při výkonu své funkce používat znalosti, dovednosti a zkušenosti, kterými sám disponuje. V anglickém právu je tedy stanoven určitý objektivní standard, který musí splňovat všichni bez rozdílu. Pokud ovšem konkrétní člen orgánu má navíc výjimečné dovednosti nebo je odborně vzdělán v nějaké oblasti (např. právo nebo účetnictví), pak je povinen tyto dovednosti a znalosti používat. Pokud by tak nečinil, odpovídal by za škodu, která by tím vznikla. Podle australského práva je člen představenstva povinen jednat s takovou péčí a pílí, se kterou by jednala rozumná osoba, která by se nacházela ve stejné situaci, zastávala stejnou pozici a činila rozhodnutí za stejných okolností, jako člen představenstva.⁵⁶ Přímo v zákoně je tedy výslovně stanoven objektivní přístup, který byl ovšem judikaturou „zprísňen“ o subjektivní prvek. V nedávném rozhodnutí soud v odůvodnění vyslovil názor, že pokud má člen orgánu (v tomto případě se dokonce jednalo o dozorčí radu) nějaké zvláštní dovednosti a zkušenosti, tak je povinen je společnosti poskytnout.⁵⁷ Jelikož je Austrálie země, kde vedle zákonů je právo rovněž vytvářeno soudy, tak tímto rozhodnutím byl ustanoven soudní precedens, který bude v budoucnosti velmi pravděpodobně následován.

České právo vychází rovněž z objektivního přístupu, nicméně díky poměrně nedávnému rozhodnutí Nejvyššího soudu se zdá, že prostřednictvím judikatury došlo i k zohlednění subjektivního přístupu (viz dále). Tendence směřující ke kombinaci objektivního a

---

⁵⁵ *Companies Act 2006* c.46.

http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2006/ukpga_20060046_en_1.

⁵⁶ *Corporations Act 2001* (Cth) s 180(1).

⁵⁷ *Gold Ribbon (Accountants) Pty Ltd v Sheers* [2006] QCA 335.

<http://www.austlii.edu.au/cgi-bin/sinodisp/au/cases/qld/QCA/2006/335.html?query=^gold%20gibbon>.

subjektivního přístupu jsou jen logickým vyústěním dlouhodobého vývoje, neboť v sobě kombinují výhody obou přístupů a tím zároveň eliminují i jejich nevýhody.

2.2. Situace v ČR aneb jak vypadá český řádný hospodář

Právní úprava povinné péče v České republice vychází z objektivního přístupu.⁵⁸ Kvalita, respektive intenzita péče, s jakou jedná člen představenstva, je vždy poměřována s intenzitou péče, které by v té samé situaci vynaložila fiktivní osoba – řádný hospodář. Nicméně ještě v nedávné minulosti obchodní zákoník používal pojem „náležitá péče“. Tento pojem mohl v některých vzbuzovat dojem, že Česká republika uplatňuje subjektivní přístup ve vztahu k povinné péči. V teorii navíc nepanovala jednota, v jaké kvalitě by společnost měla být řízena a spravována.⁵⁹ Nejspíše z těchto důvodů byla přijata novela obchodního zákoníku a od 1. 1. 2001 byl pojem „náležitá péče“ nahrazen pojmem „péče řádného hospodáře“. V důvodové zprávě je pouze stručně konstatováno: „Současný obsahově sporný pojem náležitá péče se nahrazuje obvyklým pojmem péče řádného hospodáře“. Nicméně tato změna neměla významnější praktické důsledky, neboť v praxi byly oba pojmy vnímány prakticky jako obsahově totožné, což bylo potvrzeno i judikaturou.⁶⁰ Daleko větší praktický význam této novely tak spočíval spíše ve skutečnosti, že přenesla důkazní břemeno ze žalobce (společnosti) na žalovaného (členy orgánů), což v mnoha případech mělo rozhodující význam.⁶¹

---

⁵⁸ Nicméně je faktem, že soudy v ČR vykládají péči řádného hospodáře jako povinnost členů představenstev chovat se stejně odpovědně a svědomitě, jako by pečovali o svůj majetek. I když takováto formulace nemá přílišný praktický dopad, tak z teoretického hlediska je nepřesná a odpovídala by spíše subjektivnímu přístupu. Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2006, sp. zn. 8 Tdo 940/2006 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1538/2006.

⁵⁹ Viz Eliáš, K.: *K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností*. Právník, 1999, č. 4.

⁶⁰ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 1. 2006, sp. zn. 5 Tdo 893/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1218/2008 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2004, sp. zn. 7 Tdo 1175/2004.

⁶¹ Např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009 nebo Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.10.2009, sp. zn. 29 Cdo 3775/2008.

Po tomto nezbytném úvodu lze tedy přistoupit k zodpovězení té nejdůležitější otázky. Kdo je řádný hospodář a jak vypadá jeho péče?

2.2.1. Řádný hospodář a odbornost

V prvé řadě je třeba zdůraznit, že řádný hospodář je fiktivní osoba. Je to jakýsi vzor, ke kterému by měli členové představenstev vzhlížet a své jednání poměřovat s tím, jak by v dané situaci jednal řádný hospodář. Řádný hospodář je osoba, která je dostatečně odpovědná, svědomitá, pečlivá, vzdělaná, zkušená a rozumně uvažující. Je to osoba, která „ví, jak to v obchodním životě chodí“. Musí plnit povinnosti na určité odborné úrovni, nicméně tato jeho odbornost nemusí dosahovat úrovně profesionála v daném oboru.⁶² Jeho znalosti práva tak nemusejí dosahovat takové úrovně, kterou lze vyžadovat např. od advokáta, nicméně musejí být alespoň na takové úrovni, aby byl schopen rozpoznat, že daná situace si pomoc profesionála vyžaduje. Péče řádného hospodáře tedy v sobě zahrnuje požadavek na alespoň základní znalosti v oborech, které se správou a řízením společnosti souvisejí. Hezký příklad poskytl Nejvyšší soud, který poznamenal, že „*statutární orgán obchodní společnosti, který je povinen vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře, musí nepochybně ovládat základní terminologii daňového práva, tedy znát běžný význam spojení `daň z příjmů`“*.⁶³ Lze nepochybně dovodit, že znalost základních pojmů alespoň z oblasti práva, daní a účetnictví je nezbytnou podmínkou pro výkon funkce.

Řádný hospodář ovšem musí být odborník na řízení korporací, což zahrnuje i povinnost neustále se vzdělávat v oboru správy a řízení společností a nabyté znalosti uplatňovat při řízení společnosti.⁶⁴

V této souvislosti je vhodné zmínit další pojem, který se nachází v obchodním zákoníku a tím je povinnost postupovat s odbornou péčí. Odborná péče je péče profesionální, zahrnuje v sobě povinnost neustále se vzdělávat a sledovat aktuální vývoj v daném oboru a také povinnost odborné znalosti využívat. Povinnost jednat s odbornou péčí má

---

⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1662/2006.

⁶³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 5. 2008, sp. zn. 1 Afs 32/2008.

⁶⁴ Dědič, J.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, Polygon, Praha 2002, s. 2417.

podle § 567 odst. 1 ObchZ mandatář při zařizování záležitostí mandanta. A jistě není náhoda, že vztah mezi společností a osobou, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti, se řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud ze smlouvy o výkonu funkce nevyplývá jiné určení práv a povinností. Nicméně vzhledem k tomu, že § 194 odst. 5 ObchZ stanovuje vlastní, zvláštní úpravu povinné péče, tak lze z toho usuzovat, že mezi nimi existuje vztah speciality a na člena orgánu se požadavek odborné péče nevztahuje.⁶⁵ V žádném případě to ale neznamená, že by péče řádného hospodáře nezahrnovala určitou míru odbornosti. Nicméně jak je argumentováno výše, je třeba požadavek odborné péče vztáhnout pouze na správu a řízení v obecné rovině, nikoli na všechny obory, kterých se činnost akciové společnosti týká. Opačný požadavek (tj. aby byl člen představenstva odborníkem ve všech oborech) by byl v praxi absurdní, neboť by mu jen málokdo mohl dostat.

Tento závěr je podpořen i velmi hojnou judikaturou Nejvyššího soudu⁶⁶, který to velmi výstižně vyjádřil v jednom ze svých rozhodnutí takto: *„Postup člena představenstva akciové společnosti s péčí řádného hospodáře ovšem nepředpokládá, aby byl vybaven všemi odbornými znalostmi, které souvisejí s uvedenou funkcí ve statutárním orgánu, ale k jeho odpovědnosti postačí základní znalosti umožňující rozeznat hrozící škodu a zabránit jejímu způsobení na spravovaném majetku... Navíc péče řádného hospodáře zahrnuje i povinnost člena statutárního orgánu rozpoznat, že je nutná odborná pomoc speciálně kvalifikovaného subjektu, a zajistit takovou pomoc.“*⁶⁷

Uvedený závěr nicméně vyvolává další otázku. Co když je člen představenstva odborník nejen na správu a řízení společností, ale rovněž i odborník v jiné oblasti? Vezměme si třeba situaci, kdy vznikne společnosti škoda i přesto, že dotyčný jedná objektivně jako řádný hospodář. Teoreticky tedy za škodu neodpovídá. Kdyby ale využil své odborné znalosti, ke škodě by vůbec nedošlo. Odpovídá tedy v takovém případě za způsobenou škodu?

---

⁶⁵ Podobně se vyjadřuje i Rada, I.: *Dozorčí rada obchodních společností*, Linde, Praha 2008, s. 94.

⁶⁶ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 488/2008.

⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006.

Podle práva některých jiných zemí by za škodu odpovídal, protože povinnost využívat svých odborných znalostí je stanovena přímo zákonem (viz výše). Nicméně v obchodním zákoníku takto výslovně stanovenou povinnost nenajdeme a vzniká tak otázka, zda člen představenstva takovou povinnost vůbec má. Odpověď nám poskytla judikatura Nejvyššího soudu. Z ní vyplývá, že pokud má člen představenstva určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, tak je povinen je při výkonu své funkce využívat. Takováto povinnost se přitom podle Nejvyššího soudu dovozuje z péče řádného hospodáře.⁶⁸ A tak se zdá, že tímto rozhodnutím se Česká republika zařadila po bok zemí, ve kterých se uplatňuje kombinace objektivního a subjektivního přístupu k povinné péči.

2.2.2. Řádný hospodář a delegace

Podle § 192 odst. 1 ObchZ představenstvo „zabezpečuje“ obchodní vedení, včetně řádného vedení účetnictví. Již uvedená formulace naznačuje, že představenstvo nemusí samo vykonávat obchodní vedení, ale může pověřit jeho výkonem jiné osoby, například vedoucí zaměstnanec akciové společnosti.⁶⁹ Od 1. ledna 2012 nabyla účinnosti novela obchodního zákoníku, která tento závěr výslovně potvrdila. Podle nového § 66d odst. 1 ObchZ může statutární orgán pověřit obchodním vedením společnosti zcela nebo zčásti jiného. Nová právní úprava tak jenom výslovně stvrdila to, co bylo v literatuře i judikatuře považováno za samozřejmost.⁷⁰ V praxi je navíc naprosto samozřejmá věc, že ve větších akciových společnostech zajišťují např. vedení účetnictví samostatná účetní oddělení.

Delegace obchodního vedení přitom může být časově omezená i neomezená, nebo dokonce může mít i jednorázovou povahu. Dost často tomu bude právě v případech, kdy činnost bude vyžadovat odborné znalosti, kterými představenstvo nebude disponovat. V takovém případě péče řádného hospodáře dokonce vyžaduje svěřit takovou záležitost odborníkovi. Vzniká tedy otázka, zda bude představenstvo odpovídat za škodu, která

---

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn.29 Odo 1262/2006.

⁶⁹ Dědič, J.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, Polygon, Praha 2002, s. 2384.

⁷⁰ Čech, P. *Hlavní změny v obchodním zákoníku po 1. lednu 2012*, Právní rádce, Leden 2012.

vznikne tím, že delegovaná činnost nebyla jinou osobou řádně vykonána. Obchodní zákoník přitom stanoví, že při pověření obchodním vedením zůstává nedotčena odpovědnost osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře.⁷¹ Obecně tedy platí, že člen představenstva bude za škodu způsobenou jím pověřenou osobou odpovídat, pokud se své odpovědnosti nezproští.⁷² A odpovědnosti se zproští, pouze pokud prokáže, že byly splněny určité podmínky pro řádnou delegaci. Pro potřeby této práce jsem si tyto podmínky označil jako „tři V“: (a) výběr, (b) vedení a (c) výkon dozoru.

a) Řádný výběr

Tato podmínka je splněna, pokud představenstvo prokáže, že k vykonání dané činnosti vybralo takovou osobu, která má k tomu potřebné předpoklady a od které lze rozumně očekávat, že danou činnost vykoná řádně. Tak například Nejvyšší soud nespatořoval porušení povinnosti péče řádného hospodáře v tom, že žalovaný jednatel společnosti pověřil sepsáním smlouvy o převodu nemovitosti advokátku a později se potom ukázalo, že smlouva byla neplatná.⁷³ V tomto případě žalovaný vybral vhodnou, odborně způsobilou osobu a nemohl rozumně předpokládat, že advokátka v důsledku svého opomenutí způsobí neplatnost smlouvy. Obdobně byl posuzován i jiný případ, ve kterém jednatelé pověřili vedením účetnictví osobu, která měla ukončené středoškolské vzdělání se zaměřením i na oblast účetnictví a dále měla desetiletou praxi v oboru. I v tomto případě podle Nejvyššího soudu žalovaní jednatelé povinnost péče řádného hospodáře splnili.⁷⁴

b) Řádné vedení

Podmínka řádného vedení je naplněna, pokud představenstvo osobě, na kterou delegovalo výkon určité činnosti, poskytne správné a úplné instrukce a vytvoří ji podmínky potřebné k výkonu činnosti.⁷⁵ Vytvoření podmínek k výkonu činnosti

---

⁷¹ § 66d odst. 2 ObchZ.

⁷² Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 5503/2007.

⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2008, sp. zn. 29 Odo 1773/2006.

⁷⁵ *Tamtéž.*

znamená poskytnutí podkladů, které jsou pro činnost nezbytné. Přitom tyto podklady musí být úplné, správné a pravdivé.⁷⁶ Je tedy nezbytné, aby představenstvo poskytovalo nezbytnou součinnost a s dotyčnou osobou spolupracovalo. Tak například v případě, kdy představenstvo pověří výkonem určité činnosti sice odborníka, nicméně mu neposkytne podklady a informace, které jsou pro řádný výkon činnosti nezbytné, tak se své odpovědnosti určitě nezproští.

c) Řádný výkon dozoru

Podmínka řádného výkonu dozoru je naplněna, pokud představenstvo průběžně kontroluje osobu, kterou pověřilo výkonem určité činnosti. To znamená, že ke zproštění odpovědnosti představenstva za škodu nestačí, že dotyčného řádně vybrala, že mu vytvořila potřebné podmínky pro výkon činnosti, ale musí ještě průběžně kontrolovat, zda je činnost řádně vykonávána.⁷⁷ Tak například v konkrétním případě představenstvo pověřilo provedením stavebních úprav na střeše své podřízené, kteří tak učinili bez stavebního povolení a bez projektové dokumentace. Střecha se následně zřítila a byla způsobena společnosti škoda. Nejvyšší soud k tomu řekl: „*Jestliže představenstvo obviněného V. L. takto široce uvedenou realizací pověřilo, aniž by ji konkrétněji vymezilo a určilo, nezbavilo se tím povinnosti sledovat a dohlížet na to, jakým způsobem jsou svěřené činnosti prováděny. Tato kontrolní činnost... vychází z požadavku na výkon působnosti této funkce s péčí řádného hospodáře, jak má na mysli ustanovení § 194 odst. 5 obch. zák., podle něhož jsou členové představenstva povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře.*“⁷⁸

Řádný výběr, vedení a výkon dozoru je proces, jehož cílem je zajistit, aby činnost byla vykonána v požadované odborné kvalitě. Řádný hospodář totiž nemá povinnost přezkoumávat např. odborný posudek z hlediska jeho odbornosti. Tím by se totiž úplně vytratil smysl toho, proč si nechal posudek v první řadě vypracovat – totiž právě proto, že dané problematice do všech detailů nerozumí. Proto ani nemůže odpovídat za věcnou správnost takového posudku (za předpokladu, že došlo k řádné delegaci). Nicméně již je

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011.

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2287/2010.

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005.

jeho povinností porozumět výsledku daného posudku, porozumět jeho dopadům a učinit si o věci vlastní úsudek.⁷⁹ A k tomu musí být vybaven určitou základní znalostí v daném oboru, čímž se oklikou vracíme opět na začátek, že řádný hospodář musí mít alespoň dostatečně obecné základní znalosti.

Pokud tedy shrneme výše uvedené, tak člen představenstva se zproští odpovědnosti za škodu pouze v případě, kdy jsou kumulativně splněny tři podmínky vymezené výše. Přitom důkazní břemeno, že jednal s péčí řádného hospodáře, leží podle § 194 odst. 5 ObchZ na každém členu představenstva.

Na závěr je vhodné doplnit, že na třetí osoby nelze delegovat vše. Obchodní zákoník vymezuje oblasti, které jsou z delegace vyloučeny. Jedná se o účast na zasedání statutárního orgánu, rozhodování o pověření obchodním vedením, rozhodování o základním zaměření obchodního vedení společnosti a jiné činnosti v rámci obchodního vedení společnosti, které tento zákon nebo jiný právní předpis svěřuje do výlučné působnosti statutárního orgánu.⁸⁰ Toto omezení vyplývá zejména z toho, že závazek k výkonu funkce je závazkem osobní povahy.⁸¹ Člen představenstva tedy musí funkci v těchto zásadních otázkách vykonávat sám. To je koneckonců také důvod, proč si akcionáři určitou osobu do funkce zvolili – tj. aby pro ně osobně zabezpečila vedení společnosti.

2.2.3. Řádný hospodář a jeho přístup ke své funkci

Významným aspektem péče řádného je i přístup, se kterým řádný hospodář vykonává svou funkci. V České republice existuje přísloví, které říká, že „*kdo nic nedělá, nic nezkazí*“. I když toto může obecně platit, tak v případě výkonu funkce statutárního orgánů tomu tak není. Řádný hospodář přistupuje ke svým povinnostem sice s rozvahou, ale přitom aktivně a iniciativně. Zajímá se o dění ve společnosti a snaží se být pro ni přínosem. Jestliže tedy člen představenstva o společnost příliš nedbá a je

---

⁷⁹ Bejček, J.: *Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností*. Právní rozhledy č. 17/2007, s. 614.

⁸⁰ § 66d odst. 4 ObchZ.

⁸¹ § 66 odst. 2 ObchZ.

pasivní, tak nejedná jako řádný hospodář a odpovídá za škodu, která v důsledku jeho lhostejného přístupu vznikla. Nejvyšší soud řešil případ, kdy předseda představenstva, ve snaze uniknout odpovědnosti, se hájil právě tím, že svou funkci *de facto* nevykonával. Nejvyšší soud tuto argumentaci rezolutně odmítl a poznamenal, že „*liknavý přístup k výkonu funkce nemůže člena představenstva jakékoliv odpovědnosti zprostit, ba právě naopak, zvyšuje nebezpečnost jeho jednání pro společnost*“.⁸²

2.2.4. Řádný hospodář, právní předpisy a pokyny valné hromady

Z právního řádu vyplývají pro společnosti, stejně jako i pro ostatní subjekty, určitá práva i povinnosti. Z praktického hlediska jsou pro společnosti povinnosti vyplývající z právního řádu zátěží, neboť společnost musí věnovat část svých zdrojů (lidských i finančních) na to, aby své povinnosti plnila. Chovat se jako řádný hospodář proto neznamená pouze zabezpečit plnění těchto povinností, ale především zabezpečit jejich plnění takovým způsobem, aby byly pro společnost co nejmenším břemenem. V některých případech je dokonce možné plněním zákonných povinností něco získat a v takovém případě je povinností člena představenstva usilovat o maximální prospěch pro společnost. Například, pokud byla společnost podle zákona povinna prodat své akcie, tak povinností představenstva bylo prodat tyto akcie za maximální možnou cenu.⁸³

Stejná úvaha platí i pro zásady a pokyny udělenými valnou hromadou. Pokud jsou zásady a pokyny v souladu s právními předpisy, tak je představenstvo podle § 194 odst. 4 ObchZ povinno se jimi řídit. Nicméně se může stát, že z věcného hlediska budou takové zásady či pokyny pro společnost z různých důvodů nevýhodné. Povinností představenstva je sice takové pokyny plnit, ale zároveň usilovat o minimalizaci negativních dopadů na společnost. To znamená plnit je takovým způsobem, aby škoda způsobená společnosti byla co nejmenší.

Na druhou stranu, pokud jsou pokyny valné hromady v rozporu s právními předpisy, tak péče řádného hospodáře vyžaduje, aby nebyly realizovány. Splnění pokynu valné

---

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 6 Tdo 168/2007.

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005.

hromady, které je v rozporu s právními předpisy, znamená porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře a členové představenstva odpovídají za škodu, která v důsledku toho vznikla.⁸⁴

2.2.5. Řádný hospodář při vymáhání pohledávek

Vymáhání pohledávek je naprosto běžná součást života obchodních společností. Přičemž není pochyb o tom, že tato činnost spadá pod obchodní vedení⁸⁵ a tudíž za ni odpovídá představenstvo⁸⁶. Je zřejmé, že řádný hospodář v postavení člena představenstva se stará o to, aby dlužníci plnili své závazky vůči společnosti. Upomíná je o zaplacení a stará se o to, aby nedošlo k promlčení. Pokud dlužník není ochoten své dluhy splácet, tak řádně a včas uplatňuje nároky společnosti. Přičemž to, jakým způsobem při vymáhání postupovat, je plně v rukou členů představenstva.⁸⁷ Pohledávky lze vymáhat nejen soudní cestou, ale i mimosoudně. Úkolem člena představenstva je zvážit všechny možnosti a vybrat tu nejvhodnější.⁸⁸ Mohou ovšem nastat případy, kdy vymáhání pohledávky není v nejlepším zájmu společnosti, ba právě naopak. Toto připustil i Nejvyšší soud a dokonce popsál, co je v takových případech brát v úvahu:

„Pro úvahu, zda byl jednatel povinen pohledávky vymáhat, je významné (mimo jiné) i posouzení případné úspěšnosti takového postupu (jenž odvisí např. od možnosti společnosti prokázat vznik, výši i trvání uplatněné pohledávky) a reálnosti jejího (alespoň částečného) vymožení. V případě dlužníka, který zjevně není schopen své závazky splnit ani částečně, popř. v situaci, kdy společnost není s to prokázat svá tvrzení ohledně vzniku, výše a trvání pohledávky, aniž by takový stav způsobil sám jednatel, by naopak v rozporu s náležitou péčí (péčí řádného hospodáře) mohlo být – podle

⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2008, sp. zn. 7 Tdo 1396/2008.

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3139/2007.

⁸⁶ Za předpokladu, že tuto činnost na někoho nedelegovalo. Ve velkých korporacích samozřejmě existují celá oddělení, která mají na starosti vymáhání pohledávek a v takovém případě představenstvo kolikrát ani netuší, kdo jsou jednotliví dlužníci společnosti a jaký je stav vymáhání jednotlivých pohledávek.

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3139/2007.

⁸⁸ V této souvislosti je třeba zmínit, že vymáhání pohledávek soudní cestou nemusí být vždy to nejvhodnější řešení, a to např. proto, že soudní řízení bývají někdy zdlouhavá a občas jsou rozhodnutí překvapivá (zvláště u soudů nižších stupňů).

*okolností případu – podání žaloby a vynaložení dalších nákladů na vedení soudního řízení. Jinými slovy to, zda jednatel bude pohledávky společnosti vymáhat, je věcí jeho úvahy v rámci obchodního vedení, jež musí být učiněna s ohledem na všechny okolnosti.*⁸⁹

Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že rozhodnutí o tom, zda pohledávky vymáhat či nikoliv, je výlučně v rukou členů představenstva a musí být učiněno s ohledem na všechny okolnosti. Lze si tak představit i situace, kdy pohledávka bude uspokojitelná, a přesto by rozhodnutí tuto pohledávku vymáhat bylo v rozporu s péčí řádného hospodáře. Např. pokud je dlužník spolehlivým obchodním partnerem, který má pouze dočasné problémy, a vymáhání pohledávky by poškodilo dobré vztahy a vzájemnou spolupráci. Anebo v případě, kdy dlužníci jsou bývalí členové představenstva, kteří způsobili společnosti škodu, a vymáhání pohledávek po „bývalém vedení“ by v případě velkých a známých společností na ně mohlo vrhat negativní světlo.

2.2.6. Řádný hospodář a jeho vztah k riziku

Jak vyplývá z judikatury, spravovat majetek společnosti s péčí řádného hospodáře neznamená chovat se pouze tak, aby společnosti nevznikla škoda.⁹⁰ Řádný hospodář je povinen pečovat o majetek společnosti, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek.⁹¹ Tudiž musí usilovat o to, aby společnost dosahovala zisku a její majetek byl tak v maximální možné míře rozmnožován.⁹² Zde je totiž zásadní rozdíl mezi pojmy „opatrovat“ a „spravovat“ majetek. Zatímco opatrování majetku znamená pouze jeho ochranu před znehodnocením, tak správa majetku navíc vyžaduje aktivní přístup a v tomto pojmu je tak zahrnuta i povinnost usilovat o jeho růst. A protože člen představenstva vystupuje jako správce cizího majetku, pak i jeho přístup ke správě majetku společnosti musí být aktivní. Z výše uvedeného lze tudíž dovozovat určité osobní vlastnosti a způsoby chování, které by odpovídaly přístupu řádného hospodáře.

---

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006.

⁹¹ Dědič, J., Lasák J., *Právo kapitálových obchodních společností*, 2. díl, Linde Praha 2010, s. 1352.

⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007.

Řádný hospodář je kreativní a neustále hledá nové možnosti a příležitosti, díky kterým by maximalizoval zisk společnosti. Když takovou vhodnou příležitost nalezne, pak by se neměl bát učinit rozhodnutí, i když je s ním spojené určité riziko. Riziko je totiž naprosto nezbytná a přirozená součást podnikání a bez určitého rizika není možné dosáhnout ani nadprůměrného zisku. V této souvislosti je asi dobré zmínit se o vhodnosti pojmu „řádný hospodář“, který je v obchodním zákoníku použit. Tento pojem totiž může vyvolávat pocit určité usedlosti a konzervativního přístupu, který se projevuje snahou minimalizovat riziko. Když autor této práce slyšel tento pojem poprvé, tak si okamžitě představil středověkého majitele statku, který spolu se svou rodinou a dvěma čeledíny obhospodařuje svůj dům s přilehlým polem. Má pravidelný denní režim, na vše dohlíží a stará se o svoji rodinu a služebné. Každý rok na jaře zaseje a na podzim sklídí. Nicméně v prostředí moderní tržní ekonomiky, kde existuje vysoce konkurenční tržní prostředí, tato představa nemůže obstát. Společnost, která by nepřicházela s inovacemi a nereagovala na neustále se měnící tržní podmínky, by se na trhu v dlouhodobějším horizontu neudržela. Jako vzor je proto vhodnější představa aktivního manažera v obleku, který sedí v moderně zařízené kanceláři v nejvyšším patře budovy společnosti. Vyznačuje z něj aktivní přístup k řešení problémů, rozvaha a klid při jednání, odvaha činit riziková rozhodnutí a schopnost vést své podřízené. V tomto duchu by měl být řádný hospodář chápán v kontextu moderní doby.⁹³

Nicméně být odvážný neznamena být hazardní hráč. Je třeba vyvarovat se extrémů a nastavit určité mantinely, v rámci kterých se řádný hospodář vždy pohybuje. O řádný výkon funkce by se tedy určitě nejednalo v případě, kdyby člen představenstva rozmnožoval majetek společnosti v kasinu. Ale ani v případě, kdyby nechal ležet peníze, které společnost vydělala, na téměř neúročeném bankovním účtu a společnost by přitom měla obrovský potenciál dalšího rozvoje s vidinou značného zisku.⁹⁴ Proto

---

⁹³ Podobně i Čech, P.: *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce 3/2007, s. 5.

⁹⁴ Je sice pravda, že v uvedeném případě by se dotyčný jako řádný hospodář nechoval, nicméně žaloba na náhradu škody (ve formě ušlého zisku) by byla značně problematická. Pokud by totiž dotyčný toto rozhodnutí učinil s dostatkem informací a v upřímném přesvědčení, že jedná v nejlepším zájmu společnosti, pak by byl chráněn pravidlem podnikatelského rozhodování (viz dále). Rozhodoval by totiž o záležitosti spadající do obchodního vedení a vznikla by tak otázka, nakolik by soud měl toto rozhodnutí přezkoumávat z věcného hlediska. V zahraničí (zejména USA) se věcnému přezkumu brání a uplatňují ho

bude asi nejrozumnější spatřovat ideál někde uprostřed a vydat se tak zlatou střední cestou.⁹⁵

Povinnost členů představenstva jednat s péčí řádného hospodáře tedy znamená i povinnost přijímat riziková rozhodnutí. Nicméně, co když takové rozhodnutí bude chybné a způsobí společnosti škodu? Je možné domáhat se této škody na členu představenstva, který jednal podle svého nejlepšího přesvědčení, že jedná ve prospěch společnosti? Lze od něj vyžadovat aktivní a odvážný přístup, ale když se riskantní rozhodnutí nepovede, tak ho za to postihovat?

Pokud bychom takovou možnost připustili, pak by to mohlo mít značné negativní dopady. Členové vedoucích orgánů by přijímali pouze „bezpečná“ rozhodnutí, ze kterých by nehrozila žádná škoda, za kterou by potom byli nuceni nést odpovědnost. To by vedlo k tomu, že mnohé velice nadějně záměry, které by přinesly prospěch celé lidské společnosti, by se nikdy neuskutečnily jenom proto, že existovalo určité riziko neúspěchu. Dynamický rozvoj společnosti by tak byl fakticky vyloučen. Na tomto místě je vhodné připomenout, že to byly právě kapitálové společnosti, které umožnily v posledních třech stoletích tak dramatický rozvoj celé lidské společnosti. Základním kamenem bylo právě oddělení majetku společnosti od majetku jejího zakladatele (investora). Ten měl jistotu, že pokud jeho podnikatelský záměr neuspěje, tak přijde jen o majetek vložený do společnosti, nikoli o svůj osobní majetek. Mohl tak prostřednictvím společnosti uskutečňovat i takové záměry, které by se jinak neodvážil uskutečnit. Pokud by tedy členové vedoucích orgánů odpovídali za svá chybná podnikatelská rozhodnutí, pak by se úplně potlačil smysl toho, proč byly kapitálové společnosti vůbec původně zakládány, totiž za účelem realizace rizikových projektů. A proto se v zahraničí (zejména v USA) ustálilo pravidlo, které, pokud jsou splněny určité podmínky, dává členům vrcholových orgánů „právo na omyl“. Jedná se o tzv. pravidlo podnikatelského rozhodování neboli „Business Judgment Rule“.

---

pouze v krajních případech, kdy rozhodnutí členů orgánů je zcela iracionální. V našem případě by si ce rozhodnutí nebylo šťastné, nicméně by nebylo úplně iracionální.

⁹⁵ Čech, P.: *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce 3/2007, s. 5.

2.2.6.1. Business Judgment Rule

Pravidlo podnikatelského rozhodování vytváří prostor, v rámci kterého mohou členové vrcholných orgánů volně rozhodovat, aniž by museli mít strach, že za svá rozhodnutí ponесou majetkovou odpovědnost. Nicméně v USA je právní úprava v jednotlivých státech roztržštěná a ani judikatura není zcela konzistentní, a proto vyvozovat z ní závěry není úplně jednoduché. Velmi silné postavení má v tomto ohledu Nejvyšší soud státu Delaware, který formuloval zatím nejdůležitější pravidla a udává tak směr dalšímu vývoji.⁹⁶ V obecné rovině může být pravidlo podnikatelského rozhodování v USA vyjádřeno takto: „*Podnikatelská rozhodnutí členů vedoucích orgánů jsou nenapadnutelná, pokud k nim nedospěli nedbale, nebo pokud v nich není obsažen podvod, konflikt zájmů nebo nezákonnost.*“⁹⁷

Prvním předpokladem, který musí být splněn, je, že se musí jednat o podnikatelské rozhodnutí, tedy rozhodnutí, které s sebou nese určité riziko neúspěchu. Záleží tedy na úvaze každého člena představenstva, zda takové rozhodnutí přijmout či nikoliv.

Druhým předpokladem je, že člen orgánu nejedná nedbale, což znamená, že rozhoduje informovaně, v dobré víře a v upřímném přesvědčení, že přijaté opatření je v nejlepším zájmu společnosti.⁹⁸ Důkazní břemeno nese vždy žalobce. Ale vzhledem k tomu, že

---

⁹⁶ Nejvyšší soud státu Delaware má skutečně v oblasti korporátního práva v USA výsadní postavení a je velmi uznávaný a respektovaný. Je to dáno tím, že více jak polovina společností, jejichž akcie se obchodují v USA na burze, vznikly a mají sídlo ve státu Delaware. A mají proto poměrně dobré důvody. Delaware totiž vytváří společnostem velmi dobré podmínky pro jejich existenci. Zejména je to jednoduchost, s jakou lze společnost založit, dále nízké náklady na její založení, příznivé daňové podmínky a velmi liberální právní úprava společností. Ale existují i jiné, „méně hmotné“ důvody, proč si společnosti vybírají Delaware. Je to zejména kladný vztah místních obyvatel ke společnostem, neboť si uvědomují, jak důležitou část příjmů státního rozpočtu tvoří daně, které tu společnosti platí, a proto příznivé podmínky pro společnosti všeobecně podporují. V neposlední řadě je tu potom poměrně dlouhá historie a tradice, která obklopuje Nejvyšší soud státu Delaware a jejíž počátky můžeme datovat na začátek 20. století (v podmínkách USA, které mají krátkou historii, je to skutečně poměrně dlouhý časový úsek). Ze všech výše uvedených důvodů požívá nejvyšší soud státu Delaware velké úcty a respektu a jeho rozhodnutí jsou velmi hojně citována.

⁹⁷ Clark, R.: *Firemní právo*, Victoria Publishing, 1986, s. 175.

⁹⁸ Tato formulace byla vyslovena Nejvyšším soudem státu Delaware v případě Aronson v. Lewis. Viz blíže http://www.fairnessopinion.com/pdf/6_Aronson-Lewis.pdf.

dokázat takovou nedbalost členům vrcholového orgánu je velmi obtížné, ne-li nemožné, tak soudy přezkoumávají pouze okolnosti, za kterých bylo toto rozhodnutí přijato. Skutečně průlomovým rozhodnutím je v této věci případ Smith versus Van Gorkom.⁹⁹

V tomto případě došlo ke schválení fúze během narychlo svolané schůze, a to na základě pouhé ústní prezentace předsedy správní rady, která ke všemu trvala jenom pouhých dvacet minut. Samotná diskuse potom trvala necelé dvě hodiny. Ostatní členové správní rady tuto fúzi schválili i přesto, že neměli žádné podrobnější informace o tom, zda existují jiní potencionální kupci a ani žádné analýzy, zda navrhovaná cena za společnost byla přiměřená. Byli tedy shledáni odpovědnými v důsledku porušení povinné péče. Toto rozhodnutí je o to zajímavější, že po obsahové stránce mohlo obstát.¹⁰⁰ Nabízená cena za společnost byla totiž vyšší, než cena, za kterou byly akcie společnosti obchodovány na regulovaném trhu. Nicméně zkoumání pouze procesní a nikoli obsahové stránky daného rozhodnutí je logické, protože odráží fakt, že soudy jsou sice odborníci na právo, nikoli však odborníci na ekonomické rozhodování. Vystává tak otázka, nakolik by bylo správné, aby posuzovaly taková rozhodnutí po věcné stránce. Tento názor vyjádřil Nejvyšší soud státu Delaware v rozhodnutí J.P. Stevens and Co. Shareholders Litigation, kde řekl (volně přeloženo): „*Protože osoby pohybující se v obchodě mají schopnosti, dovednosti a informace, kterými soudy nedisponují, a protože existuje společenský zájem, aby ekonomická rozhodnutí činily právě tyto osoby, tak nejsou soudy příliš nakloněné tomu, aby takováto rozhodnutí zpochybňovaly, za předpokladu, že byla přijata v dobré víře.*“¹⁰¹

---

⁹⁹ Viz blíže <http://www.businessentitiesonline.com/Smith%20v.%20Van%20Gorkom.pdf>.

¹⁰⁰ Davies, P.: *Introduction to Company Law*, Oxford University Press, 2002, s. 158.

¹⁰¹ Colley, J., Doyle, J., Logan, G., Stettinius, W.: *Corporate Governance*, McGraw-Hill Professional, 2003, s. 26. Pod pojmem rozhodnutí přijatá v dobré víře je třeba chápat rozhodnutí, která jsou přijata v dobré víře, že jsou v nejlepším zájmu společnosti. Přičemž dobrá víra bude posuzována objektivně, tedy nestačí subjektivní, i když upřímné přesvědčení dané osoby, že jedná v nejlepším zájmu společnosti. Podrobnější informace o tomto lze nalézt ve zprávě Komise pro cenné papíry a společnosti (Companies and Securities Advisory Committee) australskému Ministerstvu pro finanční služby (Ministry for Financial Services and Regulation) na [http://www.camac.gov.au/camac/camac.nsf/byHeadline/PDFFinal+Reports+2000/\\$file/ss181_189_CorpLawOct2000.pdf](http://www.camac.gov.au/camac/camac.nsf/byHeadline/PDFFinal+Reports+2000/$file/ss181_189_CorpLawOct2000.pdf).

Soudy v USA se tedy zásadně soustřeďují na procesní stránku přijímání rozhodnutí, z hlediska věcného je rozhodnutí příliš nezajímá. Jedinou výjimkou jsou případy, kdy napadené rozhodnutí je skutečně tak iracionální, že je to zřejmé na první pohled. Takovéto rozhodnutí nepožívá ochrany a příslušní členové orgánu jsou odpovědní. Příkladem může být případ Litwin v. Allen.¹⁰² Nicméně se musí jednat o skutečný exces, pokud je alespoň náznak toho, že uvedené rozhodnutí mohlo být racionální, pak se pravidlo podnikatelského rozhodování uplatní v plném rozsahu. Je ovšem pravda, že některé státy USA (např. Virginia) se zaměřují pouze na proces tvorby a přijetí rozhodnutí a věcnou stránku věci úplně ignorují.¹⁰³ Podnikatelské rozhodnutí ale v žádném případě nepožívá ochrany, pokud je učiněno v rozporu se zákonem nebo je na něm člen představenstva osobně zainteresován.¹⁰⁴

Pokud tedy shrneme výše uvedené, tak členové orgánu společnosti neodpovídají za škodu, pokud učinili (i) *podnikatelské rozhodnutí* na základě (ii) *dostatečných informací* a v (iii) *dobré víře*, že přijaté rozhodnutí je v *zájmu společnosti* a přitom (iv) *nejednali v konfliktu zájmů*, rozhodnutí (v) *není v rozporu se zákonem* a (vi) *není úplně iracionální*.

Velmi podobná úprava je i v Austrálii, a to v zákoně o obchodních společnostech¹⁰⁵, podle kterého člen vedoucího orgánu společnosti je chráněn pravidlem podnikatelského rozhodování pokud:

- a) učinil rozhodnutí v dobré víře k řádnému účelu;¹⁰⁶

---

¹⁰² Clark, R.: *Firemní právo*, Victoria Publishing, 1986, s. 177.

¹⁰³ Colley, J., Doyle, J., Logan, G., Stettinius, W.: *Corporate Governance*, McGraw-Hill Professional, 2003, s. 28.

¹⁰⁴ Clark, R.: *Firemní právo*, Victoria Publishing, 1986, s. 190.

¹⁰⁵ *Corporations Act 2001* (Cth), s 180 (2).

¹⁰⁶ Australské soudy posuzují dobrou víru z objektivního hlediska. Vždy si tedy kladou otázku, zda by hypotetická rozumně uvažující osoba skutečně mohla věřit, že dané rozhodnutí je učiněno k řádnému účelu. Důvod pro tento přístup je vysvětlen ve velmi starém judikátu Hutton v West Cork Railway Co (1883) 23 Ch D 654, kde se píše: „Dobrá víra musí být posuzována objektivně, protože jinak každý blázen řídící společnost a rozdávající její peníze na potkání by bezpochyby jednal v dobré víře, nicméně naprosto hloupě.“

- b) není osobně zainteresován na takovém rozhodnutí;
- c) získal si pro rozhodnutí potřebné informace; a
- d) rozumně věří,¹⁰⁷ že rozhodnutí je v nejlepším zájmu společnosti.

Důkazní břemeno, že člen orgánu nejednal předepsaným způsobem, pak leží na žalobci – tedy stejná úprava jako v USA.

2.2.6.2. Zamyšlení nad aplikací pravidla podnikatelského rozhodování v ČR

Na tomto místě je vhodné se zamyslet nad pravidlem podnikatelského rozhodování a jeho možném použití v České republice. V českém právním řádu pravidlo podnikatelského rozhodnutí samozřejmě nenajdeme¹⁰⁸, a proto by americká úprava mohla sloužit jako inspirace pro rozhodovací praxi soudů v České republice. Nicméně je třeba správně pochopit smysl tohoto pravidla a přizpůsobit ho českým podmínkám. Smyslem a cílem pravidla podnikatelského rozhodování je právě ochránit osoby, které jednaly řádně a s předepsanou péčí, ale prostě měly smůlu a jejich rozhodnutí nedopadlo podle očekávání. Pravidlo by mělo sloužit jako takový bezpečný přístav – členové představenstev budou při rozhodování klidní, neboť budou vědět, že se nemusí bát zariskovat. Navíc správná aplikace tohoto pravidla bude motivovat členy představenstev, aby se chovali jako řádní hospodáři, neboť pouze řádní hospodáři požívají ochrany. Soudy by se tedy v duchu americké judikatury měly zaměřit hlavně na procesní stránku rozhodování – na to, za jakých okolností bylo rozhodnutí přijato, zda představenstvo mělo dostatek potřebných informací a zda jednali podle svého přesvědčení v zájmu společnosti. Z věcného hlediska by měla přezkoumávat rozhodnutí pouze ve velmi omezeném rozsahu, a to zejména proto, že soudci nejsou ekonomickými odborníky¹⁰⁹ a také proto, že je velmi snadné posuzovat rozhodnutí ex-post, když už

---

¹⁰⁷ I v tomto případě bude soud opět aplikovat tzv. objektivní test, tj. bude si klást otázku, zda by hypotetická, rozumně uvažující osoba činící to samé rozhodnutí za stejných podmínek a okolností, dospěla ke stejnému závěru a nabyla stejné přesvědčení jako člen orgánu, který rozhodnutí učinil. Tento požadavek na aplikaci objektivního testu je dokonce stanoven přímo v tom samém paragrafu.

¹⁰⁸ Od 1. ledna 2014 se situace v tomto ohledu změní (viz kapitola 5).

¹⁰⁹ Bejček, J.: *Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností*. Právní rozhledy 17/2007, s. 617.

známe jeho negativní důsledky. Jak říká jedno české rčení – po bitvě je každý generál.¹¹⁰

Na závěr je vhodné připomenout rozdíl mezi „právní“ odpovědností a „politickou“ odpovědností členů orgánů. Pokud totiž představenstvo bude činit soustavně věcně špatná rozhodnutí, tak sice nebude právně odpovídat za škodu z nich vzniklou, ale určitě bude muset tuto škodu vysvětlovat nespokojeným akcionářům. Je potom na nich, zda takto „úspěšné“ představenstvo ponechají ve svých funkcích anebo zda je odvolají. Akcionáři společnosti by měli být „soudci“, oni jediní jsou legitimováni k hodnocení činnosti představenstva. Toto je také jeden z důležitých argumentů, proč by soudy neměly rozhodnutí přezkoumávat po věcné stránce, ale nechat tento přezkum na akcionářích. Oni si už sami posoudí, zda rozhodnutí byla věcně správná či nikoli.

2.2.6.3. První vlaštovky

Určité (i když zatím velmi nesmělé) náznaky pravidla podnikatelského rozhodování lze objevit už i v judikatuře Nejvyššího soudu. Například v usnesení ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005 se Nejvyšší soud vyjádřil takto: „...*je nepochybné, že představenstvo akciové společnosti, stejně jako jiné podobné orgány, musí při rozhodovacím procesu zohlednit celou řadu různých okolností, přičemž za běžného stavu věci nelze požadovat stoprocentní správnost a bezchybnost jakéhokoli rozhodnutí.*“

Nicméně v uvedené věci byli členové představenstva shledáni odpovědnými, neboť nejednali v zájmu společnosti.¹¹¹

---

¹¹⁰ Čech, P.: *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce 3/2007, s. 15.

¹¹¹ Tento judikát je velice zajímavý i z jiných důvodů. Šlo v něm o to, že se představenstvo rozhodlo prodat akcie společnosti za cenu 1 300 Kč členům orgánů a vybraným zaměstnancům společnosti, přičemž vědělo o jiném kupci, který by za ně byl ochoten zaplatit cenu 2405 Kč. Zaměstnanci potom předmětné akcie obratem prodali právě za cenu, kterou mohla společnost původně obdržet. Zajímavé na tom je, že společnost předmětné akcie původně nabyla od státu za cenu 1000 Kč a jejich prodej tak paradoxně přinesl společnosti zisk. Navíc prodejní cena ve výši 1 300 Kč byla podpořena třemi znaleckými posudky! Soud nicméně prohlásil, že byla povinnost představenstva rozmnožovat majetek společnosti „v maximální možné míře, jaká je momentálně dosažitelná“. A protože představenstvo vědělo

Další dílčí projev pravidla podnikatelského rozhodování lze nalézt i v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2006, sp. zn. 29 Odo 70/2005. Nejvyšší soud v něm konstatoval, že naplněním povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře určitě není, pokud členové představenstva družstva hlasovali pro rozhodnutí pouze na základě doporučení předsedy družstva, který pro ně představoval důvěryhodnou osobu, a považovali ho za dostatečně kvalifikovaného pro takováto rozhodnutí vzhledem k tomu, jakou funkci v družstvu zastával.¹¹² Soud v tomto případě nepřezkoumával jejich rozhodnutí z věcného hlediska, ale vyjádřil se pouze k tomu, že proces jeho přijetí neodpovídal postupu řádného hospodáře.

2.2.7. Řádný hospodář v insolvenci

Povinnost člena představenstva jednat s péčí řádného hospodáře trvá po celou dobu výkonu funkce, tedy od jejího vzniku až do doby, kdy funkce zanikne. V této souvislosti musel Nejvyšší soud posoudit otázku, co se stane v případě, kdy na společnost je prohlášen konkurz a člen představenstva je „nahrazen“ správcem konkurzní podstaty.¹¹³ Odpovídá člen představenstva i nadále za své jednání? Nejvyšší soud tuto otázku zodpověděl kladně. V případě prohlášení konkurzu na majetek společnosti totiž funkce v představenstvu nezaniká, pouze se mění její obsah.¹¹⁴ V důsledku toho je člen představenstva po celou dobu konkurzu povinen jednat tak, jak by v dané situaci jednal řádný hospodář.¹¹⁵ Pokud tedy např. nepředá správci konkurzní podstaty veškerý majetek společnosti, ale i nadále s ním nakládá, tak odpovídá společnosti za škodu, kterou tím způsobil. Pro úplnost je vhodné doplnit, že podle § 210 odst. 1 a 2

---

o možnosti prodat akcie za mnohem vyšší cenu, nejednalo v nejlepším zájmu společnosti a odpovídalo tak škodu ve formě ušlého zisku, která společnosti vznikla.

¹¹² Tento judikát lze v plném rozsahu použít i na akciovou společnost, neboť Nejvyšší soud tyto povinnosti představenstva družstva dovodil právě z právní úpravy akciové společnosti (což sám v odůvodnění uvedl).

¹¹³ Tento případ se odehrál za účinnosti zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Ovšem závěry z tohoto rozhodnutí lze vztáhnout i na současnou právní úpravu.

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1657/2009.

¹¹⁵ V konkrétním případě, který řešil Nejvyšší soud, se jednatel společnost dopustil toho, že v průběhu konkurzu (když byl s majetkem společnosti oprávněn nakládat pouze správce konkurzní podstaty) převedl majetek společnosti na třetí osobu.

současného insolvenčního zákona, tj. zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, jsou členové statutárního orgánu povinni poskytnout insolvenčnímu správci při zjišťování majetkové podstaty všestrannou součinnost, zejména dbát jeho pokynů. I pokyny insolvenčního správce musí být plněny v kvalitě, v jaké by je plnil řádný hospodář.

2.2.8. Praktické příklady porušení péče řádného hospodáře

Jenom pro zajímavost lze uvést některé příklady z praxe, kdy soudy skutečně konstatovaly porušení péče řádného hospodáře:

- sjednání pro společnost nevýhodné ceny, tj. v případě prodeje nižší a v případě koupě vyšší ceny než je cena tržní;¹¹⁶
- úmyslné způsobení značné škody na majetku společnosti;¹¹⁷
- zadání a proplacení znaleckých posudků, kterými byly oceněny akcie dva roky poté, co došlo k jejich převodu na třetí osobu (závěry posudků tudíž již nemohly ovlivnit uskutečněnou transakci – už zaplacenou cenu akcií);¹¹⁸
- převod pozemku, který patřil společnosti a který společnost chtěla využívat, na třetí osobu;¹¹⁹
- nevydání pohledávek společnosti;¹²⁰
- odčerpání finančních prostředků společnosti pro osobní účely jednatele společnosti;¹²¹
- prodej nemovitosti za výrazně nižší cenu, než je cena obvyklá (tržní);¹²²

---

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2018/2011.

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 15 Tdo 294/2009.

¹¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 23 Cdo 5194/2009.

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3775/2008.

¹²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 5503/2007.

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 6 Tdo 10/2010.

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

- liknavý výkon funkce, nezajímání se o činnost společnosti.¹²³

3. Povinnost loajality

V návaznosti na předchozí část této práce je tato kapitola věnována velmi důležitému aspektu péče řádného hospodáře - vlastně možná úplně nejdůležitějšímu. A tím je skutečnost, že řádný hospodář jedná vždy v zájmu společnosti. Tento požadavek lze mimo jiné dovodit z § 66 odst. 2 ObchZ ve spojení s § 567 odst. 2 ObchZ, kde je stanoveno, že mandatář (člen orgánu společnosti) je povinen uskutečňovat činnost, k níž se zavázal, v souladu se zájmy mandanta (společnosti). V doktríně se obvykle hovoří o tzv. povinnosti loajality (věrnosti) členů orgánů vůči společnosti. Vzhledem k tomu, že se povinnost loajality uplatní bez rozdílu jak na členy dozorčí rady, tak na členy představenstva, tak je jí věnována samostatná kapitola.

3.1. Co to vlastně znamená být loajální a z čeho tato povinnost plyne?

V obecné rovině je povinnost loajality chápána v tuzemsku i v zahraničí jako povinnost člena orgánu jednat v nejlepším zájmu společnosti. Nicméně v důsledku absence této povinnosti v právním řádu, její přesná legální definice zatím neexistuje. S přesnější definicí proto musí přijít doktrína. Tak např. P. Čech napsal, že „*povinná osoba má jednat v nejlepším zájmu a ku prospěchu společnosti (být tomuto zájmu loajální) a zdržet se všeho, čím by tento zájem mohla ohrozit, např. tím, že by upřednostnila jiný zájem (zvláště vlastní či osob blízkých)*“.¹²⁴

Tato doktrinální definice je zajímavá zejména proto, že postihuje obě složky povinnosti loajality. Ve své první části se věnuje složce aktivní (tj. povinnosti aktivně jednat v nejlepším zájmu společnosti) a ve své druhé části složce pasivní, která spočívá v zákazu určitých jednání (tj. v povinnosti neupřednostnit jiný zájem před zájem společnosti).

---

¹²³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 6 Tdo 168/2007.

¹²⁴ Čech, P.: *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce 3/2007, s. 13.

Český právní řád ovšem nikde nestanoví, že by členové orgánů společností takovou povinnost vůbec měli, natož aby pak byla někde definována. Povinnost loajality je tak trochu jako vzduch – nikdo ji nikdy neviděl, ale všichni vědí, že existuje. Píše o ní např. J. Dědič¹²⁵, S. Černá¹²⁶, J. Bejček¹²⁷ a několik dalších. Její existence se dovozuje zejména z výše zmíněného § 567 odst. 2 ObchZ a také z § 574 odst. 3 ObchZ (vyjadřují její aktivní složku), ale její dílčí projevy se objevují i na jiných místech obchodního zákoníku. Za takový dílčí projev můžeme považovat např. povinnost mlčenlivosti (§ 194 odst. 5 ObchZ) nebo zákaz konkurence (§ 196 ObchZ). Rovněž opatření proti konfliktu zájmů v § 196a ObchZ je jejím dalším konkrétním projevem.¹²⁸ Tyto povinnosti vyjadřují pasivní složku povinnosti loajality. Dalo by se mluvit o tom, že i přes její nepřítomnost, povinnost loajality je v obchodním zákoníku všudypřítomná nebo ještě výstižněji – obchodním zákoníkem „prosvítá“. Její existenci potvrdila už i česká judikatura, konkrétně rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3864/2008, ze dne 24. 2. 2009, ve kterém je řečeno, že součástí náležité péče (podle tehdejší úpravy) je i povinnost loajality. O její nepochybné existenci svědčí i všechny rozvinuté zahraniční právní úpravy – někde se o ní mluví pouze v judikatuře a doktríně, ale jinde se objevila už i v zákoně.¹²⁹ Nově přijatý zákon o obchodních korporacích již dokonce o povinnosti loajality mluví zcela otevřeně.¹³⁰

Jádrem povinnosti loajality je určení toho, co to je „zájem společnosti“. Vymezení tohoto pojmu je uvedeno v kapitole 8, která se věnuje svolávání valné hromady dozorčí radou, pokud je to v zájmu společnosti.

---

¹²⁵ Dědič, J.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, Polygon, Praha 2002, s. 2417.

¹²⁶ Černá, S.: *Obchodní právo. Akciová společnost*, ASPI, Praha 2006, s. 241.

¹²⁷ Bejček, J.: *Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností*. Právní rozhledy 17/2007, s. 615.

¹²⁸ Černá, S.: *Obchodní právo. Akciová společnost*, ASPI, Praha 2006, s. 241.

¹²⁹ Např. australský zákon o společnostech (Corporations Act 2001) stanoví v § 181 odst. 1 písm. a) „povinnost jednat v dobré víře v nejlepším zájmu společnosti“.

¹³⁰ Např. § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

3.2. Vztah povinnosti loajality a péče řádného hospodáře

Jak již bylo uvedeno výše, v doktríně je povinnost loajality obvykle vnímána jako zvláštní povinnost, která je rozdílná od povinnosti péče řádného hospodáře. Rovněž v zahraničí se v souvislosti s povinnostmi členů orgánů hovoří o povinné péči (duty of care) a povinnosti loajality (duty of loyalty) jako o dvou oddělených, ale přitom vzájemně provázaných povinnostech.¹³¹ Zatímco péče řádného hospodáře se vztahuje „pouze“ na působnost člena orgánu, tak povinnost loajality je mnohem širší a kryje i ostatní aspekty výkonu jeho funkce.¹³² Autor této práce vnímá povinnost loajality tak, že se s péčí řádného hospodáře překrývá, pokud se jedná o výkon působnosti. V takovém případě je povinnost loajality nedílnou součástí péče řádného hospodáře, což ostatně bylo potvrzeno i judikaturou Nejvyššího soudu.¹³³

I když se to může zdát jako lpění na detailech, tak rozlišování povinnosti loajality a povinnosti péče řádného hospodáře má jeden velmi významný praktický dopad, a tím je důkazní břemeno. Zatímco u péče řádného hospodáře nese důkazní břemeno člen orgánu, tak u povinnosti loajality nese důkazní břemeno společnost.¹³⁴ Toto rozlišení bude mít v praxi význam v situacích, při kterých vznikne společnosti škoda v důsledku jednání člena orgánu, ale nebude se jednat o porušení povinné péče, neboť nepůjde o jednání v rámci jeho působnosti. Na takové jednání se potom už nebude vztahovat povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, ale „pouze“ povinnost chovat se vůči společnosti loajálně. Takovým případem by mohlo být např. vystoupení člena orgánu v televizi v nějakém zábavním pořadu, při kterém by se např. nepěkně vyjadřoval o své společnosti, o jejích zaměstnancích nebo o nízké kvalitě jejích produktů. Nebo situace, kdy se člen orgánu na večírku s klienty společnosti uvede do „společenské nálady“ a svým následným nevhodným chováním zmaří do budoucnosti slibné obchodní vztahy nebo dokonce uzavření případných smluv. Jiným příkladem by mohlo být vzdání se funkce v orgánu v nevhodnou a těžkou dobu pro společnost. Je zřejmé, že takové

---

¹³¹ Davies, P.: *Introduction to company law*, Oxford University Press, 2002.

¹³² Čech, P.: *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce 3/2007, s. 13.

¹³³ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3864/2008, ze dne 24.2.2009 nebo Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.10.2009, sp. zn. 3775/2008.

¹³⁴ Podobně se vyjadřuje i Rada, I.: *Dozorčí rada obchodních společností*, Linde, Praha 2008, s. 66.

jednání není úplně v pořádku a člen orgánu by měl odpovídat za škodu, kterou svým neloyalním jednáním způsobil. Toto jednání by ovšem nešlo postihnout jako porušení péče řádného hospodáře, ale jako porušení povinnosti jednat v nejlepším zájmu společnosti. Povinnost loajality tak kryje „zbytkové“ situace, při kterých nelze hnát člena orgánu k odpovědnosti pro porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. V tomto smyslu ji tedy přesahuje a je proto klíčové si uvědomit, že právě v takových případech dochází k přesunu důkazního břemene na společnost. V případech, kdy se člen orgánu nechová loajálně při výkonu své působnosti, půjde zároveň o porušení péče řádného hospodáře, a bude tak na dotyčném členu orgánu, aby prokázal opak.

Obecně řečeno, povinnost loajality tak stanoví standardy pro jakékoli jednání člena orgánu ve vztahu ke společnosti a tím právně zabezpečuje řádný výkon jeho funkce ve všech oblastech jeho jednání a chování. Přitom problematika povinnosti loajality není ani zdaleka dořešená a doktrínu a judikaturu ještě čeká v tomto ohledu hodně dlouhá cesta. Např. J. Bejček argumentoval, že to dokonce není „*samostatná ani samostatně sankcionovatelná povinnost*“, ale jedná se „*spíše o interpretační princip*“.¹³⁵ Ovšem tento názor zřejmě zůstane do budoucna osamocen, a to také díky novému zákonu o obchodních korporacích. Bude zajímavé sledovat, zda se v budoucnu v souvislosti s novým zákonem objeví případy, ve kterých bude hrát povinnost loajality klíčovou úlohu. V tuto chvíli je pro potřeby této práce zcela dostačující si uvědomit, že řádný hospodář se vždy chová ke společnosti loajálně, tedy jedná v jejím zájmu.

Pokud shrneme výše uvedené, pak povinnost loajality je základní povinností člena orgánu, která je při výkonu jeho působnosti nedílnou součástí jednání řádného hospodáře. I když soudní rozhodnutí, která se týkala péče řádného hospodáře, řešila vždy pouze některé aspekty jeho chování, jejich společným jmenovatelem bylo vždy to, že členové představenstva nikdy nejednali v zájmu společnosti (většinou se jednalo o trestní kauzy).¹³⁶ Jednat v nejlepším zájmu společnosti (chovat se vůči společnosti

---

¹³⁵ Bejček, J.: *Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností*. Právní rozhledy 17/2007, s. 615.

¹³⁶ V některých rozhodnutích povinnost jednat v zájmu nebo ku prospěchu společnosti je přímo řečena (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1218/2008, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2007, sp. zn. 11 Tdo 619/2007), v těch zbývajících je obvykle velmi snadné dovodit ji z kontextu.

loajálně) je zkrátka jakýsi základní kámen vztahu mezi členem orgánu a společností, protože pokud člen orgánu tak nečiní, pak nikdy nemůže jednat jako řádný hospodář¹³⁷ a vždy bude odpovídat za škodu z toho vzniklou.

4. Řádný hospodář v zahraniční úpravě

Je zřejmé, že nějaká podoba povinnosti „jednat s péčí řádného hospodáře“ se objevuje prakticky ve všech právních úpravách zemí, ve kterých existují obchodní společnosti. Jedna z nejstarších úprav na světě pochází z Anglie, která byla kolébkou rozmachu obchodních společností. Je přitom všeobecně známo, že anglické právo je právem zvykovým (tzv. „common law“), a tudíž velmi důležitou úlohu při tvorbě a aplikaci práva mají soudy, resp. soudci (jedná se o tzv. judge-made law). Tento právní systém tedy vede k tomu, že „právní úprava“ určité problematiky je roztržena do mnoha různých rozsudků. Jinými slovy, pokud se chce člen statutárního orgánu seznámit se svými povinnostmi vůči společnosti, tak musí procházet desítky různých rozsudků, aby zjistil, jaké požadavky jsou na něj při výkonu funkce kladeny. Vláda Spojeného království si byla tohoto problému vědoma¹³⁸, a to byl také jeden z důvodů, proč byl v roce 2006 přijat nový zákon o společnostech¹³⁹. Tento zákon je skutečně revoluční v tom smyslu, že poprvé zcela jasně stanoví seznam povinností, které členové statutárního orgánu mají vůči společnosti. V § 170 odst. 3 zákona o společnostech je přitom řečeno, že nový seznam povinností je založen na povinnostech vyplývajících z dosavadní judikatury, ale zároveň je stanoveno, že všechna dosavadní rozhodnutí se tímto seznamem nahrazují. V § 170 odst. 4 zákona o společnostech je dále stanoveno, že tyto zákonné povinnosti musí být vykládány a aplikovány stejným způsobem, jakým byly doposud vykládány a aplikovány povinnosti vytvořené soudními rozhodnutími. Z toho tudíž plyne, že dosavadní roztržena úprava povinností členů statutárního orgánu je přijata do přehledné zákonné podoby, což si ostatně pochvaluje i důvodová zpráva.¹⁴⁰

---

¹³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.10.2009, sp. zn. 3775/2008.

¹³⁸ Důvodová zpráva k zákonu o společnostech, bod 299 (Explanatory notes to the Companies Act 2006), dostupná na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/notes/contents>.

¹³⁹ Companies Act 2006, c. 46, dostupný na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents>.

¹⁴⁰ Důvodová zpráva k zákonu o společnostech, bod 301.

Anglie se tak zařadila po bok zemí, které mají velmi moderní, propracovanou a přehlednou úpravu vztahů vznikajících mezi společnostmi a členy statutárního orgánu. Pokud dále vezmeme v úvahu, že uvedený seznam povinností odráží dlouholetou tradici a zkušenosti mnoha soudců, tak je anglická úprava ideální pro inspiraci nejen pro tvorbu nové právní úpravy, ale i pro aplikaci té dosavadní. Také je velmi zajímavé srovnat, do jaké míry jsou si česká a anglická úprava podobné.

Na úvod je vhodné předeslat, že Spojené království Velké Británie a Severního Irsku je složeno ze čtyř zemí – Anglie, Wales, Skotsko a Severní Irsko. Každá z těchto zemí se přitom těší různé míry autonomie a to se projevuje i v oblasti práva. To znamená, že některá pravidla týkající se obchodních společností mohou platit např. v Anglii a Walesu, ale nikoliv ve Skotsku a Severním Irsku. Typický příklad poskytuje část 4 zákona o společnostech, ve které nalezneme nadpis „Požadavky na podnikání podle práva Anglie, Walesu a Severního Irsku“¹⁴¹, který je následován několika paragrafy, které danou problematiku upravují. Poté následuje nadpis „Požadavky na podnikání podle práva Skotska“¹⁴², který uvádí ustanovení o odlišnostech ve skotském právu. Zákon o společnostech tak upravuje právo obchodních společností pro celé Spojené království, nicméně určitá pravidla v něm obsažená se uplatní pouze v některých jeho zemích. Na následujících stránkách je popisována úprava, která se uplatní v Anglii¹⁴³, a proto tato práce hovoří o „Anglii“ a o „anglické úpravě“.

4.1.1. Sedm povinností

Zákon o společnostech stanoví sedm základních povinností, které má člen statutárního orgánu vůči společnosti. Jedná se o povinnost:

- a) jednat v mezích svého oprávnění (duty to act within powers¹⁴⁴);
- b) vytvářet podmínky pro úspěch společnosti (duty to promote the success of the company¹⁴⁵);

---

¹⁴¹ „Formalities of doing business under the law of England, Wales and Northern Ireland“.

¹⁴² „Formalities of doing business under the law of Scotland“.

¹⁴³ To ovšem nevylučuje, že se konkrétní pravidla uplatní i v ostatních zemích Spojeného království.

¹⁴⁴ § 171 zákona o společnostech.

- c) rozhodovat se na základě vlastního úsudku (duty to exercise independent judgment¹⁴⁶);
- d) jednat s přiměřenou péčí, dovedností a pečlivostí (duty to exercise reasonable care, skill and diligence¹⁴⁷);
- e) vyhnout se střetu zájmů (duty to avoid conflict of interest¹⁴⁸);
- f) nepřijímat úplatky od třetích osob (duty not to accept benefits from third parties¹⁴⁹);
- g) odkrýt svůj zájem v připravované transakci či obchodě (duty to declare interest in proposed transaction or arrangement¹⁵⁰).

Tyto povinnosti mohou působit trochu nejasně, neboť na první pohled není zřejmé, co se za nimi skrývá, a proto budou na následujících stránkách rozebrány podrobněji.

4.1.2. Povinnost jednat v mezích svého oprávnění

Jako první ukládá zákon o společnostech členům statutárního orgánu povinnost jednat v mezích svého oprávnění, tj. v souladu se stanovami společnosti¹⁵¹. Současně je vyžadováno, aby jednání, ač v mezích oprávnění, bylo učiněno pro „řádné účely“.¹⁵² Toto pravidlo vzniklo na základě starších případů, ve kterých se členové statutárního orgánu rozhodli vydat nové akcie společnosti¹⁵³, ač pro to byly pochybné důvody. V případě *Hogg v. Cramphorn Ltd*¹⁵⁴ členové představenstva vydali nové akcie společnosti s cílem odradit kupce, který chtěl jejich společnost ovládnout. V případě

---

¹⁴⁵ § 172 zákona o společnostech.

¹⁴⁶ § 173 zákona o společnostech.

¹⁴⁷ § 174 zákona o společnostech.

¹⁴⁸ § 175 zákona o společnostech.

¹⁴⁹ § 176 zákona o společnostech.

¹⁵⁰ § 177 zákona o společnostech.

¹⁵¹ § 171 písm. a) zákona o společnostech.

¹⁵² § 171 písm. b) zákona o společnostech.

¹⁵³ V anglosaském právním systému jsou členové statutárního orgánu obchodní společnosti oprávněni navyšovat kapitál společnosti bez souhlasu akcionářů.

¹⁵⁴ [1967] Ch 254.

*Howard Smith Ltd v. Ampol Petroleum Ltd*¹⁵⁵ byly zase vydány akcie za účelem „zředení“ hlasovacího práva dosavadních akcionářů. Tím bylo dosaženo toho, že dosavadní akcionáři přestali společnost ovládat. V obou případech soud uznal, že členové představenstva sice jednali v mezích svého oprávnění, nicméně nikoli pro „řádný účel“. V důsledku toho soud konstatoval, že porušili své povinnosti vůči společnosti. Z modernějších rozhodnutí je potom zajímavý případ *Extrasure Travel Insurances Ltd v. Scattergood*¹⁵⁶, kdy členové představenstva společnosti A převedli 200 000 liber na účet společnosti B. Jediným důvodem pro převod byla skutečnost, že obě společnosti byly dceřinými společnostmi v rámci jedné skupiny a společnost B byla ve špatné finanční situaci a potřebovala peníze. Soudu nezbylo než konstatovat, že převod peněz nebyl uskutečněn pro „řádný účely“ a že členové představenstva tak porušili své povinnosti.

Nicméně výše uvedené případy jsou spíše vzácností, neboť tato povinnost je poměrně prostá a v praxi nedělá mnoho problémů.¹⁵⁷

4.1.3. Povinnost vytvářet podmínky pro úspěch společnosti

V souladu s § 172 odst. 1 zákona o společnostech musí člen statutárního orgánu jednat takovým způsobem, o kterém je v dobré víře přesvědčen, že s největší pravděpodobností povede k úspěchu společnosti v zájmu všech svých akcionářů a přitom musí brát ohled na

- (a) dlouhodobé důsledky svých rozhodnutí,
- (b) zájmy zaměstnanců,
- (c) potřebu společnosti udržovat dobré obchodní vztahy s dodavateli, zákazníky a jinými osobami,
- (d) dopady činnosti společnosti na veřejnost a životní prostředí,
- (e) atraktivitu společnosti známé svými vysokými standardy kladenými na obchodní chování,
- (f) potřebu jednat čestně, tak jako spolu jednají členové společnosti.¹⁵⁸

---

¹⁵⁵ [1974] A.C. 821 (PC).

¹⁵⁶ [2003] 1 B.C.L.C. 598.

¹⁵⁷ A. R. Keay, *McPherson's Law of Company Liquidation* (Thomson Reuters, 2009), s. 749.

Toto ustanovení je v Anglii poměrně hojně diskutované, neboť mnozí tvrdí, že dává členům statutárního orgánu v zásadě neomezený prostor pro rozhodování, ale přitom je není možné činit odpovědnými za předpokladu, že jednali v dobré víře.¹⁵⁹ Členové statutárního orgánu tak např. mohou upřednostnit zájem zákazníků před zájmy akcionářů, jestliže jsou v dobré víře přesvědčeni o tom, že jejich rozhodnutí je v zájmu společnosti jako celku. Je tak trochu paradoxní, že tato „povinnost“ vlastně členy statutárního orgánu chrání a poskytuje jim značnou svobodu rozhodování. Na druhou stranu se autor této práce domnívá, že diskuse kolem této povinnosti je spíše teoretická, neboť v praxi budou členové statutárního orgánu v drtivé většině případů stejně upřednostňovat zájem akcionářů, neboť oni jediní je mohou z funkce odvolat.¹⁶⁰ Navíc pokud členové statutárního orgánu jednají v dobré víře v zájmu společnosti jako celku, ale poruší přitom jiné povinnosti (např. nejednají v souladu se stanovami), tak budou za škodu odpovídat stejně.

4.1.4. Povinnost rozhodovat se na základě vlastního úsudku

Podle § 173 zákona o společnostech se musí členové statutárního orgánu rozhodovat na základě vlastního úsudku.¹⁶¹ Důvodová zpráva potom vysvětluje, že se členové

---

¹⁵⁸ A director of a company must act in the way he considers, in good faith, would be most likely to promote the success of the company for the benefit of its members as a whole, and in doing so have regard (amongst other matters) to—

- (a) the likely consequences of any decision in the long term,
- (b) the interests of the company's employees,
- (c) the need to foster the company's business relationships with suppliers, customers and others,
- (d) the impact of the company's operations on the community and the environment,
- (e) the desirability of the company maintaining a reputation for high standards of business conduct, and
- (f) the need to act fairly as between members of the company.

¹⁵⁹ Např. A. R. Keay, *McPherson's Law of Company Liquidation* (Thomson Reuters, 2009), s. 750.

¹⁶⁰ A v případě nespokojenosti s jejich prací tak skutečně učiní.

¹⁶¹ „A director of a company must exercise independent judgment”.

statutárního orgánu musí rozhodovat nezávisle a nepodřizovat svůj úsudek jinému.¹⁶² V praxi to ovšem neznamená, že by se člen statutárního orgánu neměl s nikým radit. Naopak by to mohlo znamenat porušení povinností, pokud by za určitých okolností nebyla vyhledána pomoc odborníka.¹⁶³ Člen statutárního orgánu si tedy může nechat poradit a podle této rady jednat, ale musí k rozhodnutí dospět sám, protože věří, že je v nejlepším zájmu společnosti. Mechanické jednání na základě rad odborníků, bez vlastní úvahy, potom znamená porušení této povinnosti.¹⁶⁴

4.1.5. Povinnost jednat s přiměřenou péčí, dovedností a pečlivostí

Podle § 174 odst. 1 zákona o společnostech musí člen statutárního orgánu vykonávat svou funkci s přiměřenou péčí, dovedností a pečlivostí.¹⁶⁵ V následujícím odstavci potom zákonodárce podrobněji vysvětluje, že to znamená „*přiměřenou péčí, dovednost a pečlivost, se kterou by jednala rozumně pečlivá osoba, která by měla všeobecnou znalost, dovednost a zkušenost, kterou lze rozumně očekávat od osoby, která vykonává funkci ve statutárním orgánu společnosti, a zároveň která by měla všeobecnou znalost, dovednost a zkušenost, kterou ten konkrétní člen statutárního orgánu má.*“¹⁶⁶ První část věty tak vychází z objektivního přístupu k povinné péči, tak jak byl popsán v kapitole 2.1.3., tedy stanoví objektivní standard chování, který musí splňovat všichni bez rozdílu. Druhá část věty potom vychází ze subjektivního přístupu k povinné péči a stanovuje tak přísnější metr na ty, kteří mají určité nadstandardní znalosti, dovednosti či zkušenosti. Tento výklad byl potvrzen i v nedávném rozhodnutí *Re Olympia Technology Ltd*¹⁶⁷, ve kterém bylo řečeno, že člen statutárního orgánu si nemůže vybírat

---

¹⁶² Důvodová zpráva k zákonu o společnostech, bod 333.

¹⁶³ P. L. Davies, *Gower and Davies' Principles of Modern Company Law*, 8th ed., (Sweet & Maxwell, 2008), s. 525.

¹⁶⁴ *Tamtéž.*

¹⁶⁵ “A director of a company must exercise reasonable care, skill and diligence.”

¹⁶⁶ “This means the care, skill and diligence that would be exercised by a reasonably diligent person with—

(a) the general knowledge, skill and experience that may reasonably be expected of a person carrying out the functions carried out by the director in relation to the company, and

(b) the general knowledge, skill and experience that the director has.”

¹⁶⁷ [2009] E.W.H.C. 15 (Ch).

mezi subjektivním a objektivním přístupem, nýbrž se na něj uplatní oba najednou, tedy ve svém důsledku vždy ten přísnější.¹⁶⁸

V devadesátých letech minulého století v Anglii proběhla dvě soudní řízení, která zřetelně ilustrují aplikaci anglického přístupu k povinné péči.¹⁶⁹ V případě *Re DKG Contractors Ltd*¹⁷⁰ měl manželský pár – pan a paní Gibbonsovi svou vlastní živnost. Pan Gibbons se staral o řízení podniku a paní Gibbonsová připravovala pro manžela faktury. Účetnictví jim vedla externí osoba, která jim také poradila, aby si založili společnost kvůli výhodnějšímu daňovému režimu. Stalo se tak a manželé Gibbonsovi byli jediní akcionáři i jednatelé této společnosti. Nicméně společnost brzy zkrachovala a věřitelé se chtěli domoci svých pohledávek na jednatelech. V soudním jednání potom soudce musel konstatovat, že „*pan Gibbons nevěděl vůbec nic o společnostech a neměl tušení, jaké povinnosti má jednatel společnosti. Paní Gibbonsová se řízení společnosti vůbec neúčastnila. Jejich znalosti, zkušenosti a dovednosti byly zoufale nedostačující pro to, aby měli vlastní společnost.*“ Nicméně to je nemohlo uchránit před odpovědností za škodu, kterou společnosti způsobili, neboť neprošli objektivním testem. Jejich jednání při řízení podniku totiž nedosahovalo kvality, kterou by bylo možné očekávat v té samé situaci od rozumně pečlivého jednatele. Celý případ je o to smutnější, že soudce musel uznat, že oba jednali v dobré víře a paní Gibbonsová byla soudcem dokonce popsána jako „svědomitá a pracovitá“ žena.

Je poměrně zajímavé, že i ve druhém případě, který se rozhodoval o devět let později, figurovala žena. Jednalo se o rozhodnutí ve věci *Re Brian D Pierson (Contractors) Ltd*¹⁷¹. Manželé byli jedinými společníky a zároveň jednatelem společnosti, přičemž o veškeré podnikání se staral výlučně manžel. Manželka sice dostávala odměnu za výkon funkce, ale jinak se podnikání vůbec neúčastnila. Nicméně právě to šlo k její tíži a

---

¹⁶⁸ Ve stejném duchu se vyjadřuje i Birds, Boyle, Clark, MacNeil, McCormack, Twigg-Flesner, Villiers, *Boyle & Birds' Company Law*, 7th ed. (Jordan Publishing Limited, 2009), s. 578.

¹⁶⁹ Stejnou úroveň povinné péče jako v zákonu o společnostech můžeme najít i v insolvenčním zákonu z roku 1986. A proto případy rozhodnuté podle insolvenčního zákona se dají naprosto stejně použít i pro nově přijatý zákon o společnostech.

¹⁷⁰ [1990] B.C.C. 903.

¹⁷¹ [1999] B.C.C. 26.

soudce byl nucen konstatovat, že porušila své povinnosti, neboť neprošla objektivním testem.

Anglická úprava povinné péče dospěla už tak daleko, že při zjišťování toho, zda byla či nebyla porušena povinná péče, se posuzuje i velikost řízené společnosti nebo povaha podnikání. V literatuře se např. objevil názor, že od členů představenstva nadnárodní akciové společnosti lze rozumně očekávat více, než od členů představenstva malého rodinného podniku.¹⁷² Tento názor dokonce přezvala i judikatura, když soudce J. Knox v jednom svém rozhodnutí poznamenal:

„úroveň všeobecných znalostí, dovedností a zkušeností, která je zákonem vyžadována, bude mnohem nižší v případě malé společnosti, jejíž rozsah podnikání je lokální, vede jednoduché účetnictví a má pouze pár kusů kancelářského vybavení, než v případě velké společnosti se složitými firemními postupy.“¹⁷³

Nicméně v následujícím odstavci soudce poznamenal, že tato úvaha nemůže zajít příliš daleko, protože každý člen představenstva, bez ohledu na velikost společnosti, má určité minimální povinnosti.

Uvedený přístup se zdá být rozumný, protože by bylo poměrně nespravedlivé vyžadovat od jednatelů společnosti, jejíž podnikání spočívá v prodávání zmrzliny ve stánku na ulici, tu samou úroveň znalostí a dovedností jako od členů představenstva nadnárodní společnosti, jejíž akcie se obchodují na několika evropských burzách. Ač to není příliš právně relevantní, tak požadovaná úroveň znalostí, dovedností a zkušeností se vždy odráží i na finanční odměně za výkon funkce. S vyšší odpovědností, finanční odměnou a velikostí společnosti by tak logicky měla vzrůstat i úroveň povinné péče, která je zákonem vyžadována.

---

¹⁷² Birds, Boyle, Clark, MacNeil, McCormack, Twigg-Flesner, Villiers, *Boyle & Birds' Company Law*, 7th ed. (Jordan Publishing Limited, 2009), s. 578.

¹⁷³ *Re Produce Marketing Consortium Ltd* [1989] 5 B.C.C. 569.

4.1.6. Povinnost vyhnout se střetu zájmů

V anglosaském právu existuje již více jak sto let princip, podle kterého se členové statutárního orgánu mají vyhýbat situacím, ve kterých by jejich osobní zájem byl v rozporu s jejich povinnostmi vůči společnosti.¹⁷⁴ Zákon o společnostech potom stanoví, že člen statutárního orgánu společnosti se musí vyhnout situaci, ve které by jeho osobní zájem byl (nebo mohl být) přímo nebo nepřímo v rozporu se zájmem společnosti.¹⁷⁵ Nejčastější případ porušení této povinnosti bude situace, kdy člen statutárního orgánu využije určité informace nebo příležitosti, která náleží společnosti, pro svůj osobní prospěch. Zajímavé na tom je, že je nerozhodné, zda společnost ve skutečnosti mohla či nemohla tuto informaci či příležitost využít.¹⁷⁶

4.1.7. Povinnost nepřijímat úplatky od třetích osob

Tato povinnost úzce souvisí s povinností vyhnout se střetu zájmů. Přijetí úplatku totiž často vede k situaci, kdy se uplacená osoba ocitá ve střetu zájmů.

Podle § 176 odst. 1 zákona o společnostech nesmí člen statutárního orgánu společnosti přijímat „benefity“ od třetích osob, které by mu byly poskytnuty kvůli jeho funkci nebo kvůli tomu, jakým způsobem ve funkci jedná nebo nejedná.¹⁷⁷ Smyslem tohoto ustanovení je zabránit členovi statutárního orgánu, aby využíval funkce pro svůj osobní prospěch.¹⁷⁸ Pod pojmem „benefity“ si tak lze představit hlavně úplatky, a to v jakékoli formě. Úplatky musí být poskytnuty „třetími osobami“, přičemž zákon o společnostech stanoví, že třetí osobou se rozumí osoba odlišná od společnosti.¹⁷⁹ To je víceméně

---

¹⁷⁴ Tento princip byl poprvé zmíněn v roce 1894 v rozhodnutí *Aberdeen Railway Co v Blaikie Brothers* (1854) 1 Macq 461.

¹⁷⁵ „A director of a company must avoid a situation in which he has, or can have, a direct or indirect interest that conflicts, or possibly may conflict, with the interests of the company.“ § 175 odst. 1 zákona o společnostech.

¹⁷⁶ § 175 odst. 2 zákona o společnostech.

¹⁷⁷ „A director of a company must not accept a benefit from a third party conferred by reason of (a) his being a director, or (b) his doing (or not doing) anything as director.“

¹⁷⁸ Důvodová zpráva k zákonu o společnostech, bod 344.

¹⁷⁹ § 176 odst. 2 zákona o společnostech.

logické, neboť by bylo absurdní, kdyby společnost nemohla poskytovat členům statutárního orgánu různé odměny za výkon funkce.

Zákon o společnostech rovněž stanoví, že povinnost nepřijímat úplatky není porušena, když nelze rozumně očekávat, že by přijetí „benefitu“ vedlo ke střetu zájmů. To znamená, že drobné pozornosti, jako bonboniéry nebo láhev dobrého vína mohou být bezpečně přijímány. Je totiž nepravděpodobné, že by tyto drobné dárky mohly ovlivnit členy statutárního orgánu velké korporace, kteří činí rozhodnutí za miliony liber a jsou za to také velmi dobře placeni.

4.1.8. Povinnost odkrýt svůj zájem v připravované transakci či obchodě

Pokud má člen statutárního orgánu přímý nebo nepřímý zájem na určitém obchodě, do kterého společnost vstupuje, tak je povinen sdělit ostatním členům statutárního orgánu podstatu a rozsah svého zájmu.¹⁸⁰ Není rozhodné, v jaké formě je toto sdělení učiněno, ale je důležité, aby k němu došlo ještě předtím, než společnost daný obchod uzavře.¹⁸¹ Přičemž sdělení se nevyžaduje v případech, kdy člen statutárního orgánu o uzavíraném obchodě neví (tj. např. tím, že se na něm nepodílí) anebo neví o tom, že je ve střetu zájmů.¹⁸² Tím samozřejmě může docházet k situacím, kdy se budou členové statutárních orgánů vymlouvat, že „o ničem nevěděli“, a proto zákon o společnostech zároveň stanoví domněnku, že člen statutárního orgánu ví o věcech, o kterých lze rozumně očekávat, že je bude vědět.¹⁸³ Jestliže se tedy prokáže, že by „rozumná osoba“ o střetu zájmů věděla, tak se člen statutárního orgánu nemůže hájit, že on o tom nevěděl (ač může mluvit skutečně pravdu).

---

¹⁸⁰ § 177 odst. 1 zákona o společnostech. “If a director of a company is in any way, directly or indirectly, interested in a proposed transaction or arrangement with the company, he must declare the nature and extent of that interest to the other directors.”

¹⁸¹ § 177 odst. 4 zákona o společnostech.

¹⁸² § 177 odst. 5 zákona o společnostech.

¹⁸³ § 177 odst. 5 zákona o společnostech.

Povinnost odkrýt své zájmy v připravovaných transakcích se neuplatní ve dvou případech. Za prvé v situaci, kdy ostatní členové statutárního orgánu o střetu zájmů ví.¹⁸⁴ Se znalostí anglického práva již můžeme snadno odhadnout, že za „vědění“ se považuje i případ, kdy o tom ostatní členové statutárního orgánu nevěděli, ale šlo od nich rozumně očekávat, že o tom vědět budou.¹⁸⁵ Druhým případem jsou situace, kdy sice člen statutárního orgánu zájem na uzavíraném obchodě má, ale není pravděpodobné, že by to u něj vedlo ke střetu zájmů.¹⁸⁶

Do doby přijetí zákona o společnostech, existovalo v anglickém právu pravidlo vytvořené soudními precedenty, že obchody, do kterých společnost vstupuje a na nichž má člen statutárního orgánu zájem, musí být schváleny valnou hromadou.¹⁸⁷ O to je překvapivější, toto pravidlo existující po dlouhou dobu nebylo do nové úpravy přijato. V důsledku toho se akcionáři o střetu zájmů nedozví, neboť podle zákonné úpravy stačí informovat ostatní členy orgánu. Pokud má společnost jediného člena ve statutárním orgánu, tak se dokonce o střetu zájmů nikdo nedozví, protože není nikdo, komu by to bylo nutno sdělit. Je přitom pozoruhodné, že zákon o společnostech umožňuje i těm, kteří jsou ve střetu zájmů, aby o uzavíraném obchodě hlasovali.

Povinnost odkrýt své zájmy v připravovaném obchodě tak slouží hlavně k informovanějšímu rozhodování v rámci statutárního orgánu. Jestliže ostatní členové orgánu vědí o tom, že jeden z nich je připravované transakci zainteresován, tak mohou učinit informovanější rozhodnutí o celé věci. Skutečnost, že i zainteresovaný člen může o věci hlasovat, by v zásadě neměla tolik vadit, neboť je stejně povinen jednat v nejlepším zájmu společnosti. V praxi lze navíc očekávat, že zainteresovaní členové orgánu hlasovat nebudou, aby dodrželi svou povinnost vyhnout se situacím, ve kterých by byli ve střetu zájmů.

---

¹⁸⁴ § 177 odst. 6 písm. b) zákona o společnostech.

¹⁸⁵ § 177 odst. 6 písm. b) zákona o společnostech.

¹⁸⁶ § 177 odst. 6 písm. a) zákona o společnostech.

¹⁸⁷ Důvodová zpráva k zákonu o společnostech, bod 348.

4.1.9. Srovnání anglické a české úpravy

Je trochu ošemetné porovnávat anglickou a českou právní úpravu povinné péče. Obě země vycházejí z různých právních systémů¹⁸⁸ a historický vývoj práva byl odlišný. Nicméně v poslední době je poměrně zřetelně vidět sbližování anglosaského (v Evropě představovaného hlavně Velkou Británií) a kontinentálního práva. Zatímco v Anglii zhruba od sedmdesátých a osmdesátých let dochází k poměrně bouřlivému přijímání zákonů¹⁸⁹, tak v Evropě naopak v posledních letech nabývají na významu rozhodnutí evropských a národních soudů, která právním normám vdechují život. Na anglické úpravě povinné péče je sympatické, že povinnosti členů představenstva jsou přehledně definovány v několika po sobě jdoucích paragrafech. Povinná péče se rozkládá na sedm základních povinností, tak jako se světlo rozkládá na sedm základních barev. Tyto jednotlivé povinnosti pak představují různé aspekty povinné péče.

Podobným způsobem je možné se dívat i na českou úpravu povinné péče. Její zakotvení je v § 194 odst. 5 ObchZ (povinnost jednat s péčí řádného hospodáře). Jednotlivé aspekty povinné péče jsou pak „nalézány“ judikaturou, zatímco jiné můžeme nalézt přímo v obchodním zákoníku. Tak např. judikatura dovodila, že z povinnosti péče řádného hospodáře vyplývá i povinnost si při rozhodování učinit nezávislý úsudek¹⁹⁰, což přesně odpovídá povinnosti stanovené v § 173 zákona o společnostech. Dále povinnost jednat v nejlepším zájmu společnosti (předepsaná v § 172 zákona o společnostech) vyplývá v České republice z povinnosti loajality, která se podle praxe Nejvyššího soudu dovozuje právě z péče řádného hospodáře.¹⁹¹ Povinnost využívat své vlastní znalosti, dovednosti a zkušenosti, která vyplývá z § 174 zákona o společnostech, byla rovněž potvrzena Nejvyšším soudem jako povinnost, která vyplývá z péče řádného hospodáře¹⁹².

---

¹⁸⁸ Anglosaský v. kontinentální.

¹⁸⁹ Příkladem může být zákon o společnostech z roku 1985 a první a druhý insolvenční zákon z roku 1985 a 1986.

¹⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2006, sp. zn. 29 Odo 70/2005.

¹⁹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008.

¹⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

Povinnost vyhnout se střetu zájmů stanovená v § 175 zákona o společnostech je v českém právním řádu vyjádřena zákazem konkurence (§ 196 ObchZ). Zde je možné si všimnout zdánlivého nedostatku české úpravy, neboť § 196 stanoví taxativní výčet situací, ve kterých by se člen představenstva mohl ocitnout ve střetu zájmů a zároveň mu zakazuje, aby se do těchto situací dostal. Slabinou taxativního výčtu je, že může nastat případ, na který obchodní zákoník nepamatuje, ale který bude v rozporu s principem, který stojí za ustanoveními o zákazu konkurence. Lze si tak představit situaci, kdy společnost dostane nabídku podnikat spolu s jinou osobou v nové oblasti, neboť je velmi slibné, že v tomto novém oboru budou značné výnosy. Taková příležitost náleží společnosti. Jestliže ale člen představenstva využije tuto příležitost sám, tak zákaz konkurence stanovený v § 196 na něj nedopadá, protože ani jedno ustanovení tuto situaci nekryje (jedná se totiž o úplně novou oblast podnikání a obchod společnosti nezprostředkoval pro jiné, nýbrž pro sebe). Naproti tomu anglická úprava tyto případy pokrývá, neboť je v zákoně stanoven samotný princip, tj. že člen představenstva se musí vyhnout všem situacím, ve kterých by jeho přímý nebo nepřímý osobní zájem byl nebo mohl být v rozporu se zájmy společnosti. Nicméně tento problém je pouze zdánlivý, neboť je vysoce pravděpodobné, že by soud rozhodl, že takovéto jednání sice neporušuje ustanovení týkající se zákazu konkurence, nicméně je v rozporu s povinností jednat s péčí řádného hospodáře. Lze si totiž velmi snadno představit, že příležitosti, které náleží společnosti, využívá řádný hospodář ku prospěchu společnosti, nikoli ku prospěchu osobnímu.

Na první pohled velký rozdíl mezi českou a anglickou úpravou jsou ustanovení týkající se přijímání úplatků. V § 176 zákona o společnostech existuje jasně formulovaná povinnost nepřijímat úplatky od třetích osob. Následky porušení této povinnosti jsou velmi rozmanité a závisí na konkrétní situaci. Soudy tak mohou nařídit, aby

- (a) člen statutárního orgánu, který přijal úplatek, nahradil společnosti škodu (pokud nějaká vznikla);
- (b) byl majetek společnosti uveden v původní stav;
- (c) člen statutárního orgánu převedl na společnost to, co úplatkem získal;

(d) došlo k odstoupení od smlouvy, kterou společnost uzavřela, a člen statutárního orgánu přitom neodkryl své zájmy na této smlouvě.¹⁹³

Toto široké spektrum nápravných opatření tak umožňuje soudu zvolit to nejvhodnější a nejspravedlivější řešení.

Naproti tomu v obchodním zákoníku není ustanovení, který by zakazovalo členům představenstva přijímat úplatky. Je zřejmé, že přijímání úplatků, které potom mají vliv na jednání člena statutárního orgánu, není v souladu s povinností jednat s péčí řádného hospodáře. Přijetí úplatku je tak porušení právní povinnosti a v případě vzniku škody, je člen představenstva povinen ji nahradit. Nicméně pokud škoda společnosti nevznikne, tak obchodní zákoník nenabízí možnost žádné obrany proti takovému jednání. V tomto ohledu může být anglické právo inspirací, neboť umožňuje společnosti zneplatnit smlouvu, která byla v důsledku úplatku uzavřena, popřípadě člen představenstva musí na společnost převést to, co úplatkem získal. Zvláště možnost zneplatnění smlouvy by mohla být vítaným nástrojem. Podle současné úpravy by totiž společnost, jejíž členové představenstva vzali úplatky, musela takovou smlouvu plnit.

Na druhou stranu to ovšem neznamená, že by česká právní úprava byla vůči korupci tolerantnější. Podle § 331 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, bude potrestán i ten, kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek. Člen představenstva, který v obchodních transakcích přijímá nebo si nechá slibovat úplatky, se tak dopouští trestného činu a může být trestně stíhán.

Jak anglická, tak i česká úprava se snaží úplatkářství ve společnostech předcházet, ovšem každá tak činí jinak. Zatímco anglický přístup je ryze soukromoprávní, tak český přístup je v zásadě pouze veřejnoprávní. Anglická úprava tak zdůrazňuje napravení újmy, která společnosti vznikla, zatímco česká se zaměřuje na potrestání osoby, která se zavrženíhodného jednání dopustila.

---

¹⁹³ Důvodová zpráva k zákonu o společnostech, bod 322.

Poměrně zajímavá je v anglickém právu povinnost člena statutárního orgánu odkrýt svůj zájem v transakci, do které společnost hodlá vstoupit.¹⁹⁴ V českém právním řádu totiž takovou povinnost nenalezneme. Bezespору jedním z účelů této povinnosti je ochrana majetku společnosti před jeho nevýhodným nabýváním nebo zcizováním. Obchodní zákoník rovněž má své mechanismy, kterými majetek společnosti chrání, nicméně nikoli takto obecným způsobem. Tak např. § 196a odst. 3 ObchZ stanoví, že úplatně zcizovat majetek společnosti¹⁹⁵, jehož hodnota dosahuje alespoň jedné desetiny upsaného základního kapitálu, ve prospěch člena představenstva nebo osoby jemu blízké¹⁹⁶, lze jen na základě posudku znalce, který je jmenovaný soudem. Jiným příkladem je § 193 odst. 2 ObchZ, podle kterého k uzavření smlouvy, na jejímž základě má společnost nabýt nebo zcizit majetek, jehož hodnota přesahuje jednu třetinu vlastního kapitálu, se vyžaduje souhlas dozorčí rady. Bezplatně převést majetek společnosti na člena představenstva pak lze pouze se souhlasem valné hromady a za podmínek obvyklých v obchodním styku.¹⁹⁷

Obchodní zákoník tak chrání majetek společnosti před nevýhodnými obchody se členy představenstva a jim blízkých osob jen v konkrétních případech, kdy jsou splněny určité předpoklady, jako např. určitá výše hodnoty zcizovaného majetku. To ovšem znamená, že v jiných případech kontrola třetího subjektu neexistuje. Vezměme si např. akciovou společnost, jejíž upsaný základní kapitál je 5 000 000,- Kč a jejíž předseda představenstva je oprávněn podle zápisu v obchodním rejstříku jednat jménem společnosti samostatně. V majetku společnosti je i automobil, jehož hodnota je 400 000,- Kč. Pokud se předseda představenstva rozhodne jménem společnosti prodat automobil svému synovi za 250 000,- Kč, tak by uzavřená smlouva byla platná, k převodu vlastnického práva by došlo a přitom by nebyl nikdo, kdo by se o transakci dozvěděl.

---

¹⁹⁴ Podle § 177 zákona o společnostech.

¹⁹⁵ Nejde jenom o zcizování majetku, ale rovněž i o nabývání majetku za protihodnotu ve výši alespoň jedné desetiny upsaného základního kapitálu ke dni nabytí.

¹⁹⁶ Nejedná se pouze o člena představenstva, ale i o jiné osoby vymezené v § 196a odst. 1 a 3, jako jsou např. zakladatelé, akcionáři, členové dozorčí rady, prokuristé a jiní.

¹⁹⁷ § 196a odst. 1 ObchZ.

Až by potom po nějakém čase vše vyšlo najevo (např. z účetních výkazů), tak by se společnost nemohla argumentovat neplatností kupní smlouvy a domáhat se vrácení automobilu. Společnost by se mohla domáhat jedině náhrady škody po předsedovi představenstva, neboť je téměř jisté, že takové jednání není v souladu s povinností jednat s péčí řádného hospodáře, který vždy jedná v zájmu společnosti. Transakce by ovšem už nastala a vše by se muselo napravovat zpětně, a to s nejistým výsledkem. Pokud by ovšem v obchodním zákoníku existovala povinnost odkrýt své zájmy v zamýšlené transakci ostatním členům statutárního orgánu nebo i dozorčí radě ještě před tím, než je smlouva uzavřena, tak by se těmto situacím mohlo předejít. Tato povinnost by totiž měla dva zajímavé účinky. Za prvé by si člen představenstva dobře rozmyslel, zda takovéto obchody vůbec provádět, protože by je musel oznamovat a ostatní členové představenstva či dozorčí rady by se na to pravděpodobně dívali podivně. Za druhé by se o takové transakci dozvěděli předem a společnost by tak byla v mnohem lepším postavení, než kdyby se o situaci vedení společnosti dozvědělo až po delším čase (např. by mohly být zajištěny potřebné důkazy, svolána valná hromada, na které by byl předseda představenstva odvolán apod.).

Z těchto důvodů by tak povinnost odkrýt své zájmy v připravované transakci mohla mít své opodstatnění i v české úpravě. Na druhou stranu je nutno říci, že absence této povinnosti v obchodním zákoníku nemá žádné fatální důsledky. Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře je natolik široká, že v zásadě pokrývá veškeré škodlivé jednání, kterého se člen statutárního orgánu může dopustit. Povinnost odkrýt své zájmy v připravované transakci by tak „pouze“ přispěla k větší transparentnosti při uzavírání obchodů společnosti.

Poslední povinností, která je v Anglii projevem povinné péče, je povinnost členů představenstva jednat v mezích svého oprávnění – tím je myšlena povinnost jednat v souladu se stanovami společnosti (předešlá v § 171 písm. a) zákona o společnostech) a povinnost vykonávat svá oprávnění pro řádné účely. V české úpravě jsou stanovy společnosti chápány jako smlouva *sui generis*¹⁹⁸, ve které jsou mimo jiné stanoveny i práva a povinnosti členů představenstva, které jsou pro členy

---

¹⁹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 382/2005.

představenstva závazné. Porušení stanov tedy znamená porušení právem stanovené povinnosti. Jestliže v důsledku takového jednání nebo opomenutí vznikne škoda, tak je člen představenstva povinen ji nahradit. Podle české úpravy je tak při porušení stanov nadbytečné odkazovat na porušení péče řádného hospodáře, ačkoli lze dovést, že pro řádného hospodáře je samozřejmě jednat v souladu se stanovami společnosti. Stejně tak lze dovést, že řádný hospodář jedná pro „řádny účely“. Zdá se, že tato povinnost je obsahově velmi blízká (ne-li vlastně totožná) s povinností jednat v nejlepším zájmu společnosti, a proto její výslovné zavedení do práva ČR by nemělo praktický dopad.

Shrnutím výše uvedeného tak lze dojít k závěru, že česká právní úprava povinné péče není na nižší úrovni než úprava anglická. Její obsah i rozsah je v zásadě obdobný. Na druhou stranu nás anglická úprava může inspirovat svou přehledností, jasností a konkretizací jednotlivých aspektů povinné péče.

5. Zákon o obchodních korporacích

Dne 25. ledna 2012 byl přijat zákon o obchodních korporacích, jež by měl být účinný od 1. ledna 2014. Tento zákon je součástí velké rekodifikace v oblasti soukromého práva, jejíž vlajkovou lodí je zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „**nový občanský zákoník**“), který má být rovněž účinný od 1. ledna 2014. Zákon o obchodních korporacích je považován za nástupce současného obchodního zákoníku, nicméně se odlišuje tím, že upravuje v zásadě jenom problematiku obchodních společností a družstev. Problematika obchodně-smluvních vztahů a nekalé soutěže je přesunuta do nového občanského zákoníku. Základ soukromého (tedy i obchodního) práva je tak obsažen v novém občanském zákoníku a zákon o obchodních korporacích jej pouze doplňuje a modifikuje.¹⁹⁹

---

¹⁹⁹ Komentář ministerstva spravedlnosti ČR k zákonu o obchodních korporacích, dostupný ke dni 8. května 2012 na:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/obecna-vychodiska-navrhu-obchodniho-zakoniku.html>.

5.1. Nová úprava povinné péče

V souladu s výše uvedeným je základ nové úpravy povinné péče uveden v novém občanském zákoníku. Ustanovení § 159 odst. 1 nového občanského zákoníku říká:

„Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.“

Poprvé za existence samostatné České republiky se tak v právním řádu objevuje definice toho, co to znamená vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře. Znamená to, že člen jakéhokoliv voleného orgánu musí jednat:

- a) s nezbytnou loajalitou;
- b) s potřebnými znalostmi; a
- c) s pečlivostí.

Pokud tyto tři znaky jeho jednání nenaplnuje, tak porušuje povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Jestliže bude pojem „loajality“ judikaturou a literaturou ve vztahu k obchodním společnostem a družstvu vykládán tak jako doposud, tak povinnost jednat „s nezbytnou loajalitou“ nebude znamenat nic jiného než povinnost jednat v zájmu právnické osoby a neupřednostňovat vlastní zájmy či zájmy třetích osob. Požadavek na jednání „s pečlivostí a s potřebnými znalostmi“ je potom dále rozveden v zákoně o obchodních korporacích pro potřeby obchodních společností a družstev (viz níže).

V novém občanském zákoníku je tak stanoven základ úpravy povinné péče pro obchodní společnosti a družstvo. Zákon o obchodních korporacích z tohoto základu vychází a povinnost jednat s péčí řádného hospodáře dále rozvádí.

Ustanovení § 52 odst. 1 zákona o obchodních korporacích stanoví následující:

„Při posouzení, zda člen orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, se vždy přihlédne k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace.“

Toto ustanovení je velmi zajímavé ze dvou důvodů. V první řadě nám v zásadě definuje, kdo to je řádný hospodář. Péče řádného hospodáře podle této věty znamená péči „rozumně pečlivé osoby“. Z toho logicky vyplývá, že v zákoně o obchodních korporacích je řádný hospodář definován jako *rozumně pečlivá osoba*. Na základě propojení s § 159 odst. 1 nového občanského zákoníku tak můžeme dovodit definici „péče řádného hospodáře“ v obchodních společnostech a družstvu – je to péče *rozumně pečlivé osoby, která jedná s nezbytnou loajalitou, s potřebnými znalostmi a pečlivostí*.

Druhým důvodem, proč je toto ustanovení zajímavé, je skutečnost, že výslovně vyjadřuje objektivní přístup k péči řádného hospodáře, který byl popsán v čl. 2.1.3. této práce. Jak již bylo výše uvedeno, objektivní přístup k péči řádného hospodáře v ČR vždy existoval. Doposud byl ovšem dovozován pouze literaturou a judikáty Nejvyššího soudu. Toto nové ustanovení tak konečně postavilo najisto, co bylo dlouhou dobu teorií již známo.

5.2. Pravidlo podnikatelského rozhodování

Podle § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích jedná

„pečlivě a s potřebnými znalostmi ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.“

V první řadě je třeba poznamenat, že toto ustanovení zřetelně navazuje na a dále rozvádí ustanovení § 159 odst. 1 nového občanského zákoníku, které stanoví povinnost jednat

pečlivě a s potřebnými znalostmi. Je ovšem skoro jisté, že toto ustanovení se bude vztahovat pouze k členům orgánů obchodních společností a družstev.²⁰⁰

Na první pohled je zřejmé, že tímto ustanovením explicitně proniklo do právního řádu České republiky pravidlo podnikatelského rozhodování. Toto je potvrzeno i v důvodové zprávě k zákonu o obchodních korporacích, ve které se výslovně hovoří o zavedení „business judgment rule“.

Je přitom zajímavé, že původní znění § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích znělo takto: *„Péči řádného hospodáře neporuší ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace.“* V poslanecké sněmovně potom došlo ke změně, a to z toho důvodu, že péče řádného hospodáře v českém pojetí v sobě zahrnuje i povinnost loajality, zatímco pravidlo podnikatelského rozhodování se ve světě tradičně vztahuje pouze k povinné péči.²⁰¹ Toto je stvrzeno i větou za středníkem, která stanoví, že pravidlo podnikatelského rozhodování se neužije, jestliže člen představenstva nejedná s nezbytnou loajalitou. Z toho vyplývá, že podle současného znění zákona se bude nejprve posuzovat, zda člen představenstva jednal s nezbytnou loajalitou, či nikoli. V případě, že nejednal, tak porušil povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. V případě, že loajálně jednal, tak se bude jako další krok posuzovat, zda je chráněn pravidlem podnikatelského rozhodování či nikoli.

Celkově vzato si tak členové statutárních orgánů mohou od 1. ledna 2014 do značné míry oddechnout, neboť zákon o obchodních korporacích jim výslovně přiznává „právo na omyl“, pokud se rozhodují v dobré víře, informovaně a v zájmu společnosti. Nový zákon o obchodních korporacích sice opět stanovil, že důkazní břemeno leží na členech představenstva, ovšem na rozdíl od současné úpravy připustil, aby jej nesla společnost,

---

²⁰⁰ Vyplývá to ze zařazení tohoto ustanovení do zákona o obchodních korporacích, i když v literatuře se již objevily názory, že by toto ustanovení mohlo být analogicky použito i na členy orgánů jiných právnických osob. Viz např. Kožiak, J., *Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách)*, Obchodněprávní revue, 4/2012, s. 108.

²⁰¹ Tamtéž.

jestliže to podle úvahy soudu nelze po členu představenstva spravedlivě požadovat. Z těchto drobných úprav lze potom dovozovat, že nová úprava je vůči členům orgánů obchodních společností a družstev tolerantnější. Pouze pro úplnost je třeba zmínit, že při doslovné interpretaci by se právo na omyl vztahovalo pouze k rozhodování. Z teoretického hlediska je totiž rozhodování podskupinou jednání.²⁰² Jinak řečeno, ne každé jednání je rozhodováním, ale každé rozhodování je jednáním. Ovšem až budoucnost ukáže, jestli toto rozlišování bude mít nějaké praktické dopady.

5.2.1. Jaký zájem je obhajitelný?

Zákon o obchodních korporacích v § 51 odst. 1 vyžaduje, aby jednání členů představenstva bylo v „obhajitelném“ zájmu společnosti. Jestliže se podíváme např. do právní úpravy v Austrálii, tak zjistíme, že členové představenstva jsou povinni jednat ne v jakémkoli, ale pouze v „nejlepším“ zájmu společnosti.²⁰³ Podle anglické úpravy jsou členové představenstva povinni jednat takovým způsobem, který podle jejich přesvědčení nejpravděpodobněji povede k úspěchu společnosti a přitom jsou povinni dbát na zájem akcionářů a ostatních zainteresovaných osob.²⁰⁴ Zdá se tedy, že česká úprava nepožaduje tak vysoký standard jako v zahraničí, když vyžaduje jednání nikoli v „nejlepším“, ale pouze v „obhajitelném“ zájmu společnosti.²⁰⁵

Ač to není možné z důvodové zprávy vyčíst, tak povinnost jednat v „obhajitelném“ zájmu má svoji logiku. Jak bude podrobně vysvětleno v osmé kapitole, tak určit zájem společnosti nemusí být vždycky snadné. Je zájem společnosti totožný se zájmem největšího akcionáře nebo všech akcionářů? A co zájmy zaměstnanců společnosti nebo jejich zákazníků? Přece je v zájmu společnosti, aby zaměstnanci i zákazníci byli spokojeni... Na výše uvedené otázky není jednoznačná odpověď a ve světě existují různé přístupy, které se tento problém snaží řešit. Jak bude rozvedeno níže, autor zastává názor, že zájem společnosti není jenom jeden, ale je jich více a jsou proměnlivé

---

²⁰² Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích.

²⁰³ *Corporations Act 2001* (Cth) s 180(2)(d).

²⁰⁴ § 172(1) zákona o společnostech.

²⁰⁵ Podobný názor zastává i Kožiak, J.: *Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách)*. *Obchodněprávní revue* 4/2012, s. 108.

v závislosti na konkrétních okolnostech. Někdy bude zájem společnosti totožný se zájmem většinového akcionáře, zatímco jindy bude zájem společnosti totožný se zájmy zaměstnanců. Členové představenstva společnosti tak jsou postaveni před nelehký úkol, protože v každé složitější situaci budou existovat různé zájmy všech zainteresovaných stran, které budou navzájem protichůdné. A jsou to právě členové představenstva, kteří musí určit, který ze zájmů je tím „pravým a správným“ zájmem, tedy zájmem společnosti. Z tohoto důvodu se může snadno stát, že zájem, který vyberou, nebude tím nejsprávnějším, a tudíž jejich jednání nebude v „nejlepším“ zájmu společnosti. Zde je právě důležité, že zákon vyžaduje pouze jednání v obhajitelném zájmu. Jestliže totiž členové představenstva prokážou, že jejich jednání sice nebylo v nejlepším zájmu, ale alespoň bylo v obhajitelném zájmu, tak jsou chráněni. Mohou to být právě případy, kdy upřednostní např. zájmy menšinových akcionářů před zájmem většinového akcionáře, ačkoli tak učinit neměli. Zájem na ochraně menšinových akcionářů může být za určitých okolností určitě v zájmu společnosti, neboť je to i jeden i z principů, na kterých stojí obchodní zákoník.²⁰⁶ Členové představenstva se tak nemusí bát, že budou trestáni za jakoukoli chybu v případě, že jednají v dobré víře v to, co se dá rozumně považovat za zájem společnosti.

Na druhou stranu použitý výraz „obhajitelný zájem“ chrání i samotnou společnost před nečestným jednáním členů svého představenstva. Dává totiž soudu prostor, aby zabránil snahám členů představenstva o zneužití pravidla podnikatelského rozhodování. Lze si totiž snadno představit, že ať už bude jednání členů představenstva jakékoli, tak budou vždy před soudem tvrdit, že sledovali ten či onen zájem společnosti, ať už bude jakkoli absurdní. Jakékoli jednání je totiž vždy v zájmu někoho a šikovný advokát dokáže odůvodnit, proč právě zájem této osoby je totožný se zájmem společnosti. Zákon tak usnadňuje pozici soudu v tom, že umožňuje soudci připustit, že určité jednání je v sice zájmu společnosti, ale rozhodně nemůže být v „obhajitelném“ zájmu společnosti.

Za předpokladu, že dojde k rozumnému výkladu a aplikaci pojmu „obhajitelný zájem“, tak může dojít ke skutečně vyváženému rozhodování, kdy na jedné straně budou

---

²⁰⁶ § 56a ObchZ nebo § 155 odst. 7 ObchZ.

chránění členové představenstva před svými obhajitelnými chybami a na straně druhé bude chráněna i společnost před zneužíváním pravidla podnikatelského rozhodování.

5.3. Zásadní zlom?

Nová úprava povinné péče v novém občanském zákoníku a v zákoně o obchodních korporacích je z formálního hlediska poměrně přelomová. Poprvé lze přímo ze zákona přesně dovodit nejen definici toho, co to je „péče řádného hospodáře“, ale i definici toho, kdo to je „řádny hospodář“. Nová právní úprava výslovně zavádí do českého právního řádu pravidlo podnikatelského rozhodování (úsudku), které je známé zejména ze Spojených států amerických. Na druhou stranu z materiálního hlediska tato úprava není revoluční a v zásadě odráží pouze to, co již literatura a judikatura do značné míry delší dobu dovozovala. Díky tomu je zachována poměrně silná kontinuita, která je tolik důležitá pro každodenní praxi. Celkově lze tak novou úpravu hodnotit pozitivně, a to jako přehlednou, srozumitelnou, jdoucí v souladu se světovým vývojem a přitom navazující na více jak dvacetiletou českou tradici „péče řádného hospodáře“.

6. Péče řádného hospodáře v dozorčí radě

Podle § 194 odst. 5 ObchZ jsou členové představenstva povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře. A podle § 200 odst. 3 ObchZ platí pro členy dozorčí rady obdobně ustanovení § 194 odst. 2, 4 až 7 a § 196 ObchZ. Z výše uvedeného tudíž vyplývá, že členové dozorčí rady jsou povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře.

6.1. Rozdělení působnosti dozorčí rady podle charakteru činnosti

Zákonodárce používá stejný pojem jak pro členy představenstva, tak i pro členy dozorčí rady, nicméně obsah tohoto pojmu (resp. konkrétních povinností z něj vyplývajících) bude do značné míry jiný. Představenstvo je totiž orgán, který je oprávněn a povinen k obchodnímu vedení společnosti, k jejímu řízení a k rozhodování o záležitostech, které nespádají do působnosti valné hromady, ani dozorčí rady. Oproti tomu dozorčí rada je hlavně orgánem kontroly, jejímž stěžejním úkolem je dohled nad výkonem působnosti představenstva a nad uskutečňováním podnikatelské činnosti. Oba orgány mají ve

společnosti rozdílnou úlohu, rozdílnou náplň své hlavní činnosti. Jestliže například člen představenstva (aby vykonával řádně svou funkci), má být kreativní a odvážný, využívat příležitostí k maximalizaci zisku společnosti a v této souvislosti přijímat i riziková rozhodnutí, která mohou skončit ztrátou, tak naopak člen dozorčí rady by měl být spíše opatrný, konzervativní a rizikům předcházet. Z tohoto důvodu nelze slepě převzít obsah pojmu péče řádného hospodáře ve vztahu k představenstvu a bez dalšího jej aplikovat na výkon funkce v dozorčí radě.

Nicméně dozorčí rada vykonává i jiné činnosti, které nespadají do kontrolní působnosti. Jedná se o případy, kdy dozorčí rada rozhoduje, ať už na základě zákona nebo stanov, o věcech spadajících do působnosti představenstva, dokonce se může jednat i o věci obchodního vedení, které jsou jinak ve výlučné působnosti představenstva.²⁰⁷ V těchto případech se dozorčí rada podílí nebo také zasahuje do činnosti představenstva (například tím, že k určitému jednání představenstva uděluje souhlas nebo takové jednání zakazuje). Podle § 201 odst. 4 ObchZ potom za škodu, která vznikne společnosti tím, že souhlas nebyl udělen, odpovídají ti členové dozorčí rady, kteří nejednali s péčí řádného hospodáře. Jestliže tedy člen dozorčí rady rozhoduje v těchto případech o stejných věcech jako člen představenstva, nese za to stejnou odpovědnost a obchodní zákoník ukládá stejnou povinnost (tj. jednat a rozhodovat s péčí řádného hospodáře), tak by bylo jenom logické, aby i obsah této povinnosti byl obdobný. Z toho lze usuzovat, že v případech, kdy dozorčí rada spolurozhoduje s představenstvem, tak lze poměrně dobře aplikovat obsah pojmu péče řádného hospodáře ve vztahu k představenstvu i na členy dozorčí rady.

Z tohoto důvodu je možné pro potřeby této práce rozdělit působnost dozorčí rady do tří oblastí. První oblast bude zahrnovat aktivity dozorčí rady, při kterých ovlivňuje činnost představenstvem a při kterých tudíž lze obdobně použít judikaturu a doktrínu týkající se členů představenstva i na členy dozorčí rady. Druhá oblast potom bude zahrnovat činnosti, které dozorčí rada vykonává v rámci své kontrolní působnosti, a proto judikatura a doktrína týkající se členů představenstva bude pouze omezeně

---

²⁰⁷ Čech, P.: *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce 3/2007, s. 8.

použitelná. Třetí oblast potom bude tvořit zbytková kategorie, kam může být zařazeno např. svolávání valné hromady dozorčí radou, pokud je to v zájmu společnosti.

Ve druhé kapitole je vymezeno, jak je řádný hospodář chápán ve vztahu k představenstvu. Následující odstavce tak budou z této kapitoly vycházet, neboť jak již bylo argumentováno výše, tak lze obdobně použít judikaturu i literaturu týkající se členů představenstva i na členy dozorčí rady (pokud svou činností zasahují do působnosti představenstva). V obchodním zákoníku můžeme nalézt tři oblasti, ve kterých tomu tak je. Jedná se o § 193 odst. 2 ObchZ, § 201 odst. 4 ObchZ a § 191 odst. 2 ObchZ. Pojďme se teď zaměřit na tyto oblasti podrobněji.

6.2. Ustanovení § 193 odst. 2 ObchZ

Podle § 193 odst. 2 ObchZ se k uzavření smlouvy, na jejímž základě má společnost nabýt nebo zcizit majetek, přesahuje-li hodnota nabývaného nebo zcizovaného majetku v průběhu jednoho účetního období jednu třetinu vlastního kapitálu vyplývajícího z poslední řádné účetní závěrky nebo z konsolidované účetní závěrky, sestavuje-li společnost konsolidovanou účetní závěrku, vyžaduje souhlas dozorčí rady. Přičemž poslední věta stanoví, že § 196a odst. 4 ObchZ platí obdobně. Z toho vyplývá, že souhlas vyžadují jen ty smlouvy, na jejichž základě akciová společnost nabývá nebo zcizuje majetek, nikoli ty, které se majetku netýkají. Z odkazu na § 196a odst. 4 ObchZ potom vyplývá, že se souhlas nevyžaduje ani v případech, kdy se nabývá nebo zcizuje majetek v rámci běžného obchodního styku, a to i v případě, kdy hodnota majetku překročí jednu třetinu vlastního kapitálu. Běžný obchodní styk je třeba posuzovat u každé společnosti zvlášť. To, co bude pro jednu běžný obchodní styk, může být pro druhou úkon, který činí jednou za deset let. V obecné rovině lze definovat smlouvy v rámci běžného obchodního styku jako smlouvy, kterými se uskutečňuje předmět podnikání nebo které se týkají běžné činnosti společnosti.²⁰⁸ Tato úvaha byla podpořena i Vrchním soudem, který vyslovil názor, že o běžný obchodní styk se jedná přinejmenším vždy tam, kde dochází k úplatnému převodu majetku mezi společnostmi, které mají takovou činnost zahrnutou do předmětu svého podnikání zapsaného

---

²⁰⁸ Dedič, J.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, Polygon, Praha 2002, s. 2449.

v obchodním rejstříku.²⁰⁹ Nejvyšší soud tak poté neměl problém např. dovodit, že úplatné postoupení pohledávky není nabytí nebo zcizení majetku v rámci běžného obchodního styku u společnosti, jejíž předmět činnosti nespočívá v úplatném postupování pohledávek.²¹⁰

Péči řádného hospodáře, kterou musí člen dozorčí rady vynaložit v případě, že se podílí na rozhodování o obchodních záležitostech, lze nejlépe ukázat na následujícím příkladu. Dejme tomu, že představenstvo akciové společnosti XYZ, jejímž předmětem podnikání je výroba a prodej textilu, se rozhodne prodat jednu ze tří továren, které společnost vlastní. Důvodem by bylo, že výrobky z této továrny nejdou na odbyt a provoz je v důsledku toho ztrátový a ekonomicky zatěžuje celou společnost. Přičemž budoucí vyhlídky nenaznačují, že by se situace měla zlepšit, ba spíše naopak. Vlastní kapitál společnosti je 30 milionů Kč, přičemž hodnota prodávané továrny i s pozemkem je 12 milionů Kč. Dozorčí rada tedy dostane od představenstva návrh smlouvy o prodeji továrny, se kterou má vyslovit souhlas v souladu s § 193 odst. 2 ObchZ. Vystává tedy otázka, jak by se měli členové dozorčí rady zachovat, aby splnili svou zákonnou povinnost a jednali s péčí řádného hospodáře.

1) Zjištění okolností

Základním předpokladem bude, aby členové dozorčí rady rozhodli na základě dostatečných informací. To znamená seznámit se s okolnostmi popsané situace, vyžádat si od představenstva podklady, na základě kterých se rozhodovalo. V tomto případě by se nejspíš jednalo o analýzy týkající se hospodaření společnosti a budoucího vývoje v oboru. Měli by také zjistit, jakým způsobem představenstvo dospělo ke kupní ceně. Např. pokud by představenstvo cenu určilo samo a členové dozorčí rady by nebyli odborníci na oceňování nemovitostí, pak by jejich povinností nepochybně bylo obstarat si znalecký posudek a zjistit, zda je cena odpovídající. Pokud by nebyla, tak by měli od představenstva zjistit, proč tomu tak je, zda je snížení kupní ceny na základě konkrétních okolností odůvodněné. Měli by také zjistit, zda zájemců o koupi továrny a pozemků bylo více – pokud by byl pouze jeden, tak by měli zjistit, zda představenstvo

---

²⁰⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 2. 2007, sp. zn. 15 Cmo 252/2006.

²¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 613/2005.

zkoušelo vyhledat jiné zájemce, zkrátka si ověřit, zda představenstvo vyvinulo dostatečné úsilí k tomu, aby maximalizovalo zisk pro společnost. Pokud by totiž věděli o možnosti prodat pozemky výhodněji, pak by udělení souhlasu s kupní cenou bylo určitě rozporu s péčí řádného hospodáře. V neposlední řadě by měli také zjistit, zda smlouva byla vypracována kvalifikovanou osobou (např. advokátem), a zda se lze tedy spolehnout na to, že bude platná. Pokud by ale advokát v důsledku své profesní chyby způsobil neplatnost takové smlouvy, pak by dozorčí rada své povinnosti neporušila.

2) Zájem společnosti

Druhou podmínkou potom je, aby se rozhodli na základě svého upřímného vnitřního přesvědčení, že dané rozhodnutí je v zájmu společnosti. To znamená, že by měli upřímně věřit tomu, že prodej továrny je správný, protože to povede k větší prosperitě společnosti jako celku. Dále by měli vzít v úvahu, zda takový prodej není v rozporu se zákonem, zásadami nebo pokyny schválenými valnou hromadou a zda nejsou členové dozorčí rady na uzavření předmětné smlouvy osobně zainteresováni. Pokud totiž člen dozorčí rady nejedná v zájmu společnosti (tím, že upřednostňuje zájmy své nebo i jiných osob), tak vždy porušuje povinnost jednat jako řádný hospodář a vždy odpovídá za škodu vzniklou ze svého jednání či opomenutí.

3) Řádný proces přijetí

Rozhodnutí by mělo být přijato obvykle na zasedání dozorčí rady, a to po důkladném zvážení všech okolností.²¹¹ Měla by se vést o problému diskuse, jejíž obsah by měl být

---

²¹¹ Podle § 66 odst. 4 ObchZ je samozřejmě možné, aby členové dozorčí rady hlasovali písemně nebo pomocí prostředků sdělovací techniky i mimo zasedání orgánu (rozhodování per rollam), a to za předpokladu, že to připouští stanovy a zároveň s tím souhlasí všichni členové. Ze zákona přitom nevyplývá zcela jasně, zda musí orgán zasedat a jen někteří členové se zasedání neúčastní anebo zda orgán nezasedá vůbec. Z toho lze dovozovat, že obojí je možné a bude záležet, jak tuto otázku upraví stanovy. Viz k tomu blíže Dědič, J.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, s. 463. Z výše uvedeného lze dovozovat dva závěry. Za první, rozhodování per rollam neznamená samo o sobě porušení péče řádného hospodáře, ledaže by byly zjištěny další okolnosti, které by porušení naznačovaly. Za druhé, rozhodování per rollam také ale v žádném případě neznamená, že by se snižovaly požadavky povinné péče kladené na členy dozorčí rady. Ti musí kvalitativně rozhodovat úplně stejně, jako kdyby byli přítomni a rozhodovali

zaznamenán v zápise ze zasedání. Proces přijetí nebo lépe řečeno okolnosti, za kterých bylo rozhodnutí přijato, jsou totiž velmi podstatné. Zůstaňme u našeho příkladu, ale posuňme se v čase dopředu. Ukáže se totiž, že v následujícím roce se velmi výrazně zvedla poptávka po textilním zboží. Naše společnost XYZ nestíhá uspokojovat všechny objednávky a velmi by se jí hodilo rozšířit výrobu. Jinak řečeno, došlo ke změně podmínek na trhu a v důsledku toho se předchozí rozhodnutí prodat továrnu ukázalo jako velmi chybné. Akcionáři společnosti jsou velmi rozzlobení, neboť špatné rozhodnutí je připravilo o značné zisky a požadují na představenstvu a dozorčí radě náhradu škody. A právě zde vstupuje do hry pravidlo podnikatelského rozhodování. Pokud totiž členové dozorčí rady dodrželi postup, který byl nastíněn výše, tak budou proti nárokům akcionářů chráněni. Soud by měl totiž přezkoumávat pouze to, za jakých okolností bylo rozhodnutí přijato (tj. zkoumat, zda proces přijetí byl řádný či nikoli) a zda rozhodnutí v té době nebylo úplně nesmyslné (v našem případě se dokonce jevilo jako věcně velmi správné). Jak již bylo řečeno výše, nelze činit právně odpovědnými členy orgánů pouze za to, že „neměli šťastnou ruku“.

Změňme teď ale situaci tak, že dozorčí rada smlouvu schválí po desetiminutovém přednesu předsedy představenstva, který v něm dozorčí radu ubezpečí, že rozhodnutí prodat továrnu velmi důkladně v představenstvu zvážili a udělali si analýzy, na základě kterých dospěli k závěru, že rozhodnutí je správné. Nicméně by se později ukázalo, že tímto rozhodnutím vznikla škoda. Podle § 201 odst. 4 ObchZ by potom za škodu odpovídali společně a nerozdílně pouze členové dozorčí rady, nikoli členové představenstva. Ti totiž svou povinnost jednat s péčí řádného hospodáře neporušili (samozřejmě za předpokladu, že prodej skutečně pečlivě uvážili a rozhodli se na základě dostatečných informací).

6.2.1. Důsledky neudělení souhlasu

V praxi se může stát, že dojde k uzavření smluv, na které dopadá ustanovení § 193 odst. 2 ObchZ, nicméně dozorčí rada souhlas neudělí. Nemusí se tak stát záměrně, mnohem častější budou v praxi právě případy opomenutí. V takovém případě vzniká otázka, jaké

---

na zasedání. Jednoduše řečeno, rozhodování per rollam není omluvou pro porušení péče řádného hospodáře.

má toto opomenutí následky. V teorii jsou nabízeny tři odpovědi: (a) stejné jako v případě překročení jednatelského oprávnění, (b) neplatnost smlouvy nebo (c) neúčinnost smlouvy.

a) Překročení jednatelského oprávnění

V literatuře²¹² se poměrně často objevuje názor, že neudělení souhlasu znamená pouze překročení jednatelského oprávnění. V takovém případě by uzavřená smlouva byla platná i účinná vůči všem stranám. Tento výklad přednostně chrání třetí osoby, které se nemohou dozvědět, zda dozorčí rada souhlas udělila či nikoli. Autor této práce ovšem spíše souhlasí s názorem, že povinnost schválení smlouvy podle § 193 odst. 2 ObchZ vyplývá přímo ze zákona a toto ustanovení je třeba vzhledem k jeho povaze považovat za ustanovení kogentní. Nejde tedy o případy překročení jednatelského oprávnění stanovené v § 13 odst. 5 ObchZ nebo § 191 odst. 2 ObchZ (kde se jedná o omezení plynoucí z vnitřních poměrů společnosti, nikoli přímo ze zákona).²¹³ Navíc účelem § 193 odst. 2 ObchZ je nepochybně hájit společnost a společníky před nekalým jednáním představenstva, což by ovšem nebylo naplněno, pokud by nedostatek souhlasu dozorčí rady neměl žádné následky.²¹⁴ Třetí osoby, se kterými je smlouva uzavírána, se pak sami mohou chránit tím, že jako přílohu smlouvy si vyžádají kopii souhlasu dozorčí rady – tím získají jistotu, že smlouva bude platná i účinná.

b) Neplatnost

Na neplatnost uzavřených smluv by se dalo dovozovat z toho, že obchodní zákoník stanoví povinný souhlas pro uzavření takových smluv. Pokud souhlas udělen není, pak je právní úkon učiněn v rozporu se zákonem a tudíž je neplatný podle § 39 ObčZ. Nicméně je třeba rovněž vzít v úvahu, že v § 193 odst. 2 ObchZ není stanovena povinnost udělit souhlas předem. V souladu s čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a

---

²¹² Eliáš, K. *Některé zákonné konstrukce k ochraně majetku akciové společnosti*. XII. Karlovarské právnícké dny. Praha: Linde, 2002, s. 114); Dědič, J.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, Polygon, Praha 2002, s. 2401; Černá, S. *Obchodní právo*, ASPI, Praha 2006, s. 262.

²¹³ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*, 13. vydání, C. H. Beck, 2010, s. 711.

²¹⁴ *Tamtéž*.

svobod, podle kterého může každý činit, co není zákonem zakázáno, je nutné připustit, aby souhlas mohl být udělen i následně. Svědčí pro to i skutečnost, že pokud obchodní zákoník vyžaduje souhlas předem, tak je to výslovně stanoveno jako např. v § 201 odst. 4 ObchZ.

c) Neúčinnost

Jestliže je připuštěna možnost následného souhlasu dozorčí rady, tak poté jediným možným výkladem je, že smlouva uzavřená bez souhlasu dozorčí rady je platná, nicméně neúčinná. Až poté, co je souhlas udělen, nabývá smlouva účinnosti. Tento výklad je podporován i v části literatury²¹⁵ a svědčí pro něj i nálezn Ústavního soudu I. ÚS 625/03, který vysvětluje, že

„Není tedy ústavně konformní a je v rozporu s principy právního státu vyvěrajícími z čl. 1 Ústavy taková praxe, kdy obecné soudy preferují zcela opačnou tezi upřednostňující výklad vedoucí k neplatnosti smlouvy před výkladem neplatnost smlouvy nezakládajícím.“

Neúčinností uzavřené smlouvy se tak řeší problémy, které by vznikaly v případě, že by neudělení souhlasu bylo pouhým překročením jednatelského oprávnění, nebo naopak, kdy by znamenalo absolutní neplatnost smlouvy. Neúčinností smlouvy bude chráněna jak samotná společnost před nekalým jednáním představenstva, tak i třetí osoby, neboť společnost se nebude moci dovolávat neplatnosti smlouvy. A pokud jsou třetí osoby profesionální podnikatelé, tak ví (nebo by alespoň měli vědět) o požadavku souhlasu dozorčí rady (neboť je to zákonný požadavek) a mohou tudíž učinit na svou ochranu vhodná opatření (neuzavřít smlouvu do doby, než je souhlas udělen apod.).

6.2.2. Souhlas předem pro více případů?

V souvislosti s § 193 odst. 2 ObchZ stojí za zmínku ještě jedna záležitost. Z předmětného ustanovení totiž nevyplývá, zda souhlas může být dán předem pro neurčitý počet případů. Existují názory, které takový postup nevylučují, nicméně

---

²¹⁵ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*, 13. vydání, C. H. Beck, 2010, s. 711.

dovozují, že takový souhlas nemá být zcela neurčitý (v takovém případě by se prakticky jednalo o obcházení zákona), ale je třeba alespoň rámcově vymezit okruh osob a předmět smluv, které lze uzavírat.²¹⁶ Argumentem pro tento postup je obava, aby u velkých společností nedocházelo k ochromení jejich činnosti.

S tímto závěrem lze v obecné rovině souhlasit, nicméně je možná na místě zpřesňující úvaha. Smyslem § 193 odst. 2 ObchZ totiž nepochybně je, aby o tak důležité události, jako je zcizení nebo nabytí majetku odpovídajícímu jedné třetině vlastního kapitálu, nerozhodoval pouze jeden orgán, nýbrž dva, a to v zájmu zvýšené ochrany majetku společnosti. Případné špatné rozhodnutí by totiž v některých případech mohlo znamenat značné negativní důsledky pro společnost. Důležitým znakem takovýchto rozhodnutí je právě jejich nepravdivost a poměrná vzácnost. Pokud by byly takové smlouvy uzavírány jak na běžícím pásu, tak by skutečně mohlo dojít k ochromení činnosti. Nicméně právě proto, aby k tomu nedošlo, tak zákonodárce zapracoval do ustanovení odkaz na obdobné užití § 196a odst. 4 ObchZ. Jinými slovy, souhlas dozorčí rady se nevyžaduje v případech, kdy je zcizován nebo nabýván majetek v rámci běžného obchodního styku. Pokud by tedy bylo třeba schvalovat pravidelně velké množství jednotlivých smluv (což by skutečně mohlo vést k ochromení), tak by se ale souhlas dozorčí rady nevyžadoval, neboť by se už nejspíš jednalo o běžnou činnost společnosti, tedy o běžný obchodní styk. V takovém případě by souhlas daný předem neměl žádný praktický význam.

Nicméně souhlas udělený předem by byl možný a vhodný v případech, kdy by bylo třeba do budoucna schvalovat větší množství jednotlivých smluv např. v rámci jednoho projektu. Pokud by dozorčí rada alespoň obecně věděla, čeho se budou tyto smlouvy týkat a s kým budou uzavírány, pak by nemělo být proti takovému postupu nic namítáno. Nicméně podle konkrétních okolností je třeba vždy pečlivě zvažovat, jak by se v dané situaci zachoval řádný hospodář, tj. zda by on v té samé situaci souhlas udělil či nikoli. Lze totiž spíše dovozovat, že řádný hospodář v dozorčí radě by uděloval souhlas předem spíše zdrženlivě a obezřetně.

---

²¹⁶ Např. Dědič, J.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, Polygon, Praha 2002, s. 2402.

6.3. Ustanovení § 201 odst. 4 ObchZ

Ustanovení § 201 odst. 4 ObchZ umožňuje akciové společnosti, aby si ve stanovách určila jednání, ke kterým bude vyžadován předchozí souhlas dozorčí rady. Představenstvo tudíž bude muset návrh takového právního úkonu (nejčastěji pravděpodobně smlouvy) předložit dozorčí radě, aby s ním vyslovila souhlas.²¹⁷ To, co je uvedeno výše o řádném výkonu funkce v souvislosti s § 193 odst. 2 ObchZ, se v plné šíři uplatní i na § 201 odst. 4 ObchZ. Ve své podstatě se totiž jedná o tutéž záležitost s jediným rozdílem – právní úkony, ke kterým je vyžadován souhlas, nestanoví zákon, ale stanovy. Tato „drobná“ odlišnost ale může mít dalekosáhlé následky. Zatímco v případě § 193 odst. 2 ObchZ bude mít neudělení souhlasu za následek neúčinnost smlouvy²¹⁸, tak v případě § 201 odst. 4 ObchZ tomu tak nebude. V tomto případě půjde o překročení jednatelského oprávnění, takže v souladu s § 13 odst. 5 ObchZ takováto omezení ve stanovách nelze uplatňovat vůči třetím osobám. Právní úkon bude platný, účinný a pro společnost závazný. Pokud by souhlas dozorčí rady nebyl udělen a společnosti vznikla z právního úkonu škoda, pak by za ni představenstvo odpovídalo, neboť porušilo svou povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.

6.4. Ustanovení § 191 odst. 2 ObchZ

Podle § 191 odst. 2 ObchZ může rozhodnutí dozorčí rady omezit právo představenstva jednat jménem společnosti. Takové omezení má buď formu neudělení souhlasu (viz výše) nebo formu zákazu určitého jednání jménem společnosti, jak se můžeme dočíst v § 201 odst. 4 ObchZ. Rozdíl mezi neudělením souhlasu a zákazem určitého jednání spočívá hlavně v tom, kdo byl původně iniciativním orgánem. Zatímco u neudělení souhlasu je tím aktivním orgánem představenstvo, které samo, ze své vlastní iniciativy, předkládá právní úkony ke schválení, tak zákaz určitého jednání vychází z iniciativy dozorčí rady. Podnětem pro takovou aktivitu dozorčí rady mohou být informace zjištěné v rámci její kontrolní činnosti, ale i informace získané od jiných osob (např. akcionářů).

---

²¹⁷ Dědič, J.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, Polygon, Praha 2002, s. 2489.

²¹⁸ Viz čl. 6.2.1 výše.

Zákaz se může vztahovat buď na konkrétní (individuální) jednání nebo na jednání určitého druhu, ale neurčitého počtu.²¹⁹

Protože se jedná o zásah dozorčí rady do činnosti představenstva, tak lze opět analogicky použít to, co bylo zmíněno výše s určitým doplněním. Standardním požadavkem je, aby rozhodnutí (tedy zákaz) bylo učiněno na podkladě dostatečných informací a v upřímném přesvědčení, že zákaz je v zájmu společnosti. Pokud vznikne zákazem škoda, protože to bylo věcně špatné rozhodnutí, pak dozorčí rada by za takovou škodu neodpovídala, pokud prokáže, že splnila podmínky pravidla podnikatelského rozhodování. I zde platí zásada, že rozhodnutí dozorčí rady z věcné stránky by neměl přezkoumávat soud, nýbrž valná hromada. Akcionáři si sami zjednájí nápravu odvoláním těch „nepravých“ osob.

Vzhledem k absenci judikatury k zákazům dozorčí rady lze mít za to, že takové jednání nebude v praxi příliš časté. Zdá se, že to je poměrně správný trend, neboť zákazy by měly být užívány spíše zdrženlivě, zejména v případech, kdy společnosti z jednání představenstva hrozí značná újma, která by mohla mít pro společnost dalekosáhlé následky. Dozorčí rada je totiž svou povahou primárně orgánem kontroly a k obchodnímu vedení je určeno představenstvo, a proto přílišné omezování představenstva zákazy by mohlo být stejně kontraproduktivní jako úplná pasivita. Značný význam pro rozhodování řádného hospodáře může mít i posouzení, kdy ke škodlivému jednání představenstva dojde a jak bezprostřední je hrozba újmy. Nemělo by se totiž opomenout, že dozorčí rada má i vhodnější nástroj, jak škodlivému jednání předejít. Podle § 199 odst. 1 ObchZ může dozorčí rada svolat valnou hromadu, pokud si to vyžadují zájmy společnosti. Na takové valné hromadě potom navrhuje potřebná opatření. Valná hromada sice nesmí zasahovat do obchodního vedení, nicméně má právo členy představenstva odvolat. Dozorčí rada tak bude muset vždy velmi pečlivě zvážit, jaký postup je v dané situaci nejvhodnější a jak by se zachoval řádný hospodář, pokud by se rozhodoval ve stejné situaci.

---

²¹⁹ Dědič, J.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, Polygon, Praha 2002, s. 2380.

7. Řádný výkon dozorové působnosti

Obchodní zákoník ukládá povinnost jednat s péčí řádného hospodáře jak členům představenstva, tak i dozorčí rady. Ovšem jak již bylo uvedeno výše, obsah této povinnosti může být někdy stejný a jindy se velmi lišit. Vše záleží na tom, jakou činnost dozorčí rady právě vykonává. Přitom stěžejní náplní činnosti dozorčí rady by měla být kontrola. Vykonávat kontrolu s péčí řádného hospodáře vyžaduje úplně jiný přístup, než je vyžadován při řízení a vedení společnosti. Výkon kontroly je ze své podstaty činnost vyžadující pečlivost, důslednost, opatrnost, obezřetnost a nadhled.

Zjednodušeně řečeno, člen představenstva odpovídá společnosti za škodu, pokud ji „řádne nevedl“, kdežto člen dozorčí rady odpovídá společnosti za škodu, pokud „řádne nekontroloval“. Přestože tedy zákon oběma orgánům ukládá stejnou povinnost (tj. vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře), jejíž porušení má stejné důsledky (tj. povinnost nahradit škodu), tak vzhledem k rozdílné působnosti a povaze obou funkcí se obsah této povinnosti diametrálně liší.

7.1. Obecně k vlastnostem řádného hospodáře v dozorčí radě

Když bylo výše popisováno, jak se má řádný hospodář chovat jako člen představenstva, tak byl popsán spíše jako „zdatný manažer“. Termín „řádny hospodář“ zkrátka zcela přesně nevystihoval podstatu jeho činnosti. Vyvolává totiž dojem konzervativního a opatrného přístupu, který se úplně neslučuje s tím, jak by v dnešní době měla být společnost řízena. Nicméně pro členy dozorčí rady je termín „řádny hospodář“ poměrně přiléhavý, neboť vzbuzuje dojem pečlivosti, obezřetnosti a opatrnosti. Tedy přesně ty vlastnosti, které jsou při výkonu funkce v dozorčí radě zapotřebí. V žádném případě to ale neznamená pasivitu. I řádný hospodář v dozorčí radě musí být aktivní a iniciativní. Měl by se snažit nejen o důslednou kontrolu činnosti celé společnosti, ale také o identifikaci možných rizik, která by mohla společnosti způsobit škodu.

7.2. Odbornost člena dozorčí rady

To, co bylo napsáno v podkapitole 2.2.1. o odbornosti člena představenstva, tak platí i pro funkci v dozorčí radě s jednou odchylkou. Zatímco u člena představenstva se

vyžadovala odbornost ve vztahu k řízení a správě společnosti, tak u člena dozorčí rady lze požadavek odbornosti vztáhnout na „kontrolní činnost“. Znamená to tedy, že člen dozorčí rady by měl mít alespoň základní znalosti ve všech oborech, které s výkonem jeho funkce souvisí. Přitom nebude záležet na tom, zda dosáhl v té či oné oblasti nějakého stupně formálního vzdělání, ale na tom, zda má „faktické“ znalosti. Není tedy rozhodující, jakým způsobem je získal, důležité pro výkon jeho funkce bude, že je má. Stejně tak nebude důležitá detailní znalost předmětu nebo oboru podnikání dané společnosti. Být odborníkem pro člena dozorčí rady znamená tedy to, aby byl schopen svou funkci během poměrně krátké doby vykonávat i pro společnost s úplně odlišným předmětem podnikání.²²⁰ Jednoduše řečeno, člen dozorčí rady by měl být odborníkem na „svou funkci“.

7.3. Delegation aneb problematika osobního výkonu funkce

Podle § 66 odst. 2 ObchZ je člen dozorčí rady stejně jako člen představenstva povinen k osobnímu výkonu funkce. Nepochybně to znamená, že se členové orgánu nemohou nechat zastoupit při „vytváření vůle“ společnosti, tedy hlasování na zasedáních. Ale znamená to, že musí vykonávat veškerou svoji činnost osobně? U představenstva se před 1. lednem 2012 dovozovalo, že je možné obchodní vedení a vedení účetnictví delegovat i na jiné osoby, a to z užití formulace v ustanovení § 192 odst. 1 ObchZ, podle kterého představenstvo *zabezpečuje* obchodní vedení a vedení účetnictví. Dokonce tak bylo možné dovodit, že se může jednat i o delegaci dlouhodobou, resp. předem časově neomezenou. Poté, co od 1. ledna 2012 nabyly účinnosti § 66d odst. 1 ObchZ již o tom není žádných pochyb.

U dozorčí rady je ovšem situace komplikovanější, neboť podle § 197 odst. 1 dozorčí rada *dohlíží* na výkon působnosti představenstva a uskutečňování podnikatelské činnosti společnosti. Vzhledem k této formulaci lze potom dovozovat, že časově neomezená delegace této činnosti není možná. Novela obchodního zákoníku, která výslovně umožnila delegaci obchodního vedení, se zcela logicky vztahuje pouze na statutární orgán a nikoli na dozorčí radu.

---

²²⁰ Podobně i Rada, I.: *Dozorčí rada obchodních společností*, Linde, Praha 2008, s. 94.

Nicméně by asi bylo nesmyslné trvat na požadavku, aby za všech okolností vykonávali veškeré činnosti členové dozorčí rady osobně. Dokonce mohou nastat i situace, kdy výkon určité činnosti bude delegaci vyžadovat. Např. by se mohlo jednat o situaci, kdy dozorčí rada má pochybnosti, zda se podnikatelská činnost společnosti uskutečňuje v souladu s právními předpisy. V takovém případě povinnost jednat s péčí řádného hospodáře přímo vyžaduje, aby dozorčí rada vyhledala odborníka (tj. např. advokáta), který by „zkontroloval“, zda je podnikatelská činnost společnosti v souladu s právními předpisy. Potom by se plně uplatnila pravidla pro delegaci, tak jak jsou popsána u členů představenstva v kapitole 2.2.2.

Lze tedy shrnout, že dozorčí rada nemůže, na rozdíl od představenstva, delegovat svou činnost dlouhodobě na jiné osoby. Nicméně je možné dovodit, že delegace ad hoc je možná, a v některých případech dokonce nutná pro výkon funkce s péčí řádného hospodáře.

7.4. Četnost zasedání dozorčí rady

Problematika toho, jak často by měla dozorčí rada zasedat, není v obchodním zákoníku nikde výslovně řešena. Zákon nicméně na dozorčí radě vyžaduje, aby seznámila valnou hromadu s výsledky své kontrolní činnosti.²²¹ Z této povinnosti lze tak nepřímou dovozovat, že by se dozorčí rada měla sejít alespoň jednou ročně.²²² Nicméně je možné jít mnohem dále, neboť vzhledem k tomu, že členové dozorčí rady jsou povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře, bylo by nanejvýš vhodné, aby se v průběhu roku sešli vícekrát. Řádný hospodář by totiž svou kontrolní činnost vykonával pravidelně v určitých časových intervalech. Bude tedy záležet na stanovách společnosti, aby určily, jak často se má dozorčí rada scházet. Jenom pro inspiraci se autor této práce podíval do stanov tří velkých českých společností, jejichž akcie se obchodují na pražské burze. Dozorčí rada ČEZ, a.s. se schází alespoň jednou měsíčně. Dozorčí rada Unipetrolu, a.s. a Komerční banky, a.s., se schází alespoň jednou za 3 měsíce. Stanovy společností rovněž obsahují ustanovení, které umožňují svolat dozorčí radu kdykoli je to potřebné, což je bezesporu velmi praktické.

---

²²¹ § 198 ObchZ.

²²² Rada, I.: *Dozorčí rada obchodních společností*, Linde, Praha 2008, s. 117.

7.5. Výkon kontrolní činnosti s péčí řádného hospodáře

Podle § 197 odst. 1 ObchZ dozorčí rada dohlíží na výkon působnosti představenstva a uskutečňování podnikatelské činnosti společnosti.

7.5.1. V čem tedy spočívá kontrolní činnost?

Podle J. Dědiče je dohledem nad výkonem působnosti představenstva třeba chápat kontrolu, zda představenstvo vykonává svou činnost a rozhoduje se v souladu s právními předpisy, stanovami a pokyny valné hromady.²²³ Kontrola se týká jak vnější, tak i vnitřní působnosti představenstva.²²⁴ Podle názoru autora této práce to jednoduše znamená, že dozorčí rada kontroluje, zda představenstvo jedná s péčí řádného hospodáře. Je třeba si totiž uvědomit, že řádný hospodář jedná vždy v souladu právními předpisy, stanovami a pokyny valné hromady - pokud by totiž člen představenstva tyto „předpisy“ porušoval, tak by porušil právě svoji základní povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Pro tento argument svědčí i skutečnost, že představenstvo je povinno vykonávat svou *působnost* s péčí řádného hospodáře a dozorčí rada dohlíží právě na *výkon působnosti*. V této souvislosti ovšem vyvstává otázka, do jaké míry by dozorčí rada měla zkoumat rozhodnutí představenstva po věcné stránce.

Soudy nejsou příliš nakloněny přezkoumávání rozhodnutí představenstev z hlediska věcné stránky, protože nejsou ekonomickými odborníky a také kvůli tomu, že se nenacházejí v té samé situaci, tj. pod tlakem různých okolností apod. Na tomto základě je postavena doktrína business judgment rule (pravidla podnikatelského rozhodování), jak byla popsána výše. Dozorčí rada nicméně těmito překážkami netrpí, protože alespoň základní ekonomické znalosti jsou nezbytným předpokladem pro výkon funkce a kontrola rozhodnutí probíhá v době, kdy následky chybných rozhodnutí nejsou obvykle známy. Přezkumu rozhodnutí z věcného hlediska tak v zásadě nic nebrání. Dozorčí rada by zejména měla hlídat excesy představenstva, tj. případy, kdy by se jejich rozhodnutí naprosto vymykala zdravému rozumu.

---

²²³ Dědič, J.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, Polygon, Praha 2002, s. 2455.

²²⁴ *Tamtéž*.

Dohledem nad uskutečňováním podnikatelské činnosti je pak třeba chápat kontrolu, zda se podnikatelská činnost společnosti uskutečňuje v souladu s právními předpisy, stanovami a pokyny valné hromady. Ve svém důsledku to znamená, že dozorčí rada dohlíží nejen na činnost představenstva, ale všech osob podílejících se na podnikatelské činnosti, tedy včetně zaměstnanců společnosti.²²⁵

7.5.2. Nástroje kontroly

Podle § 197 odst. 2 ObchZ jsou členové dozorčí rady oprávněni nahlížet do všech dokladů a záznamů týkajících se činnosti společnosti a kontrolují, zda účetní zápisy jsou řádně vedeny v souladu se skutečností a zda se podnikatelská činnost uskutečňuje v souladu s právními předpisy, stanovami a pokyny valné hromady. V odst. 2 jsou tedy upraveny nástroje, které může dozorčí rada využívat při výkonu své kontrolní působnosti podle odst. 1. Oprávnění členů dozorčí rady je značně široké, neboť může nahlížet nejen do účetních záznamů, ale do všech dokladů a záznamů vztahujících se k činnosti společnosti. Zejména se tak bude jednat o uzavřené smlouvy, záznamy z jednání představenstva, podklady pro rozhodování představenstva, korespondenci s klienty apod. Přitom nepůjde jenom o doklady a záznamy v listinné podobě, ale i o dokumenty v elektronické podobě.

Řádný výkon funkce v dozorčí radě znamená, že tato oprávnění budou využívána takovým způsobem, který zajistí efektivní kontrolu činnosti představenstva a společnosti jako celku. Nelze proto obecně doporučit, jak časté nebo důkladné by kontroly měly být, zda by se měly uskutečňovat pravidelně nebo naopak namátkově. Vše bude záviset na individuálním posouzení dozorčí rady. Každá společnost je totiž jiná (ať už svojí velikostí, firemní kulturou či systémem řízení a kontroly) a každá má jiné potřeby, a proto nelze v tomto směru nic konkrétního doporučit. Vždy bude záviset na tom, jak by se choval v té či oné situaci řádný hospodář. Proto lze s jistotou pouze říci, že řádný hospodář by se i v dozorčí radě choval aktivně a pokud by neměl relevantní informace, tak by určitě využil svých oprávnění a obstaral by je. Jeho kontrola by byla tak častá a tak důkladná, aby zajišťovala včasné odhalení případů pochybení.

---

²²⁵ *Tamtéž.*

7.5.3. Řádný postup po kontrole

Pokud dozorčí rada zjistí nějaké „nedostatky“ při své kontrole, tak je třeba si uvědomit, jakým způsobem na ně může reagovat. Péče řádného hospodáře vyžaduje, aby zvolený postup byl v nejlepším zájmu společnosti. Proto asi nejvhodnějším prvním krokem většinou bude na tyto nedostatky upozornit představenstvo a doporučit jim, aby je odstranilo. Nicméně dozorčí rada není oprávněna udílet představenstvu pokyny (resp. tyto pokyny nemají pro představenstvo právní relevanci), a proto představenstvo nemusí vždy ochotně začít věci napravovat. Další postup potom bude záležet na závažnosti zjištěných nedostatků. Pokud se bude jednat o dílčí nebo méně závažné nedostatky, pak je povinností dozorčí rady seznámit řádnou valnou hromadu s výsledky své kontroly v souladu s § 201 odst. 1 ObchZ. Bude potom záviset na uvážení valné hromady, zda udělí představenstvu pokyny, které by směřovaly k nápravě a které jsou pro představenstvo závazné. Nicméně v případě skutečně závažných nedostatků povinnost péče řádného hospodáře vyžaduje postup podle § 199 odst. 1 ObchZ, tedy svolání mimořádné valné hromady dozorčí radou. Na takto svolané valné hromadě je potom dozorčí rada oprávněna a povinna navrhnout potřebná opatření. Pokud by ovšem bylo potřeba „zakročit ihned“ (např. z důvodu bezprostředně hrozící škody), pak dozorčí rada může určité jednání představenstva zakázat podle § 191 odst. 2 ObchZ. Při svém rozhodování tak dozorčí rada má několik možností a vždy bude muset zvažovat, jak by se rozhodl řádný hospodář a rozhodnout se stejně.

7.6. Problém „informačního toku“

Poněkud slabším bodem obchodního zákoníku může být fakt, že víceméně neupravuje vzájemný vztah dozorčí rady a představenstva. Největší nevýhodou dualistického uspořádání společnosti (tj. existence dvou oddělených orgánů – představenstva a dozorčí rady) je totiž skutečnost, že dozorčí rada nemusí mít vždy přesné a aktuální informace o tom, o čem právě představenstvo jednalo nebo rozhodovalo. U monistické struktury společnosti tento problém nevzniká, neboť existuje pouze jeden orgán, který tvoří jak „řídící“ členové, tak i „kontrolující“ členové. Takže ti členové, kteří mají na starosti kontrolní činnost, vědí okamžitě o veškerých aktivitách „svého“ orgánu a

mohou na jeho činnost dohlížet průběžně.²²⁶ V tomto ohledu tak je největší výzvou pro dualistické uspořádání zajištění co nejplynulejšího toku informací mezi představenstvem a dozorčí radou. Čím plynulejší a častější bude tento tok, tím kvalitnější a efektivnější bude kontrola.

Jak již bylo předesláno výše, představenstvo nemá na základě výslovných ustanovení povinnost jakékoli aktivní součinnosti s dozorčí radou. Tento fakt může stěžovat řádný výkon funkce (kromě výše uvedeného) ze dvou důvodů. Tím prvním je, že dozorčí rada si nemůže na představenstvu aktivní součinnost vynutit. Nemůže mu udílet pokyny jako např. „vypracujte zprávu o své činnosti“ nebo „zpracujte analýzu“ apod. Dozorčí rada tak může představenstvo o tyto zprávy a analýzy pouze požádat. Zda bude takovýmto žádostem vyhověno, záleží na představenstvu. Druhým důvodem je fakt, že svou povahou členství v dozorčí radě není „zaměstnání“, které by vyžadovalo dennodenní aktivitu.²²⁷ Dozorčí rada se tak schází pouze v určitých časových intervalech, ať už pravidelných nebo nepravidelných.

Kontrolní činnost dozorčí rady by se tak velmi zefektivnila, kdyby představenstva vycházelo dozorčí radě vstříc a aktivně s ní spolupracovalo. Je proto nanejvýš vhodné společně doporučit, aby upravily vzájemný vztah obou orgánů ve stanovách a zajistily součinnost představenstva. To by mělo zajistit mnohem efektivnější kontrolu, která je určitě v zájmu společnosti. Z velkých korporací, jejichž akcie se obchodují na pražské burze tak např. Komerční banka, a.s. zakládá dozorčí radě oprávnění vyžadovat na členu představenstva účast na zasedání dozorčí rady a podání vysvětlení týkající se skutečností související s bankou nebo s její činností. Společnost ČEZ, a.s. potom má ve stanovách poměrně rozsáhlý výčet skutečností, o kterých je představenstvo povinno dozorčí radu informovat.²²⁸ Stejně tak i společnost Telefónica O2 Czech Republic, a.s.²²⁹

---

²²⁶ Je ovšem pravdou, že tato výhoda monistického uspořádání je kompenzována stejně velkou nevýhodou, a tou je koncentrace „moci“ v jednom orgánu. Je totiž zřejmé, že členové, kteří mají na starosti kontrolu, ji nebudou vykonávat tak důsledně, jako by ji vykonával samostatný a nezávislý orgán.

²²⁷ Rada, I.: *Dozorčí rada obchodních společností*, Linde, Praha 2008, s. 121.

²²⁸ Viz blíže na

8. Svolávání valné hromady v zájmu společnosti

Jak již víme, dozorčí rada musí vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře, což mimo jiné zahrnuje i povinnost svolat valnou hromadu, jestliže to vyžadují zájmy společnosti (§ 199 odst. 1 ObchZ). Pokud by dozorčí rada valnou hromadu nesvolala, ač si to zájem společnosti vyžadoval, a v důsledku nesvolání valné hromady vznikla společnosti škoda, pak by dozorčí rada za tuto škodu byla odpovědná, protože by nejednala s péčí řádného hospodáře. Zákon přitom nestanoví, zda může svolat pouze řádnou nebo i mimořádnou nebo dokonce náhradní valnou hromadu. Naštěstí nám odpověď na tyto otázky poskytla judikatura a dnes již tedy víme, že dozorčí rada může svolat všechny tři typy valných hromad.²³⁰ Klíčové pro rozhodnutí dozorčí rady tak bude určení, co je to zájem společnosti. Pokud by totiž byla valná hromada svolána, aniž by to zájem společnosti vyžadoval, pak by se jednalo o valnou hromadu svolanou v rozporu se zákonem a přijatá usnesení by tudíž byla neplatná.²³¹ Jak tedy určit, co je a co není zájem společnosti?

Ve světě existují dva hlavní přístupy k tomu, co je to zájem společnosti. Ten první vychází z koncepce „shareholder value“ a je uplatňován hlavně v anglosaských zemích. Druhý přístup se opírá o koncepci „stakeholder value“ a s různou intenzitou je prosazován hlavně v kontinentální Evropě.²³²

---

http://www.cez.cz/edee/content/file/investori/informacni-povinnost-emitenta/2009-06/vnitri_informace_cez-063-2009.pdf

²²⁹ Viz blíže na http://x.kde.cz/news/akcie/dokumenty/TELEFONICA_Stanovy_2008.doc

²³⁰ Dědič, J.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, Polygon, Praha 2002, s. 2459. V komentáři je odkaz na rozhodnutí Krajského soudu v Praze, čj. 14 Cm 62/98-37 ze dne 14. 12. 1998, podle kterého je možné svolat řádnou i mimořádnou valnou hromadu. Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 29 Odo 567/2004 je možné svolat náhradní valnou hromadu.

²³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4223/2007.

²³² Černá, S.: *Obchodní právo. Akciová společnost*, ASPI, Praha 2006, s. 241 a násl.

8.1. Koncepce „shareholder value“

Ve své čisté podobě tato koncepce vychází z toho, že zájem společnosti je ztotožňován se zájmem akcionářů (v angl. „shareholders“). Zájem akcionářů je maximálně zvyšovat tržní hodnotu svých akcií. Z toho vyplývá, že v zájmu společnosti je vše, co maximalizuje tržní hodnotu akcií společnosti. Tento přístup má velkou výhodou v tom, že zcela jasně určuje základnu pro rozhodování vrcholového vedení o prioritách společnosti.²³³ Nevýhoda ale spočívá ve skutečnosti, že vrcholové vedení je motivováno spíše k jednání, které zvýší cenu akcií v krátkém horizontu, a už se tolik neohlíží na dlouhodobou prosperitu společnosti. Dalším nevyhnutelným důsledkem je redukce společnosti pouze na nástroj v rukou akcionářů, který slouží k vydělávání peněz.

Tato koncepce se uplatňuje hlavně v USA, kde vychází z hojně citovaného soudního rozhodnutí ve věci Dodge v. Ford (1919).²³⁴ Henry Ford, jako majoritní akcionář Ford Motor Company se rozhodl nevyplácet dividendy a obrovské zisky společnosti použít k tomu, aby se rozšířila výroba aut a zároveň snížila jejich cena. Z tohoto kroku by měli prospěch hlavně zaměstnanci a zákazníci společnosti. Nicméně akcionáři by tímto jeho rozhodnutím přišli nejen o dividendy, ale i o značné budoucí zisky v důsledku snížení cen prodávaných aut. Henry Ford argumentoval tím, že akcionáři si už vydělali dost. Nicméně Nejvyšší soud státu Michigan řekl, že společnost je zakládána za účelem dosažení zisku pro své akcionáře a že nemůže být řízena způsobem, který by nadřazoval zájem ostatních osob nad zájmy akcionářů. Ačkoli soud odmítl zasahovat do plánů na rozšíření výroby a snížení cen aut, tak nařídil Henrymu Fordovi vyplatit akcionářům dividendu.²³⁵

---

²³³ *Tamtéž*, s. 243.

²³⁴ Soderquist, L., Sommer, A., Chew, P., Smiddy, L.: *Corporations and other business organizations*, s. 341 a násl.

²³⁵ Tento judikát je zajímavý i v jiném směru. Americké soudy tradičně mají snahu zasahovat co nejméně do vnitřních poměrů a záležitostí společností. Nařízení soudu, aby Henry Ford vyplatil akcionářům dividendu, se tak může jevit značně překvapivým. Nicméně soud tehdy při svém rozhodování vzal v úvahu i chování a výpověď samotného Henryho Forda, který byl velmi zajímavou a výraznou osobností. Henry Ford totiž v průběhu řízení až příliš zdůrazňoval, že akcionáři už si svoje vydělali a nyní je jeho záměrem sloužit široké veřejnosti. Jeho cílem bylo, aby jeho auta byly finančně dostupná každé domácnosti, což řekl i při své výpovědi. Tím až příliš okatě dával najevo, že zájmy akcionářů jsou mu

Z výše uvedeného by mohlo vyplynout, že zájem společnosti je totožný pouze s bezprostředním zájmem akcionářů. Tak tomu ovšem není. Předně je třeba podotknout, že lze krátkodobě upřednostnit zájmy ostatních osob, pokud to v dlouhodobém horizontu přinese větší prospěch akcionářům. Navíc vzhledem k roztržitosti právní úpravy není situace v USA úplně přehledná. Více jak polovina států v USA má zákony, které umožňují či dokonce nařizují zohlednit zájmy ostatních osob. Zůstává otázkou, jak budou soudy tato ustanovení vykládat. V jednom nedávném rozhodnutí soud prohlásil, že při rozhodování o tom, co je v zájmu společnosti, by měla společnost zvažovat dopady na všechny zainteresované strany, tedy akcionáře, zaměstnance a dodavatele.²³⁶

Obecně tedy platí, že v USA je zatím zájem společnosti chápán hlavně jako zájem akcionářů na maximalizaci hodnoty svých akcií. Ovšem i tam se objevují velmi nesmělé náznaky, které naznačují, že za určitých okolností je možné zohlednit i jiné zájmy.

Velká Británie vychází rovněž z koncepce *shareholder value*, nicméně ji určitým způsobem modifikovala, a tím se přiblížila ke koncepci *stakeholder value*. Hovoří se o tzv. „*Enlightened Shareholder Value*“.²³⁷ „Osvícenost“ této koncepce zřejmě spočívá v tom, že zájem společnosti je sice totožný se zájmem akcionářů, nicméně člen statutárního orgánu je povinen zohledňovat i jiné zájmy. Projevem této koncepce je potom čl. 172 zákona o společnostech, podle kterého musí člen statutárního orgánu jednat takovým způsobem, o kterém je v dobré víře přesvědčen, že s největší pravděpodobností povede k úspěchu společnosti v zájmu všech svých akcionářů, a přitom vzít v úvahu další zájmy (např. zaměstnanců, věřitelů, dodavatelů, zákazníků) nebo i jiné faktory (např. dopad rozhodnutí na společnost nebo životní prostředí). Pro úplnost je vhodné dodat, že se jedná pouze o demonstrativní výčet „zvlášť důležitých oblastí“, jak zdůrazňuje důvodová zpráva.²³⁸

---

velmi vzdálené a soud to prostě nemohl ignorovat. Možná kdyby se choval pokorněji a snažil se vysvětlit, že z levnějších aut a masové výroby budou mít v konečném důsledku prospěch i akcionáři, pak by soud možná rád rozhodl v jeho prospěch...

²³⁶ Subhabrata, B.: *Social Responsibility: The Good, the Bad and the Ugly*, s. 14.

²³⁷ Tento pojem je dále rozveden v důvodové zprávě k zákonu o společnostech – body 325 až 332.

²³⁸ Důvodová zpráva k zákonu o společnostech, bod 326.

Zájmu společnosti tedy opět dominuje zájem akcionářů, ale členové orgánů společnosti jsou povinni zohlednit i ostatní zájmy. Zajímavé přitom je, že se nejedná pouze o zájmy soukromých subjektů, ale i zájmy veřejné (např. ochrana životního prostředí a dopad na společnost).

8.2. Koncepce „stakeholder value“ (koncepce zainteresovaných osob)

Tato koncepce chápe společnost spíše jako společenství, které má sloužit ku prospěchu všech na něm zainteresovaných osob (v angličtině tzv. „stakeholders“). Zainteresovanými osobami jsou nejen akcionáři, ale i zaměstnanci, věřitelé, dodavatelé, zákazníci a případně další osoby mající zájem na tom, aby společnost rostla a vzkvétala. Podle této koncepce ve své čisté podobě jsou zájmy všech zainteresovaných osob rovnocenné. Je to odůvodňováno tím, že na úspěchu společnosti se podílí právě všechny zainteresované osoby a právě proto i jejich jednotlivé zájmy by měly být respektovány. Zájem společnosti je potom výsledkem sladění všech zájmů zainteresovaných osob.²³⁹ V praxi se ovšem takovýto extrémní výklad neuplatňuje a objevují se pouze různě silné odstíny této koncepce. Například podle německé judikatury je dominujícím zájmem zájem akcionářů a věřitelů. Ve Francii v šedesátých letech převládala koncepce zainteresovaných osob, nicméně v současné době se prosazuje názor, že by se měly kombinovat obě koncepce, tj. anglosaská i evropská.²⁴⁰

Výhodou této koncepce je skutečnost, že zohledněním zájmů zainteresovaných osob přispívá k jejich vyšší loajalitě vůči společnosti a všeobecně k její celkové stabilitě. To by mohlo naznačovat, že tak více sleduje dlouhodobý úspěch společnosti. Nevýhodou ale může být problém při rozhodování o prioritách společnosti, které nejsou tak jednoznačně určeny jako je tomu u koncepce shareholder value.²⁴¹

Konkrétním projevem koncepce stakeholder value v Evropě je účast zaměstnanců na kontrole společnosti, a to prostřednictvím určitého počtu míst v dozorčích radách akciových společností. Tyto místa mohou být obsazena právě jenom zástupci z řad

---

²³⁹ Černá, S.: *Obchodní právo. Akciová společnost*, ASPI, Praha 2006, s. 243.

²⁴⁰ *Tamtéž*, s. 244.

²⁴¹ *Tamtéž*, s. 244.

zaměstnanců. Takovouto úpravu v anglosaských zemích nenajdeme – zaměstnanci nemohou být členy „Board of Directors“, a to ani jako „non-executive officers“.²⁴²

8.3. Kořeny obou koncepcí a souvislosti s vlastnickou strukturou

Důvodů, proč se na dvou kontinentech vyvinuly různé koncepce, je nejspíš několik.²⁴³ Možná ten nejdůležitější je rozdíl ve vlastnických strukturách akciových společností na obou kontinentech. V USA je vlastnictví akcií společností obchodovaných na burze roztrženo mezi velké množství drobných akcionářů. Je zcela běžné, že průměrná americká rodina vlastní nějaké ty akcie. Stává se tedy velmi vzácně, že největší akcionář společnosti má více jak 6% podíl na hlasovacích právech (těmito „většími“ investoři navíc bývají institucionální investoři jako např. podílové fondy apod.). Důsledkem této velké roztržnosti vlastnictví akcií je, že drobní akcionáři se o společnost obvykle příliš nestarají, protože vědí, že svými „několika“ hlasy stejně nic nezmění. A tak

---

²⁴² V anglosaských zemích není kontrolní a řídicí činnost rozdělena mezi dozorčí radu a představenstvo (tzv. dualistický systém), ale je koncentrována pouze v jednom orgánu nazývaného „Board of Directors“ (tzv. monistický systém). Až v rámci tohoto jednoho orgánu mají někteří jeho členové na starost řízení společnosti („executive officers“) a ostatní potom kontrolu („non-executive officers“). Non-executive officers by tak mohli alespoň vzdáleně připomínat dozorčí radu vzhledem k funkci, které ve společnosti plní.

²⁴³ Dalším důvodem pro odlišný pohled na zájem společnosti může být i rozdíl v mentalitě Američanů a Evropanů a hlavně jejich přístupu k jednotlivci. USA totiž tradičně dává jednotlivci větší prostor pro to, aby se „popral o své štěstí“. Kladou tak obecně vyšší důraz na individuální úspěch a dávají jednotlivcům tomu odpovídající svobodu. S tím je nevyhnutelně spojená vysoká odpovědnost za sebe samého, ale také to, že v případě neúspěchu se stát o daného jednotlivce nepostará (chybí sociální jistoty). Pokud si tedy Američan kupuje akcie společnosti, tak riskuje své úspory, aby se zajistil do budoucnosti, např. na stáří. V důsledku toho i oprávněně očekává, že zájmy akcionářů budou vždy na prvním místě. Naproti tomu Evropa tradičně vychází z více „ochranářské“ filosofie v přístupu k jednotlivci. Důležitá pro ni je nejen svoboda jednotlivce, ale i blaho lidské společnosti jako celku. Důsledkem potom je, že se snaží zohledňovat zájmy všech osob a docílit tak co největší všeobecné spokojenosti. Proto, když si Evropan kupuje akcie, tak musí počítat s tím, že jeho zájem bude sice velmi důležitý, nicméně bude poměřován i se zájmy ostatních osob tak, aby došlo k všestranně přijatelnému rozhodnutí. Cena akcií na burze nebude proto třeba tak vysoká, jaká by mohla být, kdyby se jednalo výhradně v jeho zájmu. Na druhé straně pokud jeho investice do společnosti bude neúspěšná a přijde o své úspory, tak má poměrně značnou jistotu, že se o něj stát alespoň v základním rozsahu postará.

víceméně jediné, co je potom zajímavá, je cena jejich akcií na burze, resp. její co možná nejvyšší zvýšení. Z tohoto je možné usuzovat na důraz, který je v USA kladen na zájem akcionářů.

Naproti tomu v Evropě je situace poměrně odlišná. Typicky totiž společnost ovládá jeden nebo několik velkých akcionářů. Jejich podíl na hlasovacích právech obvykle přesahuje 30 %, ale není výjimkou, pokud mají i více jak 60 %. Těmito velkými akcionáři jsou obvykle jiné velké společnosti, stát nebo i fyzické osoby (tzv. „rodinné firmy“). Ani česká republika není v tomto ohledu výjimkou. K nejobchodovanějším společnostem na burze patří ČEZ, a.s. (stát vlastní zhruba 65 %), Komerční banka, a.s. (60 % vlastní francouzská banka Societe General), Telefónica O2 Czech Republic, a.s. (70 % ve vlastnictví španělské společnosti Telefónica). Českou spořitelnu, a.s., jejíž akcie se obchodují na mimoburzovním RM-Systému vlastní dokonce z 98 % rakouská Erste Bank, a.s. Zbytek akcií ve všech společnostech potom drží drobní investoři. Důsledkem této vlastnické struktury je, že velcí akcionáři (na rozdíl od drobných) uvažují spíše v dlouhodobém horizontu a mají tak zájem na skutečně dlouhodobé prosperitě společnosti. A té se dá nejsnadněji dosáhnout, pokud jsou zohledňovány zájmy i dalších osob než jen akcionářů, kteří se na úspěchu společnosti podílejí.

8.4. Zájem společnosti v ČR

Zájem právnické osoby lze v obecné rovině v České republice dovozovat ze zakladatelské smlouvy. Tato smlouva je dohoda jejich účastníků o vytvoření právnické osoby. V této smlouvě tak vymezi i účel, k jakému společnost zakládají. Nejčastějším účelem potom bude podnikání, resp. založení společnosti za účelem dosažení zisku. Z toho se dá dovodit, že obecný zájem každé společnosti založené za účelem podnikání je tak zájem na jejím trvání a na dosahování zisku.²⁴⁴ Nicméně takto formulovaný zájem společnosti je příliš obecný a k jeho zpřesnění pak dochází judikaturou právě v závislosti na tom, zda se v dané zemi uplatňuje koncepce shareholder value nebo stakeholder value.

---

²⁴⁴ Černá, S.: *Obchodní právo. Akciová společnost*, ASPI, Praha 2006, s. 242.

Český právní řád nejspíše vychází z koncepce zainteresovaných osob (stakeholder value).²⁴⁵ To se dá usuzovat z toho, že Česká republika je součástí kontinentální Evropy, ve které se tato koncepce obecně uplatňuje. Navíc úprava akciové společnosti v obchodním zákoníku vychází z úpravy německé, kde má koncepce stakeholder value velmi dlouhou tradici. Konkrétním projevem této koncepce je i § 200 odst. 1 ObchZ, podle kterého jednu třetinu dozorčí rady volí zaměstnanci společnosti, pokud má společnost více jak 50 zaměstnanců. Podle toho samého odstavce mohou stanovy určit dokonce vyšší počet členů dozorčí rady volených zaměstnanci, ale jejich počet nesmí přesáhnout počet členů volených valnou hromadou.

Na těchto dvou ustanoveních jsou zajímavé dvě věci. Za první to, že zákonodárce stanovil povinnou účast zaměstnanců v dozorčí radě pouze pro společnosti, které už dosáhly určité velikosti. Z toho by se dalo usuzovat na to, že větší společnosti musí dbát ve zvýšené míře zájmu zainteresovaných osob, než je tomu u menších společností. Důvodem pro takový závěr by zřejmě bylo, že větší společnosti mají daleko větší podíl na hospodářském životě, vstupují do mnoha právních vztahů a na jejich prosperitě je závislých mnohem více osob, a proto by společnost měla být „zodpovědná“ a zohledňovat i jejich zájmy. Za druhé je potom zajímavé, že zástupců zaměstnanců bude vždy v dozorčí radě menšina, v nejlepším případě přesně polovina. Z toho by se dalo usuzovat na to, že i v českém právním řádu je *rozhodující zájem akcionářů* (ti volí většinu členů dozorčí rady) a zájem ostatních zainteresovaných osob je třeba tomuto zájmu podřadit.²⁴⁶ Dalším argumentem může být i to, že zájmy zainteresovaných osob chrání do značné míry stát se svými zákony. Např. zájmy zaměstnanců jsou chráněny zákoníkem práce, zájmy věřitelů insolvenčním zákonem a neposlední řadě veřejný zájem je naplňován tím, že společnost platí daně.²⁴⁷

---

²⁴⁵ Opačný názor zastává Rada, I.: *Dozorčí rada obchodních společností*, Linde, Praha 2008, s. 72 a násl.

²⁴⁶ V této souvislosti je vhodné zdůraznit, že zástupci zaměstnanců jsou sice zvoleni zaměstnanci, nicméně jejich povinností je hájit zájmy společnosti jako celku a nikoli zájmy těch, kteří je do funkce zvolili. Tento omyl bude v praxi nejspíš velmi častý, což dokazuje i judikát Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 839/2006, kde se dovolatel chybně domnívá, že byl do dozorčí rady zvolen, aby hájil zájmy zaměstnanců. Dovolací soud se nicméně tímto jeho tvrzením vůbec nezabýval.

²⁴⁷ Rada, I.: *Dozorčí rada obchodních společností*, Linde, Praha 2008, s. 72 a násl.

8.4.1. Kdy je zájem společnosti jednoznačný

Po tomto nezbytném úvodu se můžeme vrátit k tomu, kdy je dozorčí rada oprávněna a zároveň povinna svolat valnou hromadu. Ve světle koncepce stakeholder value bude rozhodování poměrně jednoduché v případě, kdy svolání valné hromady bude v zájmu všech zúčastněných osob. Půjde zejména o případy, kdy představenstvo bude porušovat své povinnosti (např. bude dlouhodobě pasivní, bude činit trvale špatná rozhodnutí nebo dokonce nesvolá valnou hromadu, ač jí svolat musí).²⁴⁸ V takovém případě bude v zájmu všech zainteresovaných osob takovéto představenstvo vyměnit a zajistit tak budoucí prosperitu společnosti, která je v zájmu všech.

Nejvyšší soud k tomu dokonce poznamenává, že pokud zjištění, která dozorčí rada učiní při své činnosti ve vztahu k činnosti představenstva, budou natolik alarmující, tak budou schopna ospravedlnit i určité porušení práv akcionářů (v daném případě nedodržení lhůty pro svolání valné hromady).²⁴⁹

8.4.2. Rozporné zájmy různých zainteresovaných osob

Problém ovšem vyvstane, když jsou zájmy různých zainteresovaných osob v rozporu. Příkladem by mohla být situace, kdy má dojít k prodeji společnosti jiné společnosti za cenu, která je dvojnásobná oproti tržní ceně. Zájmem akcionářů tedy určitě bude společnost prodat a realizovat zisk. Nicméně je známo, že nový vlastník má v plánu zvýšení ziskovosti společnosti, kterého dosáhne masivním propouštěním zaměstnanců. A protože by společnost byla hlavním zaměstnavatelem v kraji, tak by nezaměstnanost dramaticky stoupla, lidé by měli méně peněz na utrácení, což by se opět negativně projevilo v tržbách místních obchodníků. Proti zájmům akcionářů by tak stál nejen zájem zaměstnanců, ale i zájem celého kraje (veřejný zájem) na zachování stávající situace. Vzhledem k absenci české judikatury v této oblasti nelze učinit jednoznačný závěr, zda by prodej byl nebo nebyl v zájmu společnosti. Autor této práce se spíše přiklání k tomu, že prodej za takovýchto okolností v zájmu společnosti je. Vychází z toho, že v případě, kdy jsou zájmy zainteresovaných osob v příkrém rozporu, by měl

---

²⁴⁸ Viz blíže usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 29 Odo 567/2004.

²⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2001, sp. zn. 29 Odo 2072/2000.

být rozhodující zájem akcionářů. Vyvozuje to hlavně z toho, že většina členů dozorčí rady je volena valnou hromadou, tedy akcionáři, a tudíž zákonodárce nepřímou klade větší důraz na zájem akcionářů než na zájmy ostatních zainteresovaných osob, zejména zaměstnanců. Dalším důvodem je i inspirace ze zahraničí, kde je za rozhodující považován zájem akcionářů, ať již ve větší (USA, Velká Británie) či menší (Německo) míře. Pokud by Česká republika přistoupila k aplikaci koncepce stakeholder value ve své čisté podobě, pak by byla evropskou, a nejspíš i světovou raritou.

Ještě komplikovanější by potom byla situace, kdy by sice existoval zájem akcionářů na určitém rozhodnutí, ale nedosahoval by intenzity zájmu ostatních zainteresovaných osob, resp. tyto zájmy by byly ve značném nepoměru. Na takový problém nelze jednoznačně odpovědět a v takovém případě by vše záviselo na posouzení konkrétních okolností.

8.4.3. Rozporné zájmy akcionářů

V praxi mohou nastat i případy, kdy dokonce zájmy samotných akcionářů budou ve vzájemném rozporu. S tímto problémem se musel nedávno vypořádat Nejvyšší soud právě v souvislosti se svoláním valné hromady dozorčí radou. V uvedeném případě²⁵⁰ šlo o to, že společnost A jako „kvalifikovaný“ akcionář požádala představenstvo podle § 181 odst. 1 ObchZ o svolání mimořádné valné hromady. Na svolanou valnou hromadu se ale dostavila pouze s jednou akcií na majitele (i když jich ve skutečnosti vlastnila asi 35 %), čímž úmyslně způsobila, že valná hromada se nebyla schopna usnášet podle § 185 odst. 1 a odst. 3 ObchZ, neboť stanovy vyžadovaly přítomnost akcionářů, kteří vlastní alespoň 50 % všech akcií, k čemuž nedošlo. Společnost A potom požádala člena dozorčí rady, aby svolal náhradní valnou hromadu. Než se ovšem valná hromada konala, tak na popud společnosti A byly předsedovi představenstva a zároveň majoritnímu akcionáři (disponoval 45 % všech akcií) odejmuty akcie, které představovaly asi 20 % všech akcií. Na náhradní valné hromadě svolané dozorčí radou pak společnost A uplatnila hlasovací práva ze všech svých akcií a rozhodla tak vahou svých hlasů o odvolání předsedy představenstva, který byl de facto majoritním

---

²⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 29 Odo 567/2004 (první fáze) a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4223/2007 (druhá fáze).

akcionářem, ale na valné hromadě disponoval pouze zhruba polovinou všech svých akcií.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí nejprve řekl, že zájmem společnosti může být i „ochrana oprávněných zájmů akcionářů“. Zároveň ovšem potvrdil rozhodnutí odvolacího soudu, podle kterého v tomto případě nešlo o zájem společnosti. Valná hromada totiž nebyla svolána za účelem ochrany práv akcionáře, který její svolání inicioval, nýbrž byla zneužita k tomu, aby došlo k poškození práv majoritního akcionáře. Soud tudíž uzavřel, že jestliže dozorčí rada neměla jiný důvod pro svolání valné hromady, pak valná hromada byla svolána v rozporu se zákonem, neboť její svolání nebylo v zájmu společnosti.

8.4.4. Hospodárný aspekt řádného hospodáře při svolávání valné hromady

Při rozhodování o tom, zda svolání či nesvolání valné hromady je v zájmu společnosti, by dozorčí rada měla předně zvažovat ekonomickou výhodnost svého rozhodnutí. Každá valná hromada s sebou nese určité ekonomické náklady, které nemusí být zrovna zanedbatelné. Půjde např. o pronájem prostor pro její konání, platby za služby notářů, administrativní náklady spojené s organizováním apod., nehledě na to, že organizování zaměstná i určitý počet lidí společnosti, kteří by se jinak mohli věnovat jiné činnosti pro společnost. Zkrátka konání valné hromady vyčerpává zdroje společnosti. Navíc si nárokuje i čas akcionářů, kteří si zvolili řídicí a dozorčí orgány právě proto, aby se nemuseli o společnost každý den zajímat. Dozorčí rada by tudíž měla pečlivě zvážit, zda ekonomický užitek plynoucí ze svolání valné hromady, převyšuje ekonomické náklady, které jsou s jejím konáním spojené. Pokud by byly náklady vyšší nebo rovnocenné, pak by svolání valné hromady nebylo na místě, protože by to nebylo v zájmu společnosti. Dozorčí rada, která by takovou valnou hromadu přesto svolala, by rozhodně nejednala s péčí řádného hospodáře.

8.5. Vymáhal by řádný hospodář škodu po členu představenstva?

V závěru této kapitoly by bylo vhodné ještě rozebrat situaci, která asi nebude v praxi na denním pořádku, nicméně je velmi zajímavá. Jedná se o případ, kdy členové představenstva poruší svou povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a společnosti tak vznikne škoda. Nejprve je třeba vyřešit otázku, kdo je oprávněn jménem společnosti

takovou škodu vymáhat. Podle § 21 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, za právnickou osobu jedná její statutární orgán - v případě akciové společnosti tedy představenstvo. Nicméně podle odst. 2 téhož paragrafu toto neplatí, pokud zvláštní zákon stanoví, že za právnickou osobu jednají jiné osoby. A to je přesně případ, kdy člen představenstva poruší povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a společnosti vznikne škoda. V takovém případě by totiž došlo k absurdní situaci, kdy by člen představenstva jednal jménem společnosti v řízení proti vlastní osobě, což by byl jasný střet zájmů. Proto zákonodárce v § 199 odst. 2 ObchZ stanovil, že dozorčí rada určí svého člena, který zastupuje společnost v řízení před soudy a jinými orgány proti členu představenstva.

Mohlo by se tedy zdát, že v případě porušení povinné péče členem představenstva je dozorčí rada automaticky povinna požadovat náhradu škody, neboť to vyplývá z péče řádného hospodáře. Pokud by škodu nevymáhala, sama by se proti povinné péči provinila. Ale je tomu opravdu tak? Co když vymáhání náhrady škody způsobí společnosti další a mnohem závažnější újmu? Vymáhal by řádný hospodář škodu i v tomto případě? A má dozorčí rada prostor pro uvážení, zda škodu vymáhat či nikoli?

Pro zodpovězení výše položených otázek je důležité si uvědomit základní povinnost členů dozorčí rady. Stále totiž platí, že jsou povinni při výkonu své působnosti postupovat s péčí řádného hospodáře. A řádný hospodář jedná vždy v zájmu společnosti. A ač se to může zdát na první pohled podivné, tak někdy rozhodnutí nevymáhat náhradu škody bude přesně to rozhodnutí, které by řádný hospodář učinil. Může totiž nastat situace, kdy vymáháním náhrady škody by společnosti vznikla mnohem závažnější újma, a proto bude v zájmu společnosti od vymáhání upustit. Naopak, pokud by v takovéto situaci dozorčí rada i přesto škodu vymáhala, pak by odpovídala právě za tu mnohem závažnější újmu, kterou svým jednáním (vymáháním náhrady škody) společnosti sama způsobila.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že dozorčí rada má nejen právo, ale dokonce povinnost uvážit, zda škodu způsobenou členem představenstva vymáhat či nikoli. Vždy bude záviset na okolnostech, které musí dozorčí rada vzít při svém rozhodování v úvahu.

Zejména bude muset zvážit, zda ekonomické náklady s řízením spojené nepřevyšují ekonomické zisky z něho plynoucí. Další věcí, kterou je třeba zvážit, je publicita spojená s takovým soudním sporem. Zejména u větších akciových společností, jejichž akcie se obchodují na burze, by bylo téměř nemožné před investory a veřejností utajit, že společnost žaluje své vedení.²⁵¹ Takovéto zveřejnění by mohlo mít nejen negativní dopad na cenu akcií společnosti, ale hlavně na dobrou pověst společnosti, která je v hospodářském styku velmi důležitá. V neposlední řadě je také třeba zvážit, zda přínos dané osoby pro budoucnost společnosti není potencionálně daleko vyšší, než případně vymožená náhrada škody. I geniální manažer může občas „šlápnout vedle“, a pro společnost by bylo určitě nevýhodné žalovat člověka, který se zásadním způsobem zasadil o rozkvět společnosti a jeho budoucí přínos může být nadále značný. Přitom lze předpokládat, že by případná žaloba narušila vztahy ve společnosti do té míry, že by to znamenalo odchod takového člověka.²⁵²

Pro doplnění je třeba ještě zmínit § 182 odst. 1 písm. c) ObchZ, podle kterého na žádost kvalifikovaného akcionáře²⁵³ dozorčí rada uplatní právo na náhradu škody, které má společnost vůči členovi představenstva. I v tomto případě by dozorčí rada měla mít prostor pro uvážení, zda tak skutečně učinit, a případně takové žádosti nevyhovět. Byla by to dokonce její povinnost, pokud by podanou žalobou hrozila společnosti mnohem větší újma. To lze dovozovat i z toho, že zákonodárce s touto situací počítal a v

---

²⁵¹ V ČR má emitent cenného papíru podle § 121 písmena b) zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, povinnost nezamlčovat skutečnosti důležité pro rozhodování investorů. Dále má povinnost podle § 125 odst. 1 stejného zákona uveřejnit každou vnitřní informaci, která se ho přímo týká. Za vnitřní informaci je považována mj. také skutečnost významná pro vývoj kurzu. Z těchto ustanovení autor této práce dovozuje, že nezveřejnit takovou žalobu proti vedení společnosti by bylo v rozporu s právními předpisy.

²⁵² Havel, B.: *Synergie péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku*. Právní rozhledy 11/2007, s. 415.

Pro doplnění je třeba uvést, že z hlediska odpovědnosti za škodu není podstatné, zda člen představenstva škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti. Nicméně toto rozlišení je důležité pro potřeby pojištění. Členové statutárních orgánů totiž mohou být pojištěni pro případ odpovědnosti za škodu a v pojistných podmínkách může být např. stanoveno, že pojišťovna plnění nevyplatí, pokud člen statutárního orgánu jednal nečestně nebo způsobil škodu úmyslně.

²⁵³ Akcionář, který je uveden v § 181 odst. 1 ObchZ.

§ 182 odst. 2 ObchZ umožňuje kvalifikovanému akcionáři, aby žalobu podal sám, pokud jeho žádosti nebude bez zbytečného odkladu vyhověno.

9. Kolektivní odpovědnost a menšinová stanoviska

Podle § 200 odst. 1 ObchZ musí mít dozorčí rada alespoň tři členy. Jedná se tedy o kolektivní orgán, který rozhoduje (vytváří svou vůli) hlasováním při svém zasedání. Nicméně povinnost vykonávat působnost s péčí řádného hospodáře je uložena jednotlivým členům, nikoli dozorčí radě jako celku.²⁵⁴ Může tedy nastat situace, kdy společnosti vznikne škoda, protože většina členů tuto povinnost porušila, nicméně ne všichni.²⁵⁵ Bylo by potom spravedlivé požadovat náhradu škody po těch členech, kteří byli proti rozhodnutí ostatních členů v dozorčí radě? Jak je vidět, problematika hlasování na zasedáních dozorčích rad může být značně citlivá záležitost, a proto je rozebrána v následující části podrobněji.

9.1. Význam zápisu ze zasedání dozorčí rady

Obchodní zákoník v § 201 odst. 4 stanoví, že za škodu odpovídají společně a nerozdílně ti členové dozorčí rady, kteří nejednali s péčí řádného hospodáře. Za škodu tedy neodpovídá orgán jako celek, ale pouze její jednotliví členové. Proto bude třeba zkoumat u každého člena individuálně, zda svým konkrétním jednáním porušil péči řádného hospodáře či nikoli. Přičemž důkazní břemeno bude v souladu s § 194 odst. 5 ObchZ (skrže § 200 odst. 3 ObchZ) ležet na každém členovi. Velice důležitým důkazem bude často zápis ze zasedání dozorčí rady, který je nutnou součástí každého zasedání.²⁵⁶ Obchodní zákoník rovněž klade na zápis určité obsahové požadavky. Povinnou součástí je jmenovitý seznam členů, kteří hlasovali proti jednotlivým usnesením nebo se zdrželi hlasování. Přitom platí, že neuvedení členové hlasovali pro přijetí, pokud není prokázán opak.²⁵⁷ Dále v něm musí být uvedeny

---

²⁵⁴ § 201 odst. 4 ObchZ.

²⁵⁵ Tj. dozorčí rada rozhodla většinovým způsobem, ač někteří členové s takovým rozhodnutím nesouhlasili.

²⁵⁶ § 201 odst. 3 ObchZ.

²⁵⁷ § 195 odst. 2 ObchZ.

odlišná menšinová stanoviska členů, jestliže ti o to požádají, a vždy se uvedou odlišná stanoviska členů zvolených zaměstnanci.²⁵⁸

Tyto požadavky jsou zcela logické ve světle zásady, že při odpovědnosti za náhradu škody je třeba posuzovat jednání členů individuálně. Jinak další požadavky zákon nespécifikuje - nicméně z logiky věci lze dovozovat, aby zápis obsahoval alespoň obsah jednotlivých usnesení, popis průběhu zasedání a prohlášení, že dozorčí rada je způsobilá se usnášet. Vzhledem k tomu, že členové dozorčí rady nesou důkazní břemeno, že jednali s péčí řádného hospodáře, pak je obecně hlavně v jejich zájmu, aby zápisy byly úplné a popisovali věrně průběh jednání.²⁵⁹ Členům s menšinovým názorem lze potom jenom vřele doporučit, aby dohlédli na to, že jejich menšinový názor bude zaznamenán, neboť v případném sporu o náhradu škody by se jim absence takového záznamu mohla vymstít.

9.2. Chování řádného hospodáře při hlasování

Z výše uvedeného by mohlo vyplynout, že stačí nezvednout ruku, zaznamenat to, dál nic nedělat a člen dozorčí rady může jít spát s klidným vědomím, že vůči nároku na náhradu škody je imunní. Ale chová se takto řádný hospodář? Co když hlasuje pouze na základě toho, jak hlasují ostatní, protože důvěřuje jejich úsudku? Co když se jednání pro „jistotu“ vůbec nezúčastní? A co když celou dobu usnesení horlivě prosazuje a když dojde na „lámání chleba“, tak z toho vycouvá a ruku nezvedne?

Uvedené otázky vymezují tři problematické situace, které mohou při hlasování nastat: (i) spoléhání se na úsudek druhých, (ii) zbabělost a (iii) alibismus.

---

²⁵⁸ § 201 odst. 3 ObchZ.

²⁵⁹ Právě při aplikaci pravidla podnikatelského rozhodování hraje průběh zasedání velmi důležitou roli při prokazování, zda členové jednali s péčí řádného hospodáře či nikoli.

9.2.1. Doktrína „nezávislého úsudku“

Tato doktrína dopadá na právě na ty případy, kdy člen dozorčí rady hlasuje „podle ostatních“. V zahraničí (např. Anglie nebo Austrálie²⁶⁰) se tato doktrína objevila nejprve v judikatuře a v současné době se dostává už i do zákonů. Jak již bylo uvedeno výše, podle anglického zákona o společnostech musí člen orgánu rozhodovat na základě nezávislého úsudku (independent judgment). Tato povinnost je vykládána tak, že členové orgánu si musí utvořit svůj vlastní názor na to, jaké rozhodnutí je v zájmu společnosti a nikoli slepě následovat názory ostatních.²⁶¹ Samozřejmě to ale neznamená, že by nesměli přijímat od nikoho rady – naopak, takový postup je žádoucí, neboť jim pomůže nahlédnout na věc z jiného úhlu pohledu nebo tím prostě získají více informací. Důležité však je, aby učinili rozhodnutí (nebo si utvořili názor) sami, na základě svého přesvědčení. Tato doktrína byla potvrzena už i českou judikaturou, konkrétně v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2006, sp. zn. 29 Odo 70/2005, kde ji Nejvyšší soud vyjádřil těmito slovy: *„Považoval-li odvolací soud za naplnění povinnosti žalovaných postupovat s náležitou péčí při zařizování záležitostí družstva to, že ,dali na doporučení ředitele družstva Ing. J., který měl jejich důvěru a který pro ně (vzhledem k funkci, kterou zastával) představoval dostatečnou záruku, že záležitost byla kvalifikovaně posouzena‘, je jeho právní posouzení věci nesprávné. Akceptace takového právního závěru by totiž v podstatě znamenala vyloučení odpovědnosti členů představenstva družstva za škodu způsobenou družstvu pouze na základě jejich subjektivního názoru na ,důvěryhodnost a kvalifikovanost‘ předsedy družstva.“* Tento judikát, ačkoli se týká družstva, je v plném rozsahu použitelný i na akciovou společnost,

---

²⁶⁰ V Austrálii se této problematice podrobněji věnuje poměrně nedávný „landmark case“ ASIC v Macdonald (No 11) [2009] NSWSC 287. Jednalo se mimo jiné o situaci, kdy dva členové představenstva (non-executive directors) hlasovali pro zveřejnění dokumentu, který obsahoval nepravdivé a zavádějící informace o společnosti, bez jakéhokoli seznámení se s obsahem dokumentu. Nejspíše tak učinili, protože všichni ostatní hlasovali rovněž pro zveřejnění a spolehli se tak na jejich úsudek. Soud řekl, že tím porušili povinnost jednat s řádnou péčí a dále dovedl, že řádný hospodář by se v jejich situaci buď seznámil s obsahem dokumentu anebo se zdržel hlasování. S rozsudkem je možno se seznámit na <http://www.austlii.edu.au/cgi-bin/sinodisp/au/cases/nsw/NWSC/2009/287.html?query=Asic%20Macdonald>.

²⁶¹ Palmer, F., Morse, G.: *Palmer's company law: annotated guide to the Companies Act 2006*, s. 169.

neboť Nejvyšší soud tyto povinnosti představenstva družstva dovodil právě z právní úpravy akciové společnosti.

9.2.2. Neúčast na hlasování aneb zbabělé chování

Povinnost účastnit se zasedání dozorčí rady bezpochyby plyne z péče řádného hospodáře, a proto neúčast znamená porušení povinné péče. Svou neúčastí totiž člen dozorčí rady může způsobit, že nebylo přijato potřebné rozhodnutí anebo naopak bylo přijato rozhodnutí, které přijato být nemělo. Nicméně autor této práce zastává názor, že samotná neúčast sama o sobě není způsobila automaticky založit odpovědnost za způsobenou škodu. Musely by k tomu totiž přistoupit ještě další okolnosti, zejména vzít v potaz důvod neúčasti. Podle § 373 ObchZ za škodu neodpovídá ten, kdo prokáže, že porušení povinnosti bylo způsobeno okolnostmi vylučující odpovědnost.²⁶² Pokud by např. člen dozorčí rady jel autem na zasedání a měl vážnou dopravní nehodu, při které by upadl do bezvědomí a probudil se až druhý den v nemocnici, pak by se bezpochyby jednalo o okolnost vylučující jeho odpovědnost. Jiná situace by byla, kdyby se neúčastnil zasedání z jiných důvodů (např. protože byl líný na zasedání dorazit nebo se chtěl „vyvlíknout“ z nepříjemného rozhodování). Bude třeba i posoudit, jaký vliv by jeho účast měla na rozhodnutí. V závislosti na okolnostech by tak mohl odpovídat stejně jako přítomní členové představenstva. Velmi významný bude i obsah zápisu ze zasedání. Pokud by v něm totiž nebyl seznam přítomných a zároveň by obsahoval pouze výčet těch, co hlasovali proti, pak by se mohlo dovozovat, že by se na nepřítomného člena hledělo jako by byl přítomen a hlasoval pro rozhodnutí na základě právní domněnky obsažené v § 195 odst. 2 ObchZ. Bylo by potom na dotčeném členovi, aby prokázal opak.

9.2.3. Alibistické chování

Třetí problematická situace může nastat, když člen dozorčí rady celou dobu rozhodnutí horlivě podporuje a přesvědčuje ostatní, aby pro něj hlasovali, a sám se potom při

---

²⁶² Podle § 374 odst. 1 ObchZ je za okolnost vylučující odpovědnost považována překážka, jež nastala nezávisle na vůli povinné strany a brání jí ve splnění její povinnosti, jestliže nelze rozumně předpokládat, že by povinná strana tuto překážku nebo její následky odvrátila nebo překonala, a dále, že by v době vzniku závazku tuto překážku předvíдалa.

hlasování zdrží nebo hlasuje proti. Takto se řádný hospodář bezesporu nechová a dotyčný člen by odpovídal ve stejném rozsahu jako ti, co hlasovali pro jeho přijetí. Hlasování je totiž třeba posuzovat také v kontextu okolností, které mu předcházely.

9.3. Řádný hospodář a špatné rozhodnutí

Zajímavá je rovněž otázka, do jaké míry lze potom na členovi dozorčí rady požadovat, aby vyvíjel další aktivitu, která by zabránila realizaci „vadného“ rozhodnutí. Minimálním požadavkem určitě bude, aby se na další realizaci rozhodnutí nepodílel. Pokud by totiž následně aktivně pomáhal rozhodnutí uskutečnit, jeho odpovědnost by byla stejná jako u ostatních členů.²⁶³ V některých případech by ale pouhá „pasivita“ nemusela stačit. Člen dozorčí rady má totiž povinnost podle § 199 odst. 1 ObchZ svolat valnou hromadu, jestliže to vyžadují zájmy společnosti. Zejména v případech, kdy by hrozila značná újma společnosti a svolaná valná hromada tomu mohla zabránit, tak by bylo povinností řádného hospodáře takovou valnou hromadu svolat.²⁶⁴ Pokud by se o to nepokusil a jen pasivně přihlížel vznikající škodě, pak by byl stejně odpovědný jako ostatní členové. Naproti tomu vyžadovat po členovi dozorčí rady rezignaci i přesto, že se pokusil realizaci vadného rozhodnutí zabránit, by už byl přehnaný požadavek, neboť rezignací by se už nic nezměnilo a bylo by to pouze „prázdné gesto“.

10. Řádný hospodář a třetí osoby

Na závěr této práce je vhodné upozornit na skutečnost, že problematika péče řádného hospodáře může být důležitá nejen pro společnost a její orgány, ale i pro třetí osoby, a to zejména věřitele společnosti. Obchodní zákoník totiž stanoví, že členové představenstva, kteří odpovídají společnosti za škodu, ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně, jestliže odpovědný člen představenstva škodu neuhradil a věřitelé nemohou dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku společnosti pro její platební

---

²⁶³ Černá S. a kol.: *Sbírka příkladů z obchodního práva*, ASPI, Praha 2008, s. 138.

²⁶⁴ Otázka, zda může jeden člen dozorčí rady svolat sám valnou hromadu, není v zákoně jednoznačně řešena. V § 199 odst. 1 ObchZ se totiž hovoří o „dozorčí radě“, tedy kolektivním orgánu. Nicméně to, že to možné přesto je, se dá dovodit z poslední věty v § 199 odst. 1 ObchZ, která odkazuje na přiměřené užití § 184 ObchZ. A podle § 184 ObchZ může člen představenstva valnou hromadu, pokud tak stanoví zákon a představenstvo se na svolání bez zbytečného odkladu neusneslo.

neschopnost nebo z důvodu, že společnost zastavila platby.²⁶⁵ Uvedené platí i pro členy dozorčí rady.²⁶⁶ Rozsah ručitelského závazku odpovídá tomu, v jakém rozsahu jsou jednotliví členové představenstva či dozorčí rady povinni k náhradě škody.²⁶⁷ Ručení zaniká, jakmile člen představenstva škodu uhradí. Ručení je solidární a použijí se přiměřeně ustanovení obchodního zákoníku o ručení.²⁶⁸ Z toho rovněž vyplývá, že věřitel je nejprve povinen uplatnit svůj nárok vůči společnosti a teprve až poté (nebylo-li nároku vyhověno) jej může vymáhat po ručiteli (členu představenstva).²⁶⁹

V literatuře se objevil názor, že toto ustanovení je v praxi trochu problematické, neboť věřitel musí prokazovat nejen všechny předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu jako společnost, ale navíc musí prokázat, že společnost je v platební neschopnosti.²⁷⁰ Tomu nasvědčuje i řada zamítnutých žalob vůči členům statutárních orgánů.²⁷¹ I přesto se ovšem objevily konkrétní případy, kdy toto ustanovení bylo velmi dobře použitelné a pro věřitele užitečné.²⁷² V této souvislosti je zajímavé zmínit situaci, kdy členové představenstva způsobí svým jednáním škodu třetím osobám. Podle § 13 odst. 1 ObchZ společnost jedná statutárním orgánem, a tudíž i odpovídá za škodu, která takovým jednáním vznikne. Poškozené osoby jsou potom vůči společnosti v postavení věřitelů. Problém nastane v případě, kdy je společnost beznadějně zadlužená a je jasné, že své závazky nemůže splnit. Mohlo by se zdát, že společnost vlastně nemůže škodu po členech představenstva vymáhat, neboť ji teoreticky žádná škoda nevznikla (škoda by vznikla až v okamžiku, kdy by došlo k vyplacení peněz poškozeným - věřitelům), a tudíž věřitelé se nemohou domáhat náhrady škody ani po členech představenstva z titulu

---

²⁶⁵ § 194 odst. 6 ObchZ.

²⁶⁶ Na základě odkazu v § 200 odst. 3 ObchZ.

²⁶⁷ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*, 12. vydání, C. H. Beck, 2010, s. 670.

²⁶⁸ § 312 ObchZ.

²⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2011, sp. zn. 26 Cdo 4849/2008.

²⁷⁰ Dědič, J., Lasák J., *Právo kapitálových obchodních společností*, 2. díl, Linde Praha 2010, s. 1355.

²⁷¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2008, sp. zn. 32 Cdo 683/2008, ze dne 22. ledna 2009, sp. zn. 23 Cdo 4194/2008, ze dne 27. března 2008, sp. zn. 4 Tz 72/2007, ze dne 20. října 2009, sp. zn. 29 Cdo 4824/2007 či ze dne 15. září 2010, sp. zn. 29 Cdo 1657/2009.

²⁷² Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2007, sp. zn. 29 Odo 1310/2005.

jejich ručení. Nejvyšší soud ovšem shledal tento závěr jako nesprávný a odporující účelu § 194 odst. 6 ObchZ.²⁷³ Znamenalo by to totiž, že pro členy představenstva je výhodné navodit ve společnosti stav platební neschopnosti (a představenstvo se nepochybně na vzniku takového stavu podílet může) a tím se vyhnout důsledkům svého nezákonného jednání.

V případě platební neschopnosti společnosti se tak osoba, které byla způsobena společností škoda (věřitel), může domáhat svého nároku přímo na členech představenstva, pokud porušili své povinnosti.

Závěr

Dobrá znalost péče řádného hospodáře je v dnešní době klíčová pro většinu vysoce postavených manažerů. Přispívá totiž nejen k rozumnějšímu rozhodování v záležitostech společnosti, ale rovněž chrání manažery před osobní odpovědností. Pouze manažer, který ví, co si „může dovolit“, je schopen jednat beze strachu a nést tak odpovědnost za své jednání. To samé platí i pro dozorčí radu. Pouze uvědomělá a sebevědomá dozorčí rada je schopna vykonávat efektivní kontrolu, předvídat a upozorňovat na hrozící rizika, a tím mít svůj podíl na úspěchu společnosti. Je to právě uvědomělá dozorčí rada, která může svou včasnou reakcí zabránit excesům představenstva. Znalost péče řádného hospodáře je tak nezbytným předpokladem pro řádný výkon funkce ve vrcholových orgánech společnosti.

Při studiu povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře by se mohlo zdát, že na řádný výkon funkce v orgánech společnosti jsou kladeny poměrně vysoké požadavky, ať už z profesionálního nebo mravního hlediska. Jsou to nároky, které každý není schopen splnit. Nicméně je třeba si uvědomit, že osoby vykonávající tyto funkce jsou, nebo by alespoň měly být, vzdělaní a čestní lidé, kteří už posbírali v životě pár zkušeností. Mělo by se jednat o „obchodní elitu“ v dobrém slova smyslu, alespoň co se velkých akciových společností týká. Tito lidé ve vedení velkých společností nesou velkou zodpovědnost nejen vůči svým akcionářům, ale i vůči zaměstnancům, zákazníkům,

---

²⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2308/2008.

dodavatelům, státu a v zásadě celé společnosti. Jsou to lidé, kteří mají v rukou skutečnou moc a jejich rozhodnutí kolikrát dopadají na tisíce a nepřímě na desetitisíce lidí. Za své kvality, přínos pro společnost a tuto velkou odpovědnost jsou potom také odpovídacím způsobem odměňováni. Je proto jenom logické, že toto vše je odraženo v právním řádu. Poměrně vysoké nároky, které jsou tak kladeny na jejich jednání, jsou tudíž opodstatněné a odpovídají významu funkce, kterou zastávají.

Často k nám přijde jednatel nebo člen představenstva a ptá se: „Kdo je to ten řádný hospodář?“ Ačkoli je to v této práci rozebráno na desítkách stran, tak odpověď je velmi prostá. Řádný hospodář je jednoduše člověk, který používá zdravý rozum. Pokud neví, tak se zeptá. Pokud nemá dost informací, tak si je vyžádá. Pokud něčemu nerozumí, tak se poradí s někým, kdo tomu rozumí. Nebojí se následků svých rozhodnutí, protože ví, že není neomylný. Ale nebojí se především proto, že jedná upřímně, čestně a ku prospěchu všech.

SEZNAM LITERATURY

Knižní publikace:

- Birds, Boyle, Clark, MacNeil, McCormack, Twigg-Flesner, Villiers, *Boyle & Birds' Company Law*, 7th ed., Jordan Publishing Limited, 2009.
- Boháček, M.: *Základy amerického obchodního práva*, Linde, Praha 2007.
- Clark, R.: *Firemní právo*, Victoria Publishing, 1986.
- Colley, J., Doyle, J., Logan, G., Stettinius, W.: *Corporate Governance*, McGraw-Hill Professional, 2003.
- Černá S. a kol.: *Sbírka příkladů z obchodního práva*, ASPI, Praha 2008.
- Černá, S.: *Obchodní právo 3*, ASPI, Praha 2006.
- Davies, P.: *Introduction to Company Law*, Oxford University Press, 2002.
- Dědič, J. a kol.: *Obchodní zákoník – Komentář*, Polygon, Praha 2002.
- Dědič, J., Lasák J., *Právo kapitálových obchodních společností*, 1. díl, Linde Praha 2010.
- Gibbon, A., Fraser, D.: *Business Law – third edition*, Pearson Education Australia, 2007.
- Keay, A. R., *McPherson's Law of Company Liquidation*, Thomson Reuters, 2009.
- Lipton, P., Herzberg, A.: *Understanding company law*, 14. vydání, Lawbook Co., Pyrmont 2008.
- Mancuso, A.: *The Corporate Records Handbook: Meetings, Minutes & Resolutions*, Nolo, 2007.
- Palmer, F., Morse, G.: *Palmer's company law: annotated guide to the Companies Act 2006*, Sweet & Maxwell, 2007.
- Rada, I. *Dozorčí rada obchodních společností*, Linde, Praha 2008.
- Seligman, J.: *Corporations – Cases and Materials*, Little, Brown and Company, 1995.
- Smith, A.: *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*, Liberální institut, Praha 2001.

- Soderquist, L., Sommer, A., Cheb, P., Smiddy, L.: *Corporations and other business organizations*, Michie, 1997.
- Subhabrata, B.: *Social Responsibility: The Good, the Bad and the Ugly*, Edward Elgar Publishing, 2007.
- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník*, 12. vydání, komentář, C. H. BECK, Praha 2009.
- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník*, 13. vydání, komentář, C. H. Beck, 2010.

Časopisecké články:

- Bejček, J.: *Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností*, Právní rozhledy č. 17/2007.
- Čech, P.: *Hlavní změny v obchodním zákoníku po 1. lednu 2012*, Právní rádce č. 1/2012.
- Čech, P.: *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*, Právní rádce č. 3/2007.
- Eliáš, K.: *K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností*, Právník č. 4/1999.
- Havel, B.: *Synergie péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku*, Právní rozhledy č. 11/2007.
- Kožiak, J.: *Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách)*. Obchodněprávní revue 4/2012.

NÁZEV PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE

DUTY OF CARE APPLIED TO DIRECTORS AND MEMBERS OF THE SUPERVISORY BOARD IN JOINT-STOCK COMPANIES

RESUMÉ

This work is dedicated to the area of corporate law, which is known as corporate governance. It examines the duties of directors and members of the supervisory board in relation to Czech joint-stock company.

The first chapter deals with the scope of competence of directors in joint-stock company. The Czech Commercial Code states that the duty of care applies only in connection with the competence of directors. Therefore, it is necessary to determine its scope, in order to understand to what activities of directors the duty of care applies. The second chapter is dedicated to the duty of care itself. Firstly, it examines two basic approaches to duty of care that can be traced in other countries, such as the United Kingdom, the USA and Australia – subjective and objective approach. Secondly, it looks at the roots and history of duty of care in the Czech Republic. If we can see the development of the law in this area, then it is much easier to understand the current legal rules. Thirdly, it examines the current understanding of duty of care in the Czech Republic. Under Czech law, the person acting with due care is prudent, reasonable, honest, and responsible. It is a person that seeks help, if its expertise is not sufficient, but it is a person that exercises independent judgment. The person acting with due care acts in good faith on behalf of the company for the benefit of its members (and possibly other stakeholders). The third chapter deals with the duty of loyalty, which can be seen as a twin sister of duty of care – they complement each other and sometimes even overlap. The fourth chapter explores the duties of directors in the United Kingdom. United Kingdom adopted in 2006 a new Companies Act, which clearly lists all duties that directors owe to their companies – the UK law is generally one of the most developed legal systems in the world, particularly in the area of corporate governance, and, therefore, it can serve as an example and inspiration for other jurisdictions, including ours. From January 1, 2014, a new Act on Corporations will become effective. This new Act defines due care in a new way and, therefore, the fifth chapter is looking at how it is going to affect the Czech perception and understanding of the current law. The sixth, seventh, eighth, and ninth chapters deal with duty of care, which is applied to the members of the supervisory board. Although the law prescribes the

same standard of care to both directors and members of the supervisory board, its content and interpretation is different. Whereas the main purpose of the directors is to maximize profit of the company, the main purpose of the members of the supervisory board is to exercise control over the company and actions of its directors. Therefore, while director should be creative and courageous, the member of the supervisory board should be prudent, careful and diligent. The last chapter explains that the knowledge of duty of care is important not only to the directors and shareholders, but also to third parties such as creditors who can under certain circumstances take advantage of directors' negligence.

Although this work is meant primarily for academics and legal experts, it is written in simple language and, therefore, it can be easily understood by businessmen and general public.

ABSTRAKT

Těžištěm této práce je vymezení standardu péče řádného hospodáře, který musí dodržovat všichni členové představenstva a dozorčí rady v akciových společnostech. Tato práce zkoumá, analyzuje a kriticky hodnotí dosavadní právní úpravu, judikaturu i literaturu a navrhuje nová řešení tam, kde je to možné nebo dokonce potřebné. Autor této práce se často nechává inspirovat zahraniční úpravou a doktrínou, která bývá v některých aspektech povinné péče mnohem rozvinutější než právní úprava domácí. V práci je tak nastíněn nejen přístup České republiky k povinné péči, ale rovněž právní úprava v USA, Anglii a Austrálii. V neposlední řadě je jedna kapitola věnována rovněž nově přijatému zákonu o obchodních korporacích, který v určitém směru přinese od 1. ledna 2014 novou úpravu péče řádného hospodáře.

Tato práce se zaměřuje rovnoměrně na představenstvo i dozorčí radu, což není úplně obvyklé. V domácí literatuře bývá totiž dozorčí rada do značné míry opomíjena. Na druhou stranu toto umožňuje autoru zejména ve druhé části práce nabízet originální řešení otázek, které dosud nebyly řešeny.

ABSTRACT

The core of this work is the definition of the standard of care, which applies to companies' directors and supervisory board. This work explores, analyses and critically evaluates legislation, judicature and literature that has been written up to this date and offers fresh solutions where it is possible or even necessary. The author of this work is often inspired by foreign legislation a literature, which is often more advanced than the domestic one. Thus, the work not only analyses the approach to due care in the Czech Republic, but also looks at legislation in the USA, England a Australia. One chapter is also dedicated to the newly adopted Act on Corporations, which will bring in a certain sense new approach to due care from January 1, 2014.

This work focuses equally on both directors and members of the supervisory board, which is quite unusual in domestic conditions. In domestic literature the supervisory board is frequently dismissed as a secondary topic. This allows the author in the second

part of the work to offer new solutions to matters, which have not yet been sufficiently tackled.

KLÍČOVÁ SLOVA – KEY WORDS

správa a řízení společnosti – corporate governance

péče řádného hospodáře – duty of care

povinnost loajality – duty of loyalty